2.

DE MAGI-

STRATIBVS ATHENIEN-
sium liber, ad intelligendam non so-
lum Græcorum, sed & Romanorum
politiam, ac omnem ueterum histo-
riam, lectu utilissimus, postremò iam
recognitus, & amplius tertia
parte auctus.

GVLIELMO POSTELLO
Barentonio authore.

o Hagemeister

Accessit locuples rerum & uerborum
memorabilium Index.

BASILEAE.

GVLIELMVS POSTELLVS MATHEMATVM & peregrinarum linguarum regius interpres Gulielmo Poyeto Galliæ Cancellario S. P. D.

MVLTIS nominibus sum adductus, Cancellarie æquissime, ut hanc tenuitatis ingenioli fœturam, qua (ut parentibus prose) nil mihi in hac uita charius, nil dulcius esse potest, tibi dicarem. Primò, ut in amicitia hoc paruo quidem, sed magno labore cõposito & collecto opere, me tibi respondere ostenderem, qui singulari beneuolẽtia me incogitantem fouere cœperis: ut quum authoris curã susceperis, etiam eius in literis diligentiæ testimonium habeas. Alterum est, ne ingrati animi notam, qua nil turpius, nil ab humanitate alienius esse debet, desi

dia, atque tuorum in me meritorum si-
lentio subirem. Tertium, ut meum de
Magistratibus opus, meo nomine pa-
rum fultum, authoritateq; destitutum,
eum adiret patronum, quo nec autho-
ritate maior, nec prudentia rerumq; co
gnitione ac usu assiduo superior, magi
stratuum uerò creandorum emendan-
dorúm ue nullus peritior, in ipsis au-
tem uiros optimos idoneosq; deligen
do nullus esset exactior: cuius auspicijs
& in publicum prodiret, & authoris te
nuitatem sarcire atq; compensare pos-
set. E diuerso uerò dicare tibi iampri-
dem illæ occupationes uetuerãt, quib.
tantũ non obrueris. In te enim quũ to-
tius Gallicę reipub. molem incumbere
atq; quiescere uiderẽ, à te æqui boniq;
fontem expeti, dimanare, leges per te
conseruari, instaurari, uigere, mille libel
los tibi legendos, probandos, & (ut sic
dicam) cãcellandos, causas innumeras
audiendas, te iudicijs præscribere, te u-
num afflictis succurrere, & (ut semel fi-
niam

niam) quecunque ad æquitatem inter
mortales conseruandam faciunt, te ad-
ministrare cernerẽ: profectò uehemen-
ter terrebar, atq; apud me res eiusmodi
perpendens dicebam: Quî poterit su-
peresse tuis legendis tempus: oleum et
operam perdis: ne inspicere quidẽ lice-
bit: delituisse præstiterit. Verùm in hoc
animi fluctu uicit timorem benemerẽ-
di ardor: statuiq; potius dum ea quæ
ab officio meo non abhorrent, perse-
quor, minus opportunè me ingerere,
quàm quiescendo tibi animum in te
meum non significare. Animi non pa-
rum ad eam rem fecerat Budæus, quo,
quandiu uixit, nunquam in hoc sum-
mo honorum quo es insignitus cumu
lo participando carere potuisti: cuius
mortis acerbitatem, ut es lachrymis co
piosissimis ac continuo mœrore testa-
tus, ita maximum illius nomine fauo-
rem eius liberis, patre quidem dignis,
exhibes, loco q; patris es. Auxit et Laza
rus Bayfius, uir quidem certè omni bo

narum doctrinarum cognitione, atq; utraq; literatura apprimè ornatus, cuius eam ob rem assiduo conuictu & literatis colloquijs quotidie uteris. Id sua sit Chrysoreus noster, cuius in literis magnas animi dotes præmio digno ornandas censuisti, curastiq;. Nolo hîc attingere (quod me potissimum incitare debebat) quot præclara ingenia euexeris, & contrà quot fucata, fauoreq; atq; ambitione nixa, ueluti reip. incommoda ab usu fori & iudiciorum repuleris. Taceo quàm honorificè de doctis omnibus & probis sentias, loquare: quòd noctes totas, quum interdiu nõ liceat, memoriam illam, qua nec Simonides nec Mithridates fuit superior, in omni disciplinarum genere ita exerceas, ut facilè ipsarum professores uincas, inq; admirationem trahas. Me uerò uehementer permouere debebat illa tua solicitudo, qua in nostris salarijs nobis repræsentandis, quum aulam ea de re sectarer, usum te sciunt omnes. Debebat præterea

præterea (nisi te aliò urgentiores curæ raperẽt quotidie) studium illud tuum crebraq; apud regem commemoratio de trilingui Collegio, cõmuni Regiæ liberalitatis atq; in literas animi testimonio, & regiorum professorum nomine, ædificando, deq; prouentu & salario rege digno constituendo. Quum etiam uiderem, rem literariam, unicum futuræ uirtutis seminarium, abs te ueluti à suo fonte pendere, promanareq; ab ea quam de te cõcepit spe, non tamen me confirmabant ista omnia, nisi Gabriel Bouerius Andium pontifex tibi ex sorore nepos, in cuius clientelam etiam me adscriptũ uoluisti, me penè continuis conuitijs omnino egisset diuersum: cui sanè ut obsequar, præter amicitiam & illius singularis uirtus & integritas facit. Mei itaq; Magistratus tuum adeunt patrocinium. Meos enim cur etiam non appellem, qui iam totos mille annos ipsis Græcis peculiari opere desiderati, Latinis nunquam

uiſi, à me unà & inſtaurationem & naſcendi habent principium? Satis porrò ſum habiturus, meq; maximum operæ precium feciſſe credam ſi noſtra uel ſemel abs te lecta tui grauiſsimi acerrimiq; iudicij cenſuram accipient, inq; tutelam tuam recipientur, atq; clientuli animum de te bene merendi cupidum tibi ſignificabunt. Vale.

PRæcipua antiquorũ omnium quicunque de rebus humanis præclarè aliquid commentari aut tractare uoluerunt, ſententia cõſuetudoq; fuit, ut antiquitatem ob oculos ſibi tanquam exemplar proponerent: meritò ſanè rati ea ratione maiorem diuturnitatem ſuis adferre operibus. Conſtat enim nimis crebro experimento, ſine magna illa cum hominũ, tum rerumpublicarum diſciplina, inſtitutione & exemplo, ita infeliciter uerſatos fuiſſe in ſuis tractationibus, qui antiquitatis contempſere placita, ut qui in tenebris ea conati ſunt opera exequi, quæ lucis potiſſimum adminiculo abſoluuntur. Vnde egregij rerum humanarum authores & inſtauratores, ut ſecula ſemper proficere oſtenderent, ea quæ paucis & ſimpliciſsimè dicta, ſcripta, facta ue à maioribus erant, uoluerunt aut laudando probandoq; extollere, aut addendo amplificare, aut quadam adiuncta diligentia magis illuſtrare & abſoluere. Quum enim una origine olim producti, aut ab illuuionum conflagrationum ue periculo ſeruati homines eſſent: neceſſe fuit poſt iuſtum in primùm habitatis locis acceptum incrementum, eamq; hominum multitudinem il-

lic natam, cui regio illa nataleq; solum alendæ impar esset: illam inquam multitudinem in uarias traduci colonias: idq; diu post suæ originis tempora. Sic uerò dispersos homines sensim ita adoleuisse, ut congressu mutuo, & astutia (quæ ab asty, id est ciuitate, dicta est) cultioris uitæ usum paulatim reciperent, credi par est: quum iam scilicet illorum uix nomine fama'ue noti maiores, conuersationis assiduitate uitam induerant docuerantq; humaniorem. Conuersationem enim & crebrum hominum concursum, omne uel ferocissimum hominũ genus reddere mansuetius, nemo facilè negauerit, cui recta adsit ratio. Nam quis dubitet quin eadem ratione loquela, artes, ipsaq; comparatu difficillima uirtus, demum rerum omnium uerisimilitudo (quum uerum ipsum in occulto mortalibus lateat) summa indagine sensim inter mortales adoleuerit, eo modo quo perpetuò sibi constantis naturæ opera solent lentius consurgere? Porrò ubi aliquid incrementi in quodam solo acceperit, iam illam transplantari contingit, atque ita ad exteros, uel commercio tantum familiares, rerum assiduo usu ab his passim ad alios transeunte, migrare certum est. Quis enim non credat opus fuisse ad leges condendas, & uirtutem ob oculos reuera ponendam longissimo tempore, quum illam ipsam uitij loco haberi apud multos certum sit, ut contrà uitium illius loco substitui, etiam passim

sim uulgare? quum præcipuè uideat insolitorũ facinorum authores, artium instrumentorumq; inuentores passim celebrari, & mortalium numero eximi, quòd scilicet in uita uel artis appendicem reperissent. Inde deorum & falsæ persuasionis orta colluuies. Maximè itaq; patet secula semper proficere (nisi uis prouidentiæ nobis contra humanum iudicium utilissima, bello, fame, peste, aut insolita ruina antiquitatem totam literis & hominum memoriæ commendatam deleat, & superstites principia quædã humilia agere doceat) inq; dies humanæ cognitioni quicquã addi. Quibus rationibus adductus Plato, emendandarum legum summũ remediũ scriptum reliquit, si uidelicet omnibus seculis (quibus uel præstantissimas mortalium corrũpi, hominũq; fraude & uersutia inuerti certum est) omnium aut saltem præstantissimarum rerumpublicarũ leges moresq; in unum conferrentur, ac una uirtute duce & arbitra per prudentes uiros ex singulis sumeretur quod ad mutuam omnium emendationem faceret, unumq; corpus morbo uacãs componeretur: id ea sententia iudicans, quod probandum susceperam. Res enim eo magis est uegeta, quo altius egit radices. Vt igitur illa imitatione etiam ego aliqua in re prodesse reipub. coner, uolui è priscorum monumentis erutam præstantissimam rerumpublicarum imaginem Atheniensium politiam in manus hominum dare: cuius

re: cuius & si exacta cõparatio cum nostra propter diuersam monarchiæ & democratiæ administrationem fieri non poterit, spero tamen futurum ut hinc aliquod remedium ad eius emendationem desumere possit. Atq; non tantum leges Athenensiũ à Romanis expetitas fuisse me ostẽsurum spero, sed & diuisionis populi, & magistratuum exempla inde sumpta clarissimis argumentis me demonstraturum confido. Quia uerò exemplis res humanæ, ut sentit Plato, aut conseruantur, aut instaurantur: non tantum comparatione rerum nostrarum sum usus, uerum Romanę, quandoq; Venetæ, nõ rarò Turcicæ, quas ipsis in locis diligentissimè perspectas habui, cõparationes adducere uisum est: alioquin Turcicã diligenter lingua Gallica conscriptam, Francisco Valesio Galliarum regi præstantissimo, & Margaretæ illius sorori dicaui duobus libris: in quorum primò quę ad religionis persuasionem et ceremonias attinẽt, adq; iurisdictionem: in secundo, de Magistratibus & regio censu ad minima usque tractaui. Romanam & Venetam non pauci scriptam reliquere. Hæc nostra si minus absolutè tractata prodierit, nemo æquus alieni laboris æstimator mirabitur, quũ ire per extentum huiusmodi funem primus tẽtauerim, remq; deperditã penè ab inferis reuocauerim. Adductus porrò sum in hãc tractationem, librorum quos de ea inter cæteras respublicas scripserat Aristoteles

teles, desyderio, quum nil eius operis præter crebras apud uarios authores citationes extare iam ante mille annos cõperi. Vnde nõ ex ipso authore præter pauca, sed ex Demosthene, Æschine, Isocrate, Libanio, Vlpiano Demosthenis interprete, Polybio, Plutarcho, Harpocratione, & eius notæ authoribus, uisum est Latinis potius malè latinè tradere, quàm tanta mea diligenia fraudare cui sum natus remp. unica minus tersæ dictionis compositæue orationis opinione. Per me igitur præstantissimam reipub. speciem, operis præstantissimi instaurationem, accipient literarum Græcarum candidati, quibus ista scribimus: ex qua non paruam lucem accessuram eius linguæ difficultati spero. Nullum enim antiquitatis monumentum potest exactè cognoscere, qui reip. administrationis partes non cognouerit. Sed de populo dicere aggredior.

DE POPVLI DIVISIONE.
Caput I.

Athenienſes, qui & αὐτόχθονες, id eſt indigenæ, nuncupari altius referendæ originis gratia gaudebant, tribus diſtinctos fuiſſe nominibus, ſcriptum non pauci reliquerunt. Inter illos enim erant εὐπατρίδαι, γεωμόροι, δημιοεργοί. Primò nobilitas, ut Romæ patricij, appellari uolebat. Geomori erant ruſtici, ita dicti, quòd illis iampridem pars aliqua agri Attici ad colendum ceßiſſet. Artifices, qui artes mechanicas & mercimonia in urbe exercebãt, tertio uocabulo uocari ſolebant. Significabat & Demiurgi uox, præter ſellularios, & eos qui uilioribus artibus uictum ſibi parabant, etiam id munus quod Romani Publicanum uocant. Ii qui erãt aut ætate aut honoribus maiores, inter cæteros dicebantur demogerõtes, quaſi Senatores, quibus à popularibus præcipuè ſumma deferebatur authoritas. Primum alioqui nomen αὐτοχθόνων, non populi fundi aut ciuitate donati fuit, ſed illorum quorum maiores communi omnium conſenſu tantum Athenis uixiſſe, nec aliunde originem traxiſſe aſſererentur. Ambitionis itaque illius gratia

δημο-

δημοπόντοι uocabantur populi fundi. Qui autem ex tribus unius parte tertia (quæ quot eſſent, ſtatim aperiam) ὁμογαλακτοί, id eſt (ſi uerbum licebit fingere) collactanei dicti ſunt. Suprema literarum memoria illa nomina ſeruauere, donec ſibi factionum nomina, unde peſtis deterrima & rerumpub. & popularium oritur, ſibi fecere, quo tempore adhuc ἐφετῶν magiſtratuum à Dracone primo Athenis legislatore inſtitutorum oligarchia regebantur. Erant uerò hæc nomina, πεδιάκοι, διάκριοι, πάραλοι, ἐκτημόριοι. Illi ut ſolidiores in reipub. opibus fauebant oligarchiæ, paucorum uidelicet potentiæ: diacrij popularem flagitabant adminiſtrationem, iniquo animo potentiores in Republica primas partes obtinere ferentes. parali pro rerum fluctu modò huic modò alteri factionis parti ſtudentes, ſibi & alijs uiam ad libertatem impeditam reddebant. Interim omnis iniuriæ fluctus in miſeros hectemorios redundabat. Erant enim ita appellati tenuiori fortuna homines, quòd potentiorum tyrannidi ſextam ſuarum rerum partem quotannis pendere cogerentur. Fiebat itaque (quod ſemper in ſimili rerum ſtatu euenit) ut ſummum ius ſumma eſſet iniuria (ut in parte corporis malè affecta ſolent aut uitioſi aut nimij humores incumbendo dolorem augere) in miſerorum ciuium & fauoribus deſtitutorum caput procumbens. Vt autem

tem cognosci poßit, & uelut ob oculos poni po-
pulus Atheniensis: ut præterea constet quàm ui-
gili cura, quamq; acri magistratuum ingenio ad
illum in officio retinendum opus fuerit, uisum
est illius ingenium ex Polybij libro sexto depin-
gere. Fuit (ait) populus Atheniensis perpetuò na-
uibus nauarcho destitutis similis. Quum enim in
ipsis aut propter hostium terrorem, aut hyemis
sæuitiam, animi affectus claßiarijs imperauerit,
esse animo simul concordi, atq; parêre nauarcho,
tunc fit ab ipsis nautis officium diligentißimè:
sin quadam securitate semel inceperint duces con-
temnere, ac inuicem mouere seditiones (ob id sci-
licet quòd sunt diuersa omnes sententia) tunc his
adhuc nauigare cupientibus, illis portum petere
gubernatorem cogentibus, deformis quædam re-
rum facies intuentibus apparet ob seditionem &
litem inter illos obortam, his scilicet rudentes ac
uela contrahere, illis è diuerso laxare uolentibus:
socijs uerò & nauigationis consortibus ingens im-
minet periculum. Vnde non rarò ubi magnas pela-
gi procellas atque hyemes sæuißimas effugêre, in
ipso portu impingunt, atq; adeò prope ipsam ter-
ram naufragium faciunt. Quod sanè iam sæpius
reipub. Atheniensium contigit. Superatis enim ma-
ximis grauißimisq; periculis, quum propter popu-
li, tum propter magistratuum ducumq; uirtutem,
in

in facillimis, nulliq; aduersæ fortunæ rebus obno-
xijs temere est periclitata. Quamobrem de hac am-
plius dicere non licet, in qua, turba rerũ summam
habet, quodam irrationabili impetu illo animi li-
bidine conducto & instructo, isto ardore & uehe-
mentia impulso. Hactenus ille. Qui res illorum ali-
quando perspexerit, appositam admodum compa-
rationem Polybium scripsisse uidebit. Verùm ad
motus factiosorum reprimendos est redeundum. Illi
certè ob tam diuersas partes & sententias non po-
terant aliter quàm monarchia, aut uno capite,
quod tam disparia regeret membra, componi. Om-
nium ergo consensu, & præcipuè popularium, ob
uitæ insignem integritatem, quodq; grauationi po-
pulari nunquam consensisset, Solon est ad hoc mu-
nus delectus: quam prouinciam periculi plenam,
ancipitisq; exitus, homo integerrimus suscipere
his uerbis renuit. εἰ δὲ γῆς ἐφεσάμην πατρίδος, τυραν-
νίδος δὲ καὶ βίης ἀμελίχου οὐ καθηψάμην, μιάνας καὶ καται-
σχύνας κλέος οὐδὲν αἰδοῦμαι, πλέον γὰρ ὧδε νικήσειν δοκέω
πάντας ἀνθρώποις. Si patriæ peperci, nec tyranni-
dem aut implacabilẽ uiolentiã in me recepi, quæ
gloriam meam commaculare aut dedecus adferre
poterant, nil uereor: sic enim (quod me unum uice-
rim) uideor uniuersos homines uincere. hæc Plutar-
chus. Quum uerò rideretur à multis quòd illam re-
nuisset dignitatem, quam pleriq; fauore, precibus,

atq; amplißimis muneribus ambirent, ſubiunxit:

οὐκ ἐφυ σόλωνι βαθύφρονι δῶκε βιὸν κὺδος ἀνῆκε.

ἐσθλὰ γὰρ οὐδὲ μάλ' ἄνδρες, ἀτὰρ θεοὶ οὐκ ἐθέλουσι.

πειρίβαλὼν γὰρ ἕκαστα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὀκ ἐσπασε μέγα δίκτυον.

ἡμῖν δ' ἁμαρτῶν ηοὶ φρενῶν ἀποσφαλείς.

Non eſt Solon magna prudentia aut conſilio homo: bona enim deus quum dediſſet, is non accepit: intuens q;, & prædam miratus, non traxit ampla præda refertum rete, animi & mẽtis inops. Quanuis tamen monarchiam recuſarit, noluit deſperatæ pleneq; deploratæ reipub. deeſſe: uerùm qua arte ualebat plurimùm, conſilio prudentiaq; illam leuauit, primumq; σεισάχθειαν, id eſt oneris, quo tenuiores à potentioribus premebantur, excuſſionem excogitauit. Vox illa ἀπὸ τοῦ σείειν τὸ ἄχθος, id eſt ab excutiendo onere dicta eſt. Per eam æs alienum à pauperibus ad oppignerata uſq; ſeruituti corpora factũ, diſſolutum eſt. Sanxit uerò ne liceret ulli ob uſuras ius in corpus habere. Multi creduũt illam σεισάχθειαν fuiſſe debitorum omnium reciſionem. unde illi quibuſcum legem illam antequàm promulgaretur cõmunicaſſet, dicti ſunt χρεωκοπίδαι, id eſt æris alieni reciſores, quod maximum fecerant à quo de lege ſancienda audiuerant. Habuere uerò id nominis, quòd nulli amplius feciſſent, quodq; in legis & creditorum fraudem. Volunt alij, ut tenuiori ſortuna homines poſſent ære alieno liberari, auxiſſe per ſiſachthian

ſachthian pecuniæ percuſſæ precium: ut quod antè ſeptuaginta drachmis mutabatur, ideni centum minis poſtea æſtimaretur: & ſecundum ueteſtam rationem perſoluerent. At neutra ratio uidetur per ſe ſine altera tolerabilis. fuiſſet enim χρεωκοπὴ, id eſt alieni æris reciſio, creditoribus tam ingrata, quam grata & optanda pauperibus: unde illud non extinguere, ſed alere incendium fuiſſet. Incrementum uerò minarum adiectarum non potuiſſet ſatis eſſe tenuioribus ad perſoluendum. unde utrunque unà inſtituiſſe credi par eſt, ut diuitibus creſceret quod à pauperibus recuperare per legem non poterant. Ipſe uerò primùm ut legem à ſe incipere cæteris legislatoribus oſtẽderet, de ſuo ſex talenta auri, quæ quadraginta quinque millia aureorum noſtratium proximè reddunt, remiſit. Sub ipſo autem rerum innouandarum tempore (ſolet enim omnis mutatio uel utiliſſima ægrè admitti) lex lata non ſtatim placuit (diuites enim ſecum iniquè actum contendebant: pauperes Attici agri more Laconico expectabant) tempore tamen procedente, & perſpecta pace ex ſanctione comparata, uſq; adeò omnium eſt iudicio probata, ut ſacra inſtituerẽt ſiſachthiæ nomine. Paulatim ergo compoſitis rebus, cauendum more medici optimi ſtatuit, ne rurſus in eandem calamitatem incideret, compoſitis ſingulis pro cuiuſq; dignitate membris. Primum itaq; populi cen-

sum æstimandum duxit, ut quisq; pro suarum facultatum modo (si adesset uitæ innocentia) dignitatem in rep. assequi posset, nulla habita plebeij aut patricij ratione: id tamen præcauendo, ne ulli potentiorũ qui tunc in magistratu essent, inuito se abdicare liceret. Facilè itaq; hoc tẽperamento summos imis coniunxit, & ediuersõ. nec enim antea licebat plebeio magistratum administrare. Quatuor ergo ex census ratione, populi partes fecit, πεντακοσιομεδίμνους, ἱππέας uel ζευγίτας & θῆτας. Modijs quingentis censebantur primæ dignitatis. Modium uerò de solo in quo possis modium serere, dici Varrò his uerbis ait, Iugerũ, quod quadratos duos actus habet. Actus quadratus, qui & latus est pedes 120, longus totidẽ: is modius & minæ latinè dicitur. Medimna Cicero uocare solet, quorum in quolibet seri ut mensura Parisiorum sex modij solent. Is erat primus census. hi erant senatorij ordinis uiros primo in honore. Patricij autem solebant in ἐφετῶν ὀλιγαρχίαν eligi antequàm Ariopagiticus senatus à Solone institueretur. Munus pentacosiomedimnorum erat, quum urgebat necessitas, aliquid reipublicæ conferre pro rerum usu: quos statim sequebantur eodem in munere secundi, trecentis censi modijs, dicti ἱππεῖς, quòd & equos domi per facultates alere possent, & tempore belli ἱππάδα persoluere, id est quantum homini &

& equo in annum alendo sat esset. Bini idem ζευγῖται, quasi dicas mutuò iuncti, quia per facultates unus non poterat, præstare solebant. unus itaq; illorum censebatur circiter 150 medimnis. Aristoteles in Solonis institutis, quæ in Politicorum libris describit, horum non meminit. Opificum, cerdonum, proletariorumq; loco erant θῆτες, nec aliud reipendebant quàm numulum, qui ab illis θητικὸν uocabatur. Fuisse uerò loco proletariorum, uocis arguit ratio. Nam θάω prisci pro ποιέω, id est faciã, edam, dicebant: unde παιδοποιῆται, id est prolis procreatores sunt dicti. θητῶν alioqui significatio, mercenariorum nomen est. Nullum ius illis assequendi magistratus erat, quandiu census tenuitas eos in infimo contineret ordine. Hoc itaq; pacto Solon constitutis ueluti in certamine ad quos singuli contenderent finibus, morbo laborantem remp. reddidit sanam. Vt enim natura sapientißima magistra, quum uidet aliquid à se compositum ita uehementer omnes intendere neruos, ut loco felicitatis & boni, ad quod omnia tẽdunt, sibi infelicitatem suopte ingenio comparet, aut illud idem partium simul agentium inæqualitate sese conficere: sapientissima inquam traducit aut rem aut rei partem uitio intentam ad aliquod institutum ubi relicta prisca contentione adolescat finem consequendo propositum: sic sapienti legum instauratori est faciendum:

qua potißimùm industria usus est Solon. Vt uerò probandarũ legũ fieret maior potestas, imponens & patricijs & plebeijs, illis, dum pollicetur tabularum stabilitatem, his Attici agri ex æquo (ut dixi) diuisionem, omnium consensu, antequàm rogaretur lex, probata, utrisq; imposuit: quod suo maximo bono esse cum omnes cognouissent, usque adeò gratam habuere, ut sacrorum memoria illam consecrarent immortalitati. quibus cõpositis, ubi omnia ex animi sententia euenisse uidit, protulit hæc carmina:

Δήμῳ μὲν γὰρ ἔδωκα τόσον κράτος ὅσσον ἐπαρκῶ,
Τιμῆς οὔτ' ἀφελῶν οὔτ' ἐπορεξάμενος.
Οἱ δ' εἶχον δύναμιν καὶ χρήμασιν ἦσαν ἀγητοὶ,
Καὶ τοῖς ἐφρασάμην μηδὲν ἀεικὲς ἔχειν.
Ἔστην δ' ἀμφιβαλὼν κρατερὸν σάκος ἀμφοτέροισι
Νικᾶν δ' οὐκ εἴασ' οὐδετέρους ἀδίκως.

Nunc populo quantum satis est, permissa potestas,
Detractus nulli est, est ue negatus honos.
Viribus atq; opibus qui nomina clara ferebant,
Hos uetui & tenues quæ minus æqua pati.
Me obijciens scuti in morem, quod seruet utrosq;:
Neutra permisi uincere parte nephas.

De

DE TRIBVBVS, ET ALIIS populi partibus. Cap. II.

Restituta populo pace, nobis de tribubus dicendum altius repetita origine uidetur. Solent ferè omnes populi, nationes, urbesq; (ut inquit Liuius) suas cõsecrare origines, à claris scilicet hominibus, aut ab illis quos rudis & rerum ignara uetustas, mundiq; adolescentia in deorũ reposuit numerum, nomina sibi imponentes. ita alij Iouem (cuius uocabulũ ex ueteris testamenti uocabulo יהוה factum ab ethnicis est) Martem alij, Mercurium, Pallada, Vulcanum, & huiusmodi portentosa deorum uitio nobilium monstra, ad maiorem uirtutis & antiquitatis opinionem, suarum urbium aut gentis authores, protectores, instauratores uendicant. Athenienses ergo quum non uiderentur sibi satis una ἀθήνᾳ id est Pallade nobiles, uarijs etiam sui populi partibus, quas tribus dicunt, nomina ab eponymis dedere. Erant uerò ἐπώνυμοι, heroes, primi scilicet illi quos suprema hominum memoria nouerat, qui uirtutis ergô statuas Athenis habebant, habuerãnt ue in eo Athenarum loco qui non longè à buleuterio quingentorum uirorum erat: ut illis statuis tam uirtutis per memoriam præmium illis referri cognosceretur, quàm incitarẽtur omnes his exemplis ad uirtutem. Primùm itaq; fuere quatuor tribus

Vna à Cecrope priſco (nam ſi Pauſaniæ credimus, fuêre duo) dicta Cecropis eſt: altera αὐτόχθων, id eſt indigena, peculiari gentis uocabulo. Tertiam Actæus ἀκταίαν dixit. Quartæ à maris uicinia nomẽ fuit παραλία. quib. uocibus antiquatis, Cranaus quatuor diuerſas indidit, Cranaim à ſe, Atthida, Diacrin & Meſogæan. Altera uocabulo gentis, Diacris à ſummo loco urbis (ſunt enim Athenæ in colle ſitæ) Meſogæa à media parte uocata eſt. Vt autem mater adulterium tegeret, Iouem patrem habuiſſe creditus eſt Erichthonius: qui ut patri falſò credito gratiam referre ſimularet, abrogatis his, à dijs uocabula impoſuit quatuor. Διάδα itaq; primam à Ioue dixit, alteram Ἀθηναΐδα à Minerua, ſequentem Ἡφαιστιάδα à Vulcano illic ſummopere coli ſolito nominauit. quartæ à Neptuno Πανδιονίας nomen fuit. Inde unaquaq; harum in tres partes (quas ita tribus à tribus, non à tribuendo, ut putant, dictas nouimus) diuiſa, numerus ad XII peruenit. Nomen græcum eſt, etymi argumento. τριττῦς enim uocant ἀπὸ τῶ τριῶν, id eſt à tribus, ut Latini primùm etiam à ternaria populi partitione in Tatiẽſem, Lucerem, & Rhamnenſem facta. Hæ duodecim partes tertiæ durauere ad tempora uſq; Alcmæonis 660 annis aut circiter. Iſte oraculi Apollinis reſponſo, X tribus à principibus qui ante illum regnauerant maiori fama, nominauit. Cecropis à Cecrope, Erechtheis

Erechtheis ab Erechtheo dicta, Ægeis, Pandionis, Acamanthis, Leontis, Oeneis, Hippothoontis, Antiochis, Æantis: quibus adiectæ ſunt Antigonias & Demetrias, ut XII numerum cõplerent: quæ ipſæ ſingulæ (ut pridem quatuor) in tres partes diuiſæ reddebant ſex & triginta tribuum numerum: quas Romani una minus ſunt imitati. Vnde patet non tantùm legũ, ſed & diuiſionis populi Attici exemplo uſos fuiſſe. Iſta quàm magni ſint momenti, in rebus reipub. Atticæ perpendendis poſtea uidebitur. A quibus porrò principibus, tribus nomina ſumpſiſſent, illi XII eponymi dicebantur, quos neſcio an uocet XII Athenienſium deos Herodotus in Erato, quoniam idem author quum aliquot nomina illorum ibidẽ adſcripſiſſet, in Euterpe ait XII deos primùm in Ægypto cultos, indeq; in Atticam portatos, habuiſſe Piſis aram communem, quæ Δώδεκα θεῶν βωμος, id eſt XII deorum ara uocabatur. Reges uerò deos uocari, quòd aut regnarẽt quadã æquitate, aut aliquando regnauiſſent, mihi præter copioſam ampliſſimamq; tam græcæ quàm barbaræ hiſtoriæ fidem author eſt primò Politicorũ Ariſtoteles. Vnde & deos et reges potuiſſe uocari conſtat, & illos XXIIII deos fuiſſe, XII Ægypto aduectos, totidemq; Atticæ reges. Pauſanias in Atticis, ubi de Eponymis dicit ſe adferre ſententiam Herodoti de illis, tamen lõgè diuerſis nominibus et

ſumma ab illo id facit. Pauciores enim duo decim adfert, ijſq; Attalum, Ptolemæum, atq; Hadrianum, cuius tempore ſcribebat, addit. uſq; adeò gloriæ ardor, et populariũ blandimenta ualebant, ualentq;, ubi in aliquam opinionis partem procubuit ambitio. Sed de Eponymo magiſtratu ſuo loco. Cognito populo, illiusq; partibus explicatis, nunc ad magiſtratum narrationem eſt ueniendum.

QVOMODO ELIGERENTVR magiſtratus Athenis. Cap. III.

TRiplex fuit eligendorum magiſtratuum ratio: ſors, populare ſuffragium, ſtemmatum claritas. Primam rationem græci κλῆρον, alteram χειροτονίαν, id eſt manuum extenſionem (quæ in ſublime à populo dum aliquem probaret, fieri ſolebat) tertiam αἵρεσιν uocant, id eſt electionem. Sorte ſortitóue deligebantur in eo loco quem Græci eam rem κληρωτήριον dicunt, quicunq; iudicandi fungerentur officio: quo modo dux & ſinguli ferè magiſtratus Venetorum eligi ſolent. Illam uerò rationem ampliſſimè ſuo loco tradam. Senatus ille qui Athenis ita eligebatur, ἡ βουλὴ ἡ πεντακοσίων, id eſt conſilium 500 uirorum dici ſolebat. Populari ſuffragio duces, tribuni militum, rei bellicæ & maritimæ præfecti ſuo munere fungebantur. Quibus ſuũ munus concedebat propter opes & nobilitatem electio, illi erant χορηγοί, id eſt Choragi in ludis ſacris

et ſacrificijs: quo in munere liberalitatem ſummam exercebant, impenſas proprio ære & facultatibus ſuppeditantes. Hi erant numero X. quo in honore ſe fuiſſe Demoſthenes in oratione aduerſus Mediã oſtendit. His tribus generibus omnia reipubl. uincula conſtare abundè patet. Ab iniurijs enim domeſticis, uicinorum, exterorumq;, ius dicẽdo iudices defendunt, fines conſeruat & auget miles, religio expiat animos. Nunc quo ſe ordine ſingulæ dignitates offerent, eas deſcribam, ab Ariopagitis exordium ducendo.

DE ARIOPAGITARVM SENATU. Cap. IIII.

ET literarum omnium memoria, & ſua æquitate ſeueritateq; longè celeberrimus eſt habitus ſenatus Ariopagiticus, quem Graij τὸν ἐν ἀρείῳ πάγῳ τῶν ἀρεοπαγιτῶν βουλὸν appellant. Vt maximo honore erat, ita numero ciuium non paruo quamuis incerto conſtabat. Incertus numerus inde procedebat, quòd ex nouem Theſmothetis, de quibus ſuo loco, ſolerent in eum ordinem annuo magiſtratu ſtatim defuncti, reddita totius anteactæ uitæ apud Logiſtas ratione, quidam cooptari. Acceſſuri Logiſtæ, qui à publicis rationibus magiſtratus erant, nomen præconi edebant, proclamareq; his uerbis iubebant: Quis uult talem tali et tali functum magiſtratu de anteactæ uitæ accuſare facinoribus? Qua

procla-

proclamatione quiuis, modò probando esset, accusator admittebatur. uerùm ista in Logistis melius. Illa seuera quidem certè admodum ratio paucos reperiebat usque adeò omni nota carentes, ut innocentia freti augerẽt eum ordinem. Qui uel sordium (quæ res alioqui plerisq; satis familiaris uidetur, cum si ad uictus rationem munerum illa receptio pertineat, iudicibus lege sit permissa) uel fauoris, uel admißi criminis notam inustam semel habuisse probabatur, is nunquam in tam inuiolabile cõsortium admittebatur. Et ne ullus fraudi locus relinqueretur, sub dio palàm præsenteq; populi totius corona illa ratio coram senatu putabatur. Quotannis itaque illa ipsa ex Thesmothetis plures eximens, & numerum relinquebat incertum, & deteriora in hac mortalitate longè melioribus superiora esse ostendebat. Lectus ille ordo ac institutus à Solone antiquata ἀριστῶν seueritate legitur. Erant enim ante Solonis instituta, LI. ephetæ, id est præfecti, qui de capitalibus causis ac furtis sententiam (quod ante illos regis fuerat officium) ferebant. Istorum ergo nomine Solon præsentem senatum constituit, summæ in Rep. authoritatis: qui non solum de capitalibus causis ius dicebat, uerum de quibuslibet grauioribus, non secus quàm olim iudicum de curiæ sortitò & subsortitò à prætore apud Romanos delectæ: & hodie in Gallia primùm de criminalibus

libus supprætores, secũdò de ui illata: ac supremus in summis curijs senatus tam primùm quàm ex prouocatione cognoscit. Quum uerò causæ postulabat grauitas, Ariopagitis addebãtur ex cæteris magistratibus nõ pauci ueluti subadiuuæ, quemadmodum in delegatis à supremo senatu causis hodie fieri est in usu. Si magistratus noui eligerentur aut instituerentur, si reip. gratia aliquid quod ad omnes æquè pertineret, in deliberationẽ proponeretur, si lis sæpius ob ambiguitatem dilata se offerret, cogebatur illa iudicum multitudo, ex qua queri non liceret: uocabulo uerò Attico cœtus ille ἡ σύγκλητος βουλὴ, aut κατακλησία, id est congregatio uniuersorum dicebatur. Porrò Ariopagitarũ magistratum dicere Græci consueuerant ἀΐδιον et ἀδιάδοχον, id est perennem, & uicißitudinis expertem, ad cæterarum scilicet dignitatum discrimen, quòd illæ certis temporis periodis exui & deponi solerent, is nunquam. Quamuis autem sine ullo discrimine omnia nefaria publicè uindicarent, tamen peculiaris erat illorum cognitio de ueneficijs, incẽdio, cæde, & uulneribus consultò atq; extra primum animi motum illatis, deq; insidiarum aut proditionis in patriam molitione (quæ res in populari statu, par est læsæ maiestati in monarchia) & plurimis alijs. Mos uerò iudicandi illorum, quantum literarum monumentis est proditum, talis fuit. Statuto reo,

aut

aut accusato pro reo, post primam quæstionem testibus & coniecturis atque probationibus adornatam (nam alioqui accusare non licebat, nisi talionis pœna) statim sententia ferebatur, nec in multum tẽpus differri solebat: ut ferè solet Venetijs fieri apud decem uiros: ubi tamen prius ab aduocatoribus & quadraginta uiris criminalibus accusationes sunt prolatæ. Nolo multorum iudicum criminalium negligentiam hic sæpius expertam attingere, quum ipsa se satis aperiat. Non licebat Ariopagitis ad misericordiam flecti. In hoc enim cum seueritate ἐφετῶν conueniebant, quòd pari pœna par delictum multabatur. Id uerò sacrosanctum ueluti ac summum in ipsis laudat Aristoteles principio Rhetorices, dum ait, ἅπαντες γὰρ, οἱ μὲν οἴονται δεῖν οὕτω τοὺς νόμους ἀτερσύειν, οἱ δὲ καὶ χρῶνται καὶ κωλύουσιν ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν, καθάπερ καὶ ἐν ἀρείῳ πάγῳ ὀρθῶς τοῦτο νομίζοντες. quorum uerborum sentẽtiam paucis admodũ & elegãtißimè Quintilianus VI. institu. or. appendit. Athenis, inquit (quo nomine Ariopagum intelligebat) affectus mouere, etiam per præconem prohibebatur orator. Hoc etiam illis fuit cum decemuiris Venetis commune: nunc etiam incipit & im nostris summis curijs esse familiare. Nouerunt enim senatores clarißimi longo rerum usu edocti, nil esse quod rhetorum et causidicorum eloquentia uersutia ûe non poßit euerti, inq́; diuersum trahi,

trahi, ita ut ex summa æquitate, summã iniuriã, et ediuerso, procreare uideãtur, si semel auditorũ aut iudicũ animos in suã sententiã traduxerint. qua peste etsi hodie careant curiæ nostræ, tamen longè crudelius monstrũ domi alebant causidici quidam, opiniones doctorum opinionibus addendo, diuersasq́; iuris scripti in æqui boniq́; euersionem allegando, & (si nihil aliud) curiam ipsam occupando ne aduersarij causam intelligat: donec tu Poyete Cãcellarie æquißime, illis nebulonibus præscribendum regia sanctione curasti: ne quid adferrent allegationis in simplici rerum narratione, pariter in quæstionibus et probationibus, uetuisti. Verum ad institutum redeo. Tanta erat Ariopagitis in iudicando fides & integritas, ut si quis etiam scelestus admodum creditus, post causam apud illos dictam euaderet impunè, nulla eum uis, nulla authoritas posset de ea causa appellare. Nulla illic erroris propositio, nulla secunda senatus occupatio locum habebat. Forma iudicij talis fuit. Coniecto in uincula reo (finge de cæde agi) per præcones & apparitores uocabantur interfecti hominis necessarij, domestici, parentes, amici: quorum arbitrio (quod hodie iudicij æquitate fit) de pœna statuebatur, ferebaturq́; sententia secundum damni accepti rationem: qui mos hodie quia est Turcis in usu, à me referri amplius potest. Cadhi, quod nomen apud Arabes

bes iudicem significat, comprehẽso reo homicida, curat statim sisti parentes perempti: & si illi desint, necessarios, aut illos ad quos ex illius uita utilitas peruenire poterat. Alioqui si desint illi, nomine principis & legum, more procuratoris aut aduocati regij, iuris scripti & talionis pœna punit. Rogat præsentes utrum malint hominẽ talione an multa puniri, ferturq; pro illorum uoto, si tamen modum non excedat, sententia. Æstimant hominem solidum sexaginta asprorum millibus: quæ summa, ad nostram pecuniam æstimata mille & ducentos aureos numos reddit. Nam asprũ genus argenteæ monetæ est nostro Caroleo numo penè par. Id æris compẽsat mortis damnum. Dimidiũ, hominis dimidij loco adiudicatur. Dimidius homo est, cui pes, manus, oculus, aut præcipuæ partis corporis usus deest. Paris proportionis ratio in corporibus aut inutilioribus partibus obseruatur. Verùm ista compensatio ideo rarius fit, quòd non statim, flagrantiq; (ut aiũt) delicto possunt unà sisti reus et affines. Pupillis, mutis, linguaq; impedita hominibus succurrit prætor in rebus pro conditione æstimandis. morte itaq; aut multa reum illorum nomine multat. Ariopagitarum ut erat maxima in iudicando diligentia & sedulitas, ita rarius id muneris infrequentiusq; subibant. Singulis enim mensibus tribus tantum diebus iudicabant quinto, quarto, tertio

Cal.

Cal. cuiuslibet: qui dies ita græcè dicti sunt. τετράδι φθίνοντος, τρίτη φθίνοντος, δευτέρα φθίνοντος, id est quarta, tertia, secunda decrescentis et iam finientis mensis. nam græcos Calendis carere uel paræmia docet. Præterea non coibant, nisi ob rerum necessitatem fieret ἡ σύγκλητος βουλὴ, id est indictiuum consilium: cuius conditio quod ad magnum numerum attinet, nõ est absimilis magnis Venetorum comitijs, singulis octonis diebus semel ad magistratus deligendos tantum cogi solitis. De hoc senatu, multisq; alijs cum Romanis & Gallis, tum Atticis scripsit utriusq; linguæ instauratæ lumen G. Budæus in annot. primis in Pãdect. l. ultima, de senat. cuius sententiam etsi ex ipsis unde illam desumpsit authoribus possem adscribere ne quid prætermisisse uidear, paucis, adferam. Ait itaque ex Luciani uerbis, iudicia noctu & silentio in Ariopago tractari solita: primòm, ne dicentis rationem ullam apud se haberent, qui rem nudam sineq; proœmio & personarum ratione audire uellent: alterum, ne interruptionibus inter disputandum fieri solitis, se interpellarent, adq; sententia dimouerent. Inde nata est paræmia, ἀρεοπαγίτης τυγανώτερος, Ariopagita subtilior, dici solita de prudentibus & taciturnis uiris. Nec uerò una tantum fuit taciturnitatis ratio. nam & reum præterea attentius respondentem audiebant, & iudiciorum secreta nunquam euulgare

C

solebant: tabellaresq; edebant sententias, ne ex maioris authoritatis, ætatis aut eruditionis uiri, qui prior sententiam dixisset, præiudicio ab opinione sua discederent, aut (quod multi solent hodie) ad idem, responderent. Cum illis in tabellari sententia conuenit ferè omnibus Venetis magistratibus, ea de causa quam suprà attuli: cum X. uiris autem capitalibus, ne prodeant in uulgum aut sentētiæ, aut secreta iudiciorum: utrisque optimo iure sanè. Illorum authoritas enim nūquam potest imminui, dum arestа illorum nunquam rescindi aut calumniari contemni ue ab cæteris magistratibus, aut etiam à plebeijs possunt. quare quæ in republ. pestis oriri deterior posśit, nō uideo. omnia enim pessum eunt, cum semel aut imminui aut negligi legum & magistratuum uis cœperit, sensimq; iugum infringi cœptum excutitur. Itaque meo iudicio non deberent illi magistratus à quibus non est prouocatio, tam temere euulgare sententias, ne arbitrio uitiligatorum illic antinomiæ pleræq; reperiantur. Post Græcorum sententias uidendum quid Latini de Ariopagitis scripserint. Valerius Maximus de illis ita scriptum reliquit: Eiusdem urbis (de Athenien-sibus proximo capite egerat) & sacrosanctißimum consilium Ariopagus quid quisque Athenien-sium ageret, aut quonam quæstu sustentaretur, diligentißimè inquirere solebat: ut homines honestatem, memores

memores uitæ rationem reddendam esse, sequerentur. Eadem bonos ciues corona decorandi primò consuetudinem introduxit. nam & uirtutis uberrimum alimentum est honos &c. Quum istud ita habere sit scriptoribus compertum, credendum est, quo tempore non iudicabant, id perquirere solitos. Vt ut sit, certum est insigni quadam prudentia & penè diuina fuisse, quòd Cicero acerrimi iudicij homo illum senatum cum mūdi rectore Deo potius comparatum uoluerit, quàm Romanum. Ait enim: Negare hunc mundum prouidentia regi, idem est ac si quis dicat Athenas sine Ariopagitis regi cōsilio. Quod ait Plinius Naturalis historiæ septimo, primū capitis iudiciū actū in Ariopago, mihi non uidetur rationi consentaneum. Ex omnibus enim Græcis authoribus liquet Solonem hunc magistratum instituisse (quod iam docui) quasi ad seueritatis ephetôn moderationem. Atqui Draconem, qui hos instituerat, longè Solonem precessisse constat, tamq; seueras leges in improbos statuisse, ut pœna capitali uel quodlibet holusculi furtum plecteretur: unde dici uulgò solebat, Draconem non atramēto, sed sanguine humano leges scripsisse. At quis credat fieri posse sub tali legū seueritate, tanto tempore tot improbis in repub. perpetuò agentibus, ut omnibus seculis sit uerum dictū poetæ, τὰ χηρίονα νίκα, deteriora uincunt, neminem improbitatis de-

disse pœnas? Fieri sanè non potest. Quòd si quis contendat Plinium intelligere in Ariopago, id est Athenis, aut suprema literarum memoria: primum quidem esse uerum uix poterit, quum ante ullum Græcorum imperium, iam florentissimæ res Persarum, Assyriorum, Indorum, Ægyptiorum, Syrorumq; ipsa uetustate collapsæ fuissent, quæ sine faci noroforum pœna regnare tandiu non potuissent: Alterum non arguit uerum fuisse, etsi scripserit nemo cuius saltem extent scripta. Quanuis enim literæ ipsæ præclarorum facinorũ iuxta hominum memoria sint conseruatrices, tamẽ non statim est credendum, si quid aut nulla hominum memoria, aut nullis literarũ monumẽtis est celebratum, id protinus non fuisse: nec si quid ignoras, id propterea minus in rerum est natura: nec, ut inquit Lyricus,

Sola comptos arsit adulteri
Crines Helene. Et paulò pòst,
Vixere fortes antè Agamemnonã
Multi. Pauloq; mox,
Paulùm sepultæ distat inertiæ
Celata uirtus.

Itaque nulla in parte uero consentanea dixisse uidetur Plinius: quod etsi illi in hoc loco, inq; multis alijs comigerit, non est mirandum, quum uir senatoriæ dignitatis, inq; reip. muneribus occupatus, succisiuis horis uix posset quot excerpsit describere.

re. Hanc uerò sententiam lectori excutiendam relinquens, ad alia transeo. De huius senatus dignitate sunt omnia apud authores plena: uerum una oratio Demosthenis in Aristocratem, hunc satis aperiet: quæ quia amplissimè quæ iam tradidi explicat, ad illam lectorem remitto, quum alioqui nil sit à me in illo describendo prætermissum.

DE NOMOTHETIS.

Cap. V.

NOMOΘETΩN nomine plura Græci dignitatum genera intelligunt: quæ mihi prius aperienda uidentur quàm ad rem de qua sum dicturus, ueniam. Tres olim nomothetas apud Athenienses fuisse, authore Suida, reperio: Draconem, Solonem, Æschylon, non quidem illum poesi celebrem, sed quendam alium Athenis natum, non usq; adeò apud authores celebratum. Secundo νομοθέτας legislatores quicunque sunt. Verùm ut ad rem facit uocabulum, præcipuè intelligebant Athenienses unum ad mille selectos ciues, quibus legũ antiquandarum fiebat potestas, quum non uiderentur amplius esse ex reipub. usu, ac præterea illarum examinandarum quæ aut emendandæ, aut immutandæ, aut demum sanciandæ uiderentur. Est enim & legibus humano consilio natis, quemadmodum & rebus naturalibus, etsi paulò obscurior, nostræq; mortalitati minus cognita, uetustas: quam ubi sen-

sere, usus consuetudine aut desuetúdine aut abrogandæ aut emendandæ sunt: quod ipsum (nisi ubi iure scripto, ut uocant, id est Cæsareo siue ciuili utuntur) in iure ciuili Romanorum patet. Nam bona pars de seruitutibus, de seruis, noxa, iure personarum, hæreditatis uaria distributione, & infinitis alijs tractationibus agit, quæ in Gallia (ubi præcipuè ius ciuile, quod consuetudines uocant, atque regia & curiarum placita locum habent) ut parum est in usu, nisi ut à simili iudicando, ita partim explodendam censerem, ut tempus illud quod studiosi iuris in illam insumunt, daretur iuri ciuili, postquàm quæ nobis sunt in præcipuo usu, diligenter didicerint. Nobis propositi nomothetæ ius tantum habebant referendi coram populo toto, probarèntne an improbarent leges plebiscitáq;. nec enim poterat ulla rogatio probari, ratáq; haberi, quin uniuersi magistratus nomothetis subscripsissent. Hi etiam iudicandis grauioribus causis solebant interesse, eorumq; sententiæ si non pareret aut actor aut reus, tribus drachmis præsente archonte multabatur. Hæc est Pollucis sententia. Verùm Budæus ex Demosthene paulò aliter latiusq; explicat quomodo illæ leges solerent proponi. eius ideo uerba adscribam: Solonem commemorat Demosthenes inter alia cum legibus suis hoc quoque instituisse, quum lex aliqua ad populum ferretur, ut à legisla-

à legislatore primùm recitaretur, deinde in loco maximè celebri totius urbis maximeq; conspicuo proscriberetur, ad tertiam concionem usque, (non aliter atque leges Romæ trinundino die promulgari solitas Macrobio referente nouimus) inde scribæ ut daretur palàm pro cõcione legenda: ut si cui quã quid nõ placuisset, in mediũ id proferret: & si ea tum quoq; populo placuisset, ita demum nomothetæ daretur postremùm probãda, qui uti eã probasset improbasset úe, ita ferretur, antiquaretúrue. Ipsi autẽ nomothetæ ex iudicũ numero deligebantur, ut eam operam populo iurati ipsi nauarent. Hæc Budæus: cuius comparatio ut planior fiat, locum Macrobij adfero: Rutilius (ait) scribit, Romanos instituisse nundinas: ut octo quidem diebus rustici opus facerent, nono autem die intermisso rure, ad mercatum legesq; Romam accipiendas uenirent, ut & scita atq; consulta frequentiore populo referrentur, quæ trinundino die proposita, à singulis atque uniuersis facilè noscebantur: unde etiam mos tractus ut leges trinundino die promulgarentur. Hactenus Macrobius.

DE LEGVM CONSERVATORIbus, quos Græci νομοφύλακας dicunt. Cap. VI.

Differebant à nomothetis νομοφύλακες, quibus à legibus seruandis ut nomen, ita & officium e-

rat. Frustra enim fuissent à nomothetis leges exploratæ probatæq;, nisi præscripti illarũ sit usus, secundumq; eas iudicaretur: quod nomophylaces ut fieret curabant. Cicero libro de Legibus tertio, illorum officiũ diligenter explicat: Græci hoc diligentius, ait, apud quos νομοφύλακες creantur: nec ij solum literas (nam id quidem etiam apud maiores nostros erat) sed etiam facta hominum obseruabant, ad leges q; reuocabant. Hæc Cic. secundo dignitatis gradu erant Athenis νομοφύλακες, ut qui πρόεδροις (quorum nomen à primis sedibus quas illi ante cæteros habebant, deductum est) assiderent, strophio quodam lineo (quali honoris gratia dux Venetiarum hodie ornatur) capite redimiti. tantus erat honos priscis incolumitatis reipublicæ cõseruatoribus, tantum legum studium. Idem enim est nullas habere leges, & multas quidem scriptas habere, nullis uerò uti. Cæterùm is ordo legi solebat ex ipsis Ariopagitis: illorumq; præstantißimi etiam hanc curam legum habebant sanciẽdarum, tuendarumq;: quod erat sacrosanctum munus. παρανόμων uerò γράφειν in ius rapiebant quisquis legem omnium consensu nõdum examinatam, ueluti diutius proscriptam, inter probatas recipi curaret, quale ab oratoribus factionum & quæstus gratia solebat fieri. Nil enim uetat, homines in uno constitutos ordine, dum aut ab officio quandoq; respirando

rando supersedent, aut quum causa uehementior urget, uario tempore uarijs alijs muneribus in Republica fungi: quod in supremis Galliæ curijs maximè patet. Illarum enim partes quædam, quæ ad capitales causas ab inferioribus, aliæ quæ ad rerũ actionem sunt constitutæ, perpendentes, adprobant uel reprobant: itaq; rata habetur sententia. pars indictiua concilia, alij peculiarem quandam causarum cognitionem (commißiones uulgò, & relationes litium uocant) statutis temporibus, alij rationes rerum fiscalium, & alia sexcenta officia subeunt, quum tamen unum sint corpus, & curiæ Præsides Consiliarijq; dicantur. Antiqui uerò non usq; adeò rerum longo usu edocti, nec adeò periti quomodo unus idemq; magistratus multis uarijsq; rebus præesse posset, uarios deligebant ordines ad singula, quæ ab uno hodie fiunt senatu. Non sunt his absimiles quadraginta uiri causarum capitalium apud Venetos. Nam de criminibus & causa integra & ex prouocatione cognoscunt, legumq; maiestati cum VI. uiris sex regionum urbis (uocant uulgò sextariam) præfectis præsunt, præsenteq; ac arbitro sententiarum Duce de illis statuũt. In hoc uerò differunt, quòd sunt illorum in rebus capitalibus sententiæ Decem uiris ex prouocatione obnoxiæ. Præterea si quid in Ducem, Rempublicam, religionem, inq; naturæ perniciem (cuiuſ-

modi est cinædica fœditas) admissum est, statim id uindicant decemuiri. Legibus conseruandis, pariter & idoneis iudicibus in singulas prouincias & loca deligendis, præsunt apud Turcas duo uiri magna corona doctorum & bonorũ uirorũ septi (cadileschер uocant) primæ authoritatis, prudentiæ & scientiæ uiri, quibus iudices coguntur rationes reddere, inq; sententia parêre, quum quicquã malè iudicauerint. Prouocationes enim apud illos & fiunt, & ab ipsa suprema curia quã diuam appellant, remittuntur. Quum uerò casus ratio postulát, tunc uterq; senatus de illo cognoscit & iudicat præside uno quatuor Bassadum, præsentib. uerò omnibus primæ authoritatis uiris. Hi ordines id officij explent quod apud nos Cancellarius, qui reuera solus νομόφυλαξ, id est legum uindex dici potest. Cogit enim, ueluti in corpore animus, omnes iudices & magistratus secundum leges æquiq; & boni præscriptum iudicare: & si quis contrà fecerit, aut pœnam ipse decernit, aut cum summo Galliæ consilio re agitata, præmijs digna refert, quicunque legum maiestatem imminuerit. Ediuerso tui in remp. animi beneficio Poyete, quotquot ipsa uirtus ad magistratus potest euehere dignitatem, non fauoribus, non sordibus, non demũ secundum ambitionem (quæ res non pauca ante tua tempora præclara ingenia deiecit) sed infracto animo euehis

his promouesq;: quod & si debebat illorum qui ante te in illo fuerunt officio, munus: tamen re ipsa apparet te plura uirtuti biennio nondum exacto dedisse, quàm tota patrum memoria ullus Cancellarius fecerit. De dignitate uerò Cancellarij, & cæteris Galliæ magistratibus aliâs. Vnum uerò addam, quod Cancellario & nomothetis atque νομοφύλαξι conuenit, ob uitæ integritatem esse in perpetua dignitate, quoad uita & æquitas comes fuerit.

DE QVINGENTIS VIRIS.

Cap. VII.

Οἱ πεντακόσιοι, quingenti uiri, nomine ordinis numerum aperientes, tam dignitate, fama, quàm officio, secundum post Ariopagitas locum obtinuere: quorum apud Græcos authores ita frequens est mentio, ut nulla planè causa, nulla oratio illos non celebret. Hi enim ciuilia munera, rerũq; actiones, de quibus quotidie popularibus lis oboritur, iudicare solebant. Tempore functionis ab Ariopagitis ita differebant, quòd hi erant διάδοχοι, permutatorij, id est quotannis sorte eligi soliti: illi erant διὰ βίου καὶ διάδοχοι: ut iam antè dixi. Erant hi quo tempore iudicabant, quo in munere sunt prætores & suppræfecti, quos bailliuos aut locũ tenentes ciuilem dicimus. Annuo uerò spatio tantùm eam dignitatem habebant, ne (quod nimis crebrò in locis non paucis experimento uidetur) sordes, atq; cæterę

ræ quæ inter iudicãdum possunt euenire corrupte læ, beneficio prorogatæ dignitatis tegerentur alerẽturq;. Magnus uerò numerus faciebat (quod ea de re seruatur in curijs quas parlamenteas uocant) ne facile quid uicij in consortium irreperet. Verùm quia tanta multitudo unà & in uno posita loco uix potuisset sua exequi munera, in decem partes diuidi solebant secundũ tribuũ numerũ: quibus singulis quinquagintauiri ex eo numero obtingebãt, suoq; loco triginta & quinque dierum spacio ius dicere consueuerant. Is uerò dierum numerus decies repetitus annum lunarem trecentis & quinquaginta diebus constantem, qualem Athenis obseruare solebant, reddit. Noster uerò solaris illum diebus quindecim & quadrante superat. Propter item copiosam multitudinem ex illis quinquaginta, X. eligebant, quos πρόεδρους, id est præsides (ut dixi) nominabant: ex quibus ipsis tantum septem, per singulos scilicet dies hebdomadis, sortitò eligebantur. Quo die quisq; rebus præerat, arcis conseruabat claues, dicebaturq; ὁ ἐπιστάτης, præses, & πρὸς κλεῖς ἡ ἀκροπόλεως πεφυλάχθαι, cui arcis claues credebantur. Verùm de his paulò pòst. Quum quinquagenarius numerus suo officio fungeretur, uocabatur iam mutato nomine prytania, aut οἱ πρυτανεῖς, tanquam à frequentiori cura τοῦ ταμιεύειν τὸν σῖτον, recondendi & seruandi frumenti in publicam neces-

necessitatem. Non desunt qui dictos ἀπὸ τῶν πρυτανείων uelint: τὰ πρυτανεῖα uerò pecunias publicas esse, quas actor & reus etiam post iusiurandum de calumnia (in quo fidei bonæ anchoram ut præscripto legum ponimus, ita omnino parum fidei esse uidebant) in ærarium publicum deponere cogebantur: ut qui causa caderet, disceret etiam hac multa iam oppignerata atque depositа, nec temerè iudicis aures occupare, nec litem iniustè incipere, aut alterum iniuria in ius rapere. Licebat enim cui libet, aduersarium, aduocato teste, qui assereret in ius uocatum uenire noluisse, in ius rapere atq; trahere nolentem, non modò Athenis, sed & Romæ. Athenis uerò pecunia depositа, loco testis erat apud Romanos uocari soliti. Proculdubio mea quidem sententia, si præter iusiurandum de calumnia, multa quædã pro litis ratione deponeretur, ab actore præcipuè, & ex illo ærario satisfieret iudicibus iustis in causis uersantibus, ad hæc inde desumeretur nomine tenuiorum, qui potius perderent suum contra potentiores ius, quàm summam deponere possent lite dignam, ut temeritas debilitati consuleret: tolleretur maximum fomentum litium. Quis enim credat ut uel pili faciat sacramentum, qui proximi uitæ, fortunis, famæ demum moliri insidias non erubescit? Verùm parum uiderer consulere multis sanguisugis, litiumq; alumnis. Redeo itaque

itaque ad meos Prytanes, quos ἀπὸ τοῦ πρυτανείου, id est à sportula dictos ostendi. Illa pecunia depositis cumulata, iudicibus persoluendis, & illis quibus meriti in rempublicam & uirtutis ergô uictus dabatur, alendis seruiebat, τὸ πρυτάνειον crebrò minabantur fœneratores debitoribus se in ærarium depositurος, ubi plus tempore non poterant amplius petere, ut scilicet miseri debitores ære alieno obruti, cum non possent statim esse soluendo, cogerentur augere fœnus. Huius rei fidem facit Aristophanes in Nebulis, his uerbis,

θήσω πρυτανεῖ' ἢ μηκέτι ζώην ἐγώ.

Moriar ni te in ius depositis prytanijs uoco. uerba sunt fœneratoris ad obæratum. Singulari autem uoce tantum τὸ πρυτανεῖον locus erat in quo iudiciorum causa coibant prytanes, unde nomen. Præterea ubi de rep. benemeriti diligenter & colebantur & alebantur. Maximum hunc honorem in rep. fuisse, Cic. primo de Oratore, testis est locupletißimus, ubi de Socrate agit his uerbis: Erat enim Athenis reo damnato, si fraus capitalis non esset, quasi pœnæ æstimatio. ea sententia quum iudicibus daretur, interrogabatur reus quam quasi æstimationē commeruisse se maximè confiteretur: quod quum interrogatus Socrates esset, respondit se meruisse ut amplißimis honoribus & præmijs decoraretur, & ut ei uictus quotidianus in prytaneo publicè præberetur,

qui honos apud Græcos maximus haberetur. Hæc Cicero. Hic ordo solebat edicta, decreta, psephismata (ut Græca uoce Cicero dicit) plebiscitaq; omnia explorare, ac de legibus perperàm latis sententiam ferre. alioqui enim sine illa prouidentia facilè imperitæ plebi fuisset impositum. plebs enim non raro ea rogat, & probata cupit, quæ manifestò in eius ruant perniciem, nisi consilio et prudentia coërceatur. Primùm itaq; populares pro rerum suarum usu edicta proponebant, quæ statim ab 50 uiris perpēsa Thesmothetis dabantur, ut iam docui: qui si probassent, incumbebat opus nomophylacibus, ut proclamari & seruari curarent. Erat in illū grauißima actio, qui ex populari consensu solum probatam legem, ratam asseruisset, & in loco probatarum adscripsisset, dicebaturq; παρανόμων γραφὴ, id est perperàm latæ legis actio. ille qui accusabatur, ὁ παράνομον ψήφισμα γράψας, qui iniquum & præter morem decretum scripserit, qualiter fecisse Androtionem & Aristocratem, eloquentißimis orationibus monstrat Demosthenes. Verùm de hac re scripsi iam in de Actionibus. Ab hoc ciuili & quotannis mutari solito magistratu, fasti dies, bellorum tempora, fœdera, legationes, rogationes, edicta promulgata, et in summa ad priuata usq;, quæcunque rationem temporis habebant adnexam, supputari & scribi solebant, ueluti apud

Romanos

Romanos à cõsulibus, hac forma: ἐπὶ ἄρχοντος πολυκλέους, μηνὸς βουδρομιῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, φύλης πρυτανευούσης πανδιονίδος, δημοσθένης παιανιεὺς ἐγραμμάτευεν ψήφισμα. Principe Polycle, mensis Iulij decimasexta, tribu Pandionide iudices reip. exhibẽte, Demosthenes Pæaneus decretum tulit. Qui hic nominabatur, erat ἄρχων, de quo suo loco: quæ tribus adfertur, illa est cuius 50 uiri ex quingentis sumpti Rempub. tunc moderantur. Cæteri Græci ab Olympiadibus, Mosolami à Muhamede, nos à Christo, Iudæi à mundi exordio, & quæq; gens ferè à capite persuasionis rationes, init temporum. Ad alia nũc transirem, nisi horum iudicum officium me admoneret quadraginta ciuilium causarum iudicũ apud Venetos: qui ut magis innotescant, paucis Reipub. præstantißimæ mortem iudiciorum exponere uisum est. Ter quadraginta uiri, non ita tamen magnæ authoritatis nobiles, eligũtur ita, ut XXIIII mensibus tam capitalibus quàm ciuilibus præsint, hoc modo: Primi quadraginta noui causis exterorum & peregrinorum, quorum ingens Venetijs multitudo agit, octonis illis mensibus præsunt uelut loco tyrocinij: post quod tempus urbanis de rebus, substitutis in suum locum alijs, iudicant. In primo uerò loco, ordo ille consilium nouum, in secundo uetus, aut (ut uulgò) quadraginta ciuiles, dicisolet. Iam exactis in duobus illis sedecim mensibus, uti

luti probati, committuntur capitalibus causis iudicandis, loco ciuilium XL. uiri criminales dicti. Eam uerò dignitatem tunc assequuntur, quanuis sint ut plurimum iuniores, ut in senatum admittantur, iusq; suffragij etiam habeant in causis grauioribus. Ad hæc triumuiri ex illis in binos menses eliguntur sortitò, qui præterquàm quòd ius suffragij habent, etiam Duci, qui magnus est honos, sua quisque uicißitudine aßidere potest: pariq; cum ipso authoritate de rebus ipsis tam ad senatum quàm ad magnum consilium potest referre. Forma uerò iudicandi & in ciuilibus & in capitalibus causis fermè una est. Suffragijs enim fit, quod olim Romanis in usu fuit. Veneti enim causa ultro citroq; agitata, habent tres diuerso colore urnulas, in quarum unam condemnationis, in alteram absolutionis, in tertiam dilationis amplioris discußionis gratia, globuli linei demittuntur, ita ut nemo possit ex præiudicio alterius fauori dare locũ, nec etiam ex suffragij decidentis in urnam sono. Extracta suffragia imponunt causis finem. Romani nõ calculis aut fabis globulis ue, sed duab. literis condẽnabant aut absoluebant: duabus, non liquere significabant. A, ut notauit Asconius Pedianus, salutaris erat litera, absoluiq; reum petebat. C tristis, condemnabat. NL, non liquere notabat. In capitalibus causis à Græcorum usu Θ literam, qua θάνατος, id est mor-

tem significant, accepisse etiam Romanos, nigrũq; theta appellasse, literarum monumentis reperio. Verùm ad mea me recipio.

DE ARBITRIS.
Cap. VIII.

QVia causarum ciuilium maior numerus quotidie oboriebatur, quàm quibus terminandis, & nouis audiendis satis essent quinquagintauiri tribuum: ut hîc succurreretur, quadragintaquatuor διαιτηταί, id est arbitri eligebantur, partim sorte, partim electione. Nam sexagesimum annum excessisse illos oportebat, & non infimæ esse notæ, sed insigni probitate uiros: quamobrem eligi solebant: inq; locum constitutum bona pars cõstituebantur, ubi à litigatoribus possent statim conueniri. Sic uerò adibantur. Actor & reus ex composito quosuis deligebant ex eo numero, ea lege, ut si lis apud illos contestata inceptaq; esset, necesse esset, ut & apud Romanos, illic terminari: alioqui multabatur qui sententiæ illorum non paruisset. Succurrebatur uerò læso, duplici remedio. Nam & illic iudicij causam reddebant, & ex appellatione poterat adiri δικαστὴς, iudex ciuilis, causæq; succurrere. Hæc Demosthenis ex oratione κατὰ μειδείου sententia est. Budæus paulò latius explicat ex Polluce quot arbitrorum essent genera. Οἱ καθ' αἵρεσιν electi, erant quos

quos litigatores sibi deligere poterant, quibus controuersiæ rationes explicatas crederent. κατ' ἐπιτροπὴν τῆς αἰτίας, per causæ permißionem. Alij uerò κληρωτοί, id est sortitò electi ex magistratuum decurijs, non ueniebant pro litigantium arbitrio, sed sortitò priuatis causis deligebantur ex iudicum decurijs, non secus quàm olim apud Romanos ex iudicum decurijs prætor ordinabat, hodieq; in curijs Galliæ uiris cõsularibus fit, non quidem ut iudicent, sed ut exactè perpensa lite, & eius appendicibus, senatui iudicaturo referant. Hæc sentẽtia facilè confirmari potest ex loco orationis Demosthenis in Aphobum, quem expilatæ hæreditatis accusat. Locus ita habet: ἐπὶ τὸν κληρωτὸν δὲ διαιτητὴν ἐλθὼν, καὶ οὐδὲν ἔχων ἀπολύσασθαι τῶν ἐγκεκλημένων, ὦφλε τὴν δίαιταν. οἱ δικασταὶ δὲ ἀκούσαντες εἰς οὓς ἔφηκε, ταῦτα δὲ καὶ τοῖς τούτου φίλοις καὶ τῷ διαιτητῇ, περὶ αὐτῶν ἔγνωσαν, καὶ δέκα ταλάντων ἐτίμησαν. Ad arbitrum igitur sorte datum quum uenisset Aphobus, obiectaq; diluere non posset, damnatus est ab arbitro. Iudices porrò ad quos prouocauerat, quũ causam cognouissent, eadem ipsi cum arbitris compromissarijs etiam illius amicis, cumq; ipso sorte dato arbitro pronunciantes, litem homini decem talentis æstimarunt. Compromissarios arbitros ius ciuile uocat, ob pecuniam ab actore deponi ueluti communi periculo & consensu solitam, quam qui cau

sa cadebat, soluere cogebatur. Antequàm à sorte dígredior, quia deest hodie in Gallia exemplum suffragiorum & sortis (nisi quòd quidam decoctores nos in sortibus exempla in suis bianchis, ut aiunt, docent) uolo paucis præstantißimæ nostris tempo ribus pro sua magnitudine reipub. modum sortium exponere. Ea Veneta est, aristocratia & monarchia ita temperata, ut nec magistratus summi sine Ducis præsentia sententiáq;, nec uicißim ille quicquam propria ausit potentia statuere, adeò ut ne progredi quidem tutò tempore belli in medium possit sine capitis periculo, nisi sex uiros regionum ut minimum comites habeat. Nostræ Galliæ administrationi, quæ etsi lumine literarum diu caruit, tamen longè dignitate, scientia, prudentia demũ summa, cæterisq; rebus quæ ad magnitudinem faciunt Reipublicæ, est omnibus facilè superior, quicquam detractum nolo: quin ipsam olim, nisi me aliquis præuertet, illustratam memoriæ posteritatis commendare decreui. Sed ad fabas, calculos, sortesq; uenio. Octauo quoq; die comitia adire tota nobilitas annum ætatis uicesimum prætergressa solet, nec tamen omnes sine discrimine ante XXV annos (nisi qui sortis, quam quotannis apud senatũ à XX. anno in XXV. tentãt, beneficio id assequuntur) adire possunt. Qui uerò debeant eligi ante XXV. ætatis annũ, asserta prius præsente utroq; parẽte aut

aut affine proximo cum testibus idoneis sua ab utroq; parente nobilitate, die XIIII. Decembris conueniunt, eorumq; nomina in urnam conijciuntur: demum altera urna pari numero habet tot pilulas, quot adsunt iuuenes. Sunt uerò globuli argentei omnes, præter quintam partem quæ aurea est. Dum itaque educitur à principe nomen quodcunque, educitur et sors. si argentea, reijcitur in proximum annum. si aurea, probatur, consortioq; consilij magni aggregatur. Consilium ergo illud in potentißima aula coactum, omnia suffragijs tacitis magistratuum & dignitatum genera deligit. Vbi tota conuenit nobilitas, audita statim hora solita clauduntur fores: nec licet ulli ante comitiorum finem, qui occasu solis fit, exire. Occlusis autem foribus: scriba maior è suggestu, ut omnes audire possint, significat qui illo die magistratus sint eligendi. Sedent omnes in decem sedibus longißimis, nisi qui sunt aut comitiorum præsides, aut qui Duci in suggestu, si adsit, sedenti, dignitatis ergò aßidere solent. Locantur demum urnæ tres ante Ducis tribunal: una in dextra parte, altera in sinistra, tertia paulò sublimius in medio duarum: quibus ipsis consiliarij tres aßident, quibus ueluti censoribus extracti globuli aurei qui ex urnis educuntur, ostendi solent, ne scilicet quisquam posset per ambitionem afferre domo. Præterea singulis comitijs so

let signum in ipsis mutari sortibus, ueluti militaris tessera: ne si idem semper maneret signum, posset confingi ab ambitioso ciue. In duabus primis urnis sunt tanta copia argenteæ pilulæ, ut possint numero ciuium satis esse. in singulis triginta tantum aureæ. in illa quæ media est, sexaginta tantum sunt, quarum aureæ sunt triginta & sex tantum. Vocatis secundum sortẽ ad sortes subsellijs quatuor classibus distinctis, ueniũt singulatim ad urnas: in quas quemque demissa manu inde globulum extrahere moris est. qui autẽ argẽteum tulerit, redit in sedem frustratus: qui aureũ, ostendens assidenti urnæ consiliario, transit ad mediam: ex qua si argenteũ educat, spe luditur. qui utramque sphærulam auream habet, is ex electoribus est: qui singulis ex quatuor classibus noueni eliguntur: electi uerò cõscendunt suggestum, illicq; à scriba nominantur, ac statim in conclaue (prius tamen in Reipub. uerba iurati, se sine ambitione, fraude aut fauore electuros uiros bonos magistratibusq; idoneos) statim concedunt, electuri & nominaturi, suffragijs inter se etiam agitatis, uiros in singulos magistratus. Idem faciunt & alij nouem, tertij item & quarti ad triginta sex usq;, tamẽ ea lege, ne sint usquam plures duobus ex eadem gentilitate electores. Itaque ubi primus electorum numerus est selectus, omnes eiusdem gentis affines exire coguntur, et ita secundi, tertij et quarti,

ti, quoad electio electorum sit absoluta. Singuli itaque nouem singulis nominatis magistratibus aut præfecturis singulos deligunt, ita ut in maioribus dignitatibus sint semper quatuor competitores, in minimis duo. quibus expletis, produnt nomina, ut in suffragia eatur, et qui plura tulerit, eligatur. Nolo interim omittere, quod præclarum illic est, electorem unumquemq;, eius quem nominauerit, si eligatur beneficio suffragiorum, fideiussorem esse, & si quid pecuniæ publicæ auerterit, præstare debere. Nominatis competitoribus, statim omnes parentes illius cuius nomine primo in suffragia itur, excedere aula coguntur, quoad suffragia sint lata: tum reuocatis illis alij uicissim exeunt sequentis affines, & sic ad ultimum usq;. Præterea obseruant ex suggestu, unde prospici in totam aulam possit, ne quis qui parentem iam fortè electum intellexerit, captet ullum aut signis aut colloquio: quod qui admiserit, ambitus notatus, expellitur, honoreq; suffragandi eo die caret. nec enim licet ulli à quo lecti electores sunt, nisi exire generis causa iussus sit, se loco semel accepto mouere. Id quidẽ aliquando, non tamen sine magno tædio, noui, quum adhiberer illic à patricijs uiris, qui me & honoris & discendi eos mores gratia illuc crebrò ducebant, ab hora ferè prima pomeridiana, qua comitia occluduntur, ad occasum usque solis retineri illic tan-

diu moleste ferens. Interea dū electores sunt in conclaui, uiatores lineorum suffragiorum cuique nobilium quantum potest pugillo capere, dant, inq; magnum, moreq; illorum brachiale amplum factum demittūt. Pueri uerò statim adsunt cum urnulis binà concauitate, anteriori alba probandi, posteriore uiridi reprobandi, ita tectis, ut per foramen immissa in illas manu suffragium in utramuis demittas, inscio etiam qui te diligenter obseruet, edito sæpius illius cuius suffragia petunt nomine, quibusq; in magistratibus fuerit, si aliquos gesit: statimq; omnia suffragia à tota corona accepta, in duo uasa demittūt: quorum unum de Si, pro albo scilicet urnulæ uentre: alterum de Non, uulgò dicunt, id est probandi & improbandi, ex quibus illico supputantur mira arte & facili. Habet enim scriba tabulam certo foraminum numero semiperforatam, super quam globulorum uis effusa statim spargitur, ductaq; manu in superficie, quot sunt extra numerum ablegat. Itaque ferè pari celeritate ingens numerus, atque ipsa unitas supputatur: dum numerāt consiliarij candida à dextris, uiridia à sinistris. interim pueri redeunt aliorum competitorum nomine, donec quatuor expleantur: quorum qui plura tulerit, modò dimidia excedant (nam si pares sint, differuntur comitia) is in magistratu est. Pariter in cæteris fit quandiu durat dies. nam nox aduenies usquo

usq; adeò comitia soluit, ut ne lucernam quidem usquam accendere liceat. Hæ suffragiorum leges, hi ritus. Græcis fabæ albæ & nigræ erant in usu magistratuum eligendorum, loco pilularum auri & argenti. Ne uerò fraus subesset, habebant & legumina suas tesseras. Verùm de sortibus satis me dixisse, ut rem illam literis elucidarē, credo. Parum admodum à Diætetis nostris differebant ἐπηρεαί (Inquisitores, uocabuli et officij ratione non malè latinè dixeris) quorum Iulius Pollux ait fuisse officium, ut res & causas quarū natura et status nondum constaret, explorarent, adq; Senatum uerum ipsum referrent. quo in officio quotidie leguntur apud nos commissarij, ut uocant: suntq; ordinarij in causis facinorosis apud iudices tam capitales quàm rerum ciuilium. Habemus & nostros inquisitores in singulis prouincijs, qui testes audire possunt ubi ius habent, litesq; præparare iudicibus offerendas: etiam si nō prouocent partes, sententiam ut pedanei iudices de minimis dicere possunt. Verùm monuit me Pollux ne suam de arbitris sententiam prætermitterem. διαιτηταί, inquit, arbitri supra annos sexaginta nati sorte eligebantur, quibus etiam sortitò αἱ διαῖται, id est arbitria committebantur. Admissorum uerò ad hanc dignitatem, si quis suo munere aliquid in dignum commisisset, ille aut graui pro delicti æstimatione multa

plectebatur, aut summo cum dedecore de illo cœtu eijci solebat, exibilariq́;: ut nil sit mirum illos tanta æquitate ac constantia fuisse, quos si non uirtus cohibere, uitij pœna terrere posset. Omnia itaque iudicia de rebus sacris apud illos ueluti sanctißimos tractabantur. Primam uerò de dijs rationem perpetuò seu in uera seu in falsa religione habitam fuisse omnibus gentibus, constat. In rebus porrò ciuilibus causam eos non potuisse dicere ultra æstimationem drachmarum decem, scribit etiam Pollux alio in loco: quàm uerè, ipse uiderit. Quumq́; ab se causas ad alios iudices transferrent, coniectis in urnam pro sententia calculis, acta proferenda tam actoris quàm rei apud illos designabant: accepta tamen in litis principio ab actore drachma, quam causa inferior soluebat. Ea drachma διάστασις, id est dißidium dicebatur, inq́; rationem ærarij publici referebatur: post quam, alteram qui causa cadebat, dare cogebatur. Hæc Pollux. Verùm Latini quoq; uaria significatione Græcæ dictionis diætæ utuntur: primumq́; ea rationem quandam tenuioris uictus aut à medicis aut ipsa conditione ualetudinis ægrotis præscriptam significat: quod Cicero ad Atticum docet: Sed ego, ait, diæta curari incipio: chirurgiæ tædet. Diæta aliâs locum significat in domo, in quo uersari solemus frequentius, aut in horto, in quo expatiari moris est, atq́; æstate cœ-

te cœnare. locus domesticus ille alioqui non malè latinè cœnatio appellabitur. Diætarius seruus inde dictus est, quòd illic mensas ornare, & ministrare mensis soleret. Vlpianus Tit. de fundo instructo, l. quæsitum, uersus finem, meminit. Ostiarij autem, ait, topiarij, diætarij, aquarij domi tantum deseruientes, continebuntur. Quàm egregiè explicet topiarios Accursius, uideant qui illi in omnibus applaudunt. Topiarij, inquit, sunt qui uepribus et spinis agrum purgant, & faciunt fossas. Pro ijs qui locorum uarietatem exprimendo (nam ἀπὸ τȣ τόπȣ, id est à loco dicti sunt) imagines rerum omnium ex arbustis, fruticibus & herbis effingebant, statim somniauit nouum officij genus. Nolo omitere diætarium furem, qui ex diætis aliquid surripuisset: cuius idem iurisconsultus Tit. de effractor. l. munerum, meminit his uerbis: Simili modo saccularij & & diætarij erant puniendi, item & effractores. Vetera exempla habebant detrectarios, dignũ in quo somniaret uocabulo Accursius. Adeò fuit olim crebrum illud furum genus, ut tenuioris fortunæ homines cogerentur apud plerosq; diuites indumenta pro foribus relinquere, si uellent admitti: quod in Atheniensibus taxat Aristophanes in Pluto, ἀλλ' ἠχὶ φωράσων ἔτωγε εἰσέρχομαι. Nonne furaturus huc uenio? Nunc autem à diætarijs ad naucleros eo.

De

DE TRIERARCHIS. Cap. IX.

NOn pro celebriori dignitate, sed pro maiori numero nunc τριήραρχοι, id est, triremium præfecti, mihi sunt tractandi: eo potissimum nomine, quòd spem salutis non rarò in re nauali Athenienses posuerint. Numerum authores nõ præfiniunt, quoniam pro rei necessitate augebatur aut minuebatur. Vnum id tradunt, communiter duodenos id muneris unà obire solitos: quibus pacis tempore sartum tectum nauale præstare incumbebat, belli uerò etiam parêre ducibus, & alijs præfectis: qua in re Veneti etiam imperatorem creant absolutæ & ueluti Tribunitiæ potestatis, quibus in locis classis conducta fuerit. In ciuitate enim eo iure non utitur. Trierarchorum seu nauarchorũ (nam pro eodem usurpare has tres uoces Græci solent, quanuis prima ab imperio triremium, altera nauium, tertia à sorte nauium dicatur) erat præterea munus, ut proprijs opibus & impensis in Remp. collatis naues triremesq; curarent & refici & construi. Ad hæc præmonebant principes senatores urbis si quid in re nautica esset unde Resp. in discrimen posset adduci, si per illorum curam suppleri non poterat. Reuera is ordo nõ magistratus (quanuis quidam Græci id tradant) sed coactus ad contributio-

tributiones ciuium numerus uidetur: qui etiam hodie à Venetis legi ex mercatorum & sellulariorum atque uiliorum numero ingruente necessitate solet, non ut ministrent aliquid, sed una ars aut duæ unius triremis impensas persoluant: unde maxima auri uis cogitur. Ærarium uerò populare non modicum est in multis locis, quas scholas uocant, ubi sub Iohanne & Paulo, Antonio, Diua Virgine, religiosi ciuium & plebeiorum cœtus fiunt. Hoc officij genus sensim labefactatum emendauit Demosthenes, lege in illos lata qui eligerentur ad hoc munus: quod cum alibi, tum potissimùm patet in oratione contra Æschinem: βούλομαι τοίνυν ὑπανιλθὼν, ἀφ' ὧν τούτων ἐξῆς ὑπολιτινόμαν, καὶ σκέψασθαι ὑμῖν αὐτοῖς πόλιν ἂν, ἢ τὸ τῇ πόλει βέλτιστον ὑμῖν ἐφεύρων γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τὰς μὲν πλησίους ἀτελῆς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γινομένας, τὰς δὲ μέλλουσα, ἢ μικρὰ κινδυνεύουσας τῶν πολιτῶν τὰ ἴδια ἀπολωλέκας, ἵνα δὲ ὑφορίσασθαι ἐκ τούτων τὴν πόλιν τῶν κακῶν, ἐθηκα νόμον, καθ' ὃν τὰς μὲν τὰ δίκαια εἰσφέρειν ἠνάγκασα τὰς πλουσίους, τὰς δὲ πένητας ἐπανσα ἀδικουμένους. Volo igitur redire ad ea quæ postea in Rep. gesti, & attendite denuo, quid reip. optimum foret. Quum uiderem nauale uestrum labefactatum, atque diuites collato modico ære à tributis immunes, eos uerò qui mediocres aut ferè nullas haberent possessiones, rem familiarem in eo absumere, indeq; uestrã

Remp.

Remp. longè deteriori conditione fieri: legem tulit per quam diuites quidem pro census æstimatione conferre coëgi quæ iure debeant, pauperes uerò ab iniuria uindicaui. & paulò pòst clarius multo aperit: ἐω γαρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν πρότερον νόμων συὼ ἐκκαίδε καλάντων ἦν, αὐτοῖς μὲν μικρὰ ἢ οὐδὲν ἀναλίσκουσι, τὸς δὲ ἄπορος τῶν πολιτῶν ἐπιτρίβουσιν. ἐκ δὲ τοῦ ἐμοῦ νόμου τὸ τιμώμενον κατὰ λόγον οὐσίαν ἕκαστον τελεῖν. καὶ συνοῖμ ἐφάνη ζευγίτης ὁ τῆς μέσης ἐπισήκαλος ὢν πρότερον σωτηλὴς, οὐδὲ γὰρ ζευγάρχης ἐπωνόμαζον ἑαυτὸς, ἀλλὰ σωτωλὰς. Prima legũ constitutione sedecim unà triremis unius impẽsis satisfacere solebant, ipsis quidẽ diuitibus nil aut parũ insumentibus, egenos uerò ciues opprimentibus: Lege uerò mea statutum est, unumquenque pro ratione facultatum numerare: tumq; uisus est, qui primum decimam partem impẽsarum triremis unius suppeditabat, posse duabus insolidum satisfacere. Vnde antea non trierarchos se uocari uolebant, sed contributores. Oratio eiusdẽ authoris in Androtionem ferè tota est in hoc negocio declarãdo. Verùm præter illa quæ iam scripsi, nil est diuersi, nisi quòd solerent Prytanes corona aurea donari bene administratare nauali: qua negligentius curata, etiam si diligentissimè cæteras officij partes absoluissent, priuabantur. Latini etiam Græca uoce appellant Trierarchos. Cice. act. 3 in Verrem, ubi de testimonijs contra illum agit: Quæ de re, ait, Charidemum Chium testimonium priore actione dicere audiuistis, sese quum esset trierarchus, & Verrem ex Asia decedentem, &c. Item ad senatusconsl. Trebellianum. l. Seius. Seius Saturninus archigubernius ex classe Britannica, testamento reliquit fiduciarium hæredem Valeriũ Maximum trierarchum, à quo petijt ut filius, &c. Facilè uincuntur Athenienses à Venetis. Verùm præter nouemuiros, qui armis, funibus, & nauali præsunt, nil mihi scribendum reliquit Gaspar Cõtarenus Cardinalis patricius Venetus: ita amplè & elegãter illius partes descripsit, ut uinci arte nequeat. De Turcarum autem apparatu maritimo, copiosè egi in nostra Turcica historia. quare ad cætera ueniendum.

DE VNDECIMVIRIS.

Cap. X.

VNdecimuiros Græco uocabulo τὸς ἑνδεκα dici solitos, quos etiam νομοφύλακας, atque ἐπάρχος, id est præsides nuncupabant, ex Polluce constat. Decemuiri, inquit, singuli à singulis tribubus eligi solebant, quorum numerum augebat γραμματεὺς, hoc est scriba. Horum erat officium fures conuincere, atq; carcere iam detẽtos iudicare: præterea plagiarios, quos ἀνδραποδιστὰς dicunt, & itẽ graßatores, indumentorũq; suppilatores, qui Græcè λωποδύται dicuntur, criminis conuictos pœna afficere.

Quòd

Quòd si apud illos deprehẽsi crimen diffiterentur, eos ad aliorum iudicum subsellia sistebant: apud quos si tormentis aut testibus faterentur uicti, de pœna statuebant. erant itaq; ueluti pœnæ æstimatores, quales sunt hodie in Gallia ij qui Præpositi Mareschalorum uulgò dici solent: quibus non absimiles mihi uisi sunt, quos Turcæ Vaiuod & Vaiuodlar numero multitudinis appellant. Possunt enim omne nebulonum genus comprehendere, & iudicibus proximis reddere: de pœna uerò statuere non possunt. Tales sunt uigilũ præfecti in tota Gallia, & ditione Venetorum, &, ut facilè mihi persuadeo, ubiuis gentium. Locus ubi hi undecim nomophylaces iudicabant, νομοφυλάκιον dicebatur: in cuius posteriori parte ostiũ nomine χαρώνιον erat, quo ad extremum supplicium educi solebant sontes, non secus atq; in castris decumana porta à tergo erat, qua desertores et facinorosi milites ad pœnam educebantur. Demosthenes, κατὰ ἀριστογείτονος illorum meminit, ὅτε γὰρ, ἔφη, τὸ δεσμοτήριον διορύξας ἀπέδρα, τότε πρὸς γύναικά τινα ἔρχεται ὀνόματι ζωβίαν, ᾗ ἐτύγχανεν, ὡς ἔοικε, κεχρημένος πότε, καὶ κρύπτει καὶ διασώζει τὰς πρῶτας αὐτὸν ἡμέρας, ἃς ἐζήτουν καὶ ἐκήρυττον οἱ ἕνδεκα. Quum enim effractis carceribus aufugit, ad mulierem quandam Zobiam nomine diuertit, qua aliquando usus fuerat: ea uerò abcondit et seruat primis diebus quibus undecim uiri per-

ri perquirebant hominem (Aristogitonem) atque per præcones sibi reddi satagebant. Ex quo loco patet statim admisso crimine illos perquirere & comprehendere solitos: quare meritò notauit Sudas hos νομοφύλακας à primis differre, quòd illi iudices, hi populares cogerent secundum legũ præscriptum uiuere, facinorososq; coercerent. Adferam item alium locum ex oratione eiusdem Demosthenis in Timocratem: ἐὰν δέ τις ἀπαχθῇ τῶν γονέων κακώσεως ἡλωκὼς, ἢ ἀστρατείας, ἢ προειρημένων αὐτῷ τῶν νόμων εἴργεσθαι, εἰσιὼν ὅπῃ μὴ χρὴ, δησάντων αὐτὸν οἱ ἕνδεκα, καὶ εἰσαγόντων αὐτὸν εἰς τὴν ἡλιαίαν, κατηγορείτω δὲ ὁ βουλόμενος οἷς ἔξεστι. Si quis uerò denuncietur conuictus iniuriæ parentibus illatæ, aut non obitæ militiæ, aut qui in ea loca in quæ legibus non licet, se receperit, illum comprehensum ligent undecimuiri, sistantq; in heliæa (nomen est comitij, de quo suo loco) ubi ex his quibus lege licet, qui uolet accusato. Nolo hic obmittere, qua arte Veneti, quum illorum capitales magistratus non sufficerent, magna proscriptorum nebulonum furumq; turba regionem sibi subiectam liberarint. Sub finem belli quo ad Ticinum pugnatum est, multa improborum manus tam ob libertatem, quàm ob impunitatem scelerum undiq; exercituum colluuiem contrahendo Venetias ibant. Admißis itaq; illic multis sceleribus, quum aliquis ad pœnam perquireretur,

sciens se criminis reum ab aduocatoribus, ut uocant, ad quadraginta uiros criminales delatum, fugiensq; lite peracta proscribebatur, ut undiq; Venetiæ illis pestibus ueluti obsiderentur. propositum est itaq; præmium proscripto, qui præsentibus testibus ademptum caput alterius proscripti offerret reipub. si tamen ille iugulasset: quo fiebat, ut quum illorum bona pars sibi mutuò esset nota, seipsam conficeret: pauci ius ciuitatis repeterent, hiq; munere eo donati, probos in posterum ciues agerent. Si illa lege in illos nebulones qui post bella insurgunt, & furtis, stupris, cædibusq; Rempubl. totam labefactant, animaduerteretur, aut rusticis sua tuendo, illos cædendi fieret potestas quoties improborum audacia uim legum superat, ex usu esset Reipublicæ.

DE DECEMVIRIS PRÆSIDIBVS, qui græce προέδροι uocantur.

Cap. XI.

QVanuis hi præsides in quingentis uiris à quibus lecti erant, debebant tradi ueluti una tractatione, tamen quia primum sum maiorem numerum in magistratibus secutus, quodq; hi sint longè celeberrimi, illis particularem tractationē seruare uisum est. Ex quingentis ergo uiris singulis decem tribuum quinquaginta sorte eligebantur, & item ex illis sortitò nostri decemuiri, penes quos singillatim

latim erat Reip. summa committenda. Verùm roget aliquis, quomodo sorte possit pro dignitate eligi, quem ipsa commendat uirtus? Facilè, ut uisum est in Venetis, constitutis primùm sorte electoribus qui nominarent, demum nomina in urnas coniecta cum suffragijs extraherent pro sorte tribuū, ut in iuuenibus ἐν τῷ λεξιαρχικῷ. i. in diario reipub. ob nobilitatem adscribendis. Iam dixi, electis 50. ex ipsis, item deligi decem suffragijs tacitis, & fabis. quæres quum uideatur maximè sortē habere, nullum uirtuti aufert præmium, imò maximè secundum eam iudicat. Ex ipsis item decem selectis, septem tantum officiū præsidis assequi poterāt. Itaque inter illos decemuiros omnium suffragijs electos sors ducebatur, ne ulli fieret iniuria, dum tres relinquerentur. At quia is qui erat in magistratu, dicebatur ἐπιστάτης atq; πρόεδρος, præfectus et præses, omnes eo honoris uocabulo gaudebant. Id uerò summopere cauebatur, ne secundò ulli liceret in anno eodem ad hanc adspirare dignitatem. Quum esset in imperio, arcis ærarij publici claues, & Reipub. sigillum seruabat: itaq; iungebat duo officia quæ diuersa sunt in Gallia, Cancellarij, & Maioris uiri, ut uocant, in quibus urbib. est libertas, aut si desit Maior, Prætoris. Quoties autem Prytanes senatum conuocabant, ille nouem πρόεδροις à nouem tribubus deligebat. ab illa enim quæ prytaneuisa

dicebatur, cuius erat caput, nullus assumi alius solebat. Præterea ex illis nouem sortitò deligebat successorem, cui Reipub. habenas permitteret. In ipso porrò consessu curabat, ne quid in causis omitteretur quod ad iudicum institutionem faceret, ubi causas prius illis commisisset: quale facit aut Cancellarius aut præses, quum remittit causas ordinario, au delegato tradit. Harpocration de epistatis hæc tradit, sententiam Isæi aduersus Elpagoram adferens. Duo, inquit, sunt constituti Athenis epistatæ: unus quidem ex prytanibus sorte delectus, alter uerò ex proedris, quorum quod sit officium, declarat Aristoteles in Athenienſium politia. uulgari uerò uocis usu ἐπιστάτης dicitur cuicunque negocio præfectus, ut notat Hyperides. Librorum Aristotelis quos de hac Repub. scripserat, iactura, me incitauit, ut dixi in principio, ad hoc instaurandum argumentum. Verùm ab epistatis ad proedros redeo. πρόεδρος unitatis uocabulo, tanquam totius politiæ dux & princeps erat: multitudinis autem, is ordo qui cæteris præsideret magistratibus, præscribendo. quorum dignitas πρόεδρια dicebatur. Demosthenes in oratione κατὰ τιμοκράτους maximam lucem adfert huic ordini: unde sententiam eius adferre uisum est: ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης πρυτανείας τῇ δεκάτῃ, ἐν τῷ δήμῳ ἐκκλησίαν ἐν ξηλαῖ ὁ κῆρυξ ἀδικχειροτονείαν ποιῇ τῶν νόμων, πρῶτον μὲν περὶ τῶν βουλευτικῶν, δεύτερον δὲ περὶ τῶν κοινῶν, εἶτα οἱ κῆνται τοῖς ἐννέα ἄρχουσιν, εἶτα τῶν ἄλλων ἀρχῶν. ἢ δὲ ἐπιχειροτονία ἔστω ἡ πρότερα, ἔτω δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ νόμοι οἱ βουλευτικοί. ἢ δὲ ὑστερὰ, ὅτῳ μὲν δοκοῦσιν, εἶτα τ κοινῶν κατὰ ταυτά. τῶν δὲ ἐπιχειροτονιῶν ἄναι τῶν νόμων κατὰ τὸς νόμους τὸς κειμένους. ἐὰν δέ τινες τῶν νόμων τῶν κειμένων ἀπεχειροτονηθῶσιν, τὸς πρυτάνεις, ἐφ' ὧν αὖ ἡ ἀποχειροτονία γένηται ποιεῖν περὶ τῶν ἀποχειροτονηθέντων τὴν τελευταίαν τ δυοῖν ἐκκλησιοῖν. τὸς δὲ προέδρους, οἱ ἂν τύχωσι προεδρεύοντες ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ χρηματίσειν ἐπάναγκες. πρῶτον μὲν τὰ ἱερὰ περὶ τῶν νομοθετῶν, καθ' ὅτι καθιέρωται, καὶ περὶ ἀργυρίου, ὅπόθεν τοῖς νομοθέταις ἔσται. τὸς δὲ νομοθέτας ἄναι ἐκ τ ὀμωμοσμένων τὸν ἡλιαστικὸν ὅρκον. ἐὰν δὲ οἱ πρυτάνεις μὴ ποιῶσι κατὰ τὰ γεγραμμένα, ὀφείλειν τ μὲν πρυτάνεων ἕκαστον. χ. δραχμὰς ἱερὰς τῇ ἀθηνᾷ, τ δὲ προέδρων ἑκάστους ὀφείλειν. μ. δραχμὰς ἱερὰς τῇ ἀθηνᾷ. καὶ ἐνδεῖξις αὐτ ἔστω πρὸς τὸς θεσμοθέτας, καθάπερ ἐάν τις ἀρχὴν ὀφείλων τῷ δημοσίῳ, οἱ δὲ θεσμοθέται, τὸς ἐνδεχθέντας, εἰσαγόντων εἰς τὸ δικαστήριον καὶ τὸν νόμον, ὃν μὴ καινίζωσιν εἰς ἄρειον πᾶγον ὡς καταλύοντες τὴν ἐπανόρθωσιν τ νόμων. πρὸ δὲ τῆς ἐκκλησίας, ὁ βουλόμενος ἀδικεῖσθαι νομοθετεῖν, ἐκτιθέτω πρόθυρα τ ἐπωνύμων, γράψας τὸς νόμους οὓς ἂν τίθῃ, ὅπως ἂν πρὸς τὸ πλῆθος τ ἐκτιθέντων νόμων ψηφίσηται ὁ δῆμος περὶ τοῦ χρόνου τοῖς νομοθέταις. ὁ δὲ τιθεὶς τὸν καινὸν νόμον, ἀναγράψας εἰς λεύκωμα, ἐκτιθέτω πρόθυρα τ ἐπωνύμων ὁ σημέραι, ἕως ἂν ἐκκλησία γένηται. αἱρεῖσθαι δὲ καὶ τὸς συναναλογησομένους δῆμον τοῖς νόμοις, εἰ ἂν

ἐν τοῖς νομοθέταις λύωνται πέντε ἄνδρας ἐξ ἀθηναίων ἁπάντων, τῇ ἑνδεκάτῃ ἑκατομβαιῶνος μηνός. quorũ uerborum sensum appendendũ curabo. Vndecima primi mensis die, postquàm apud populum uota præcofecerit, in suffragium ad leges comprobãdas eatur, primùm scilicet illas quæ ad senatum pertinent, secundò quæ ad plebem, postremo loco ad perpendendas quæ à nouẽ uiris latæ sunt, ac demum à cæteris magistratibus. Prima autem in suffragia coitio, sit eorum quibus uidentur probandæ, quæ ad consilium senatúm ue faciunt. Altera, illorum quibus improbandæ uidebuntur. Hoc uerò suffragium secundum legũ præscriptum esto. Quòd si continget quasdam ex his quæ antea latæ sunt, abrogari, prytanes qui tunc sunt in officio, senatum de ea re postrema comitiorum die habento. Proedri uerò eius prytaniæ de illis etiam sententiam dicunto. Primò quidem de his quæ ad religionem, postea de nomothetis, quamobrẽ consideant, demum undé nam ppßit ipsis nomothetis pecunia ad reip. munia suppeditari, sanciunto. Hos autem nomothetas ex eorum ordine qui in heliæa iurauerint, sunto. (de heliæa postea dicam) Quòd si prytanes secundum legum præscriptum senatum non habuerint, pariter si proedri non retulerint secundum ius & æquum, singuli prytanes mille drachmis multantor, quæ in ærariũ Palladis cõsecrantor: si proedrôn aliquis, idem

idem quadraginta drachmas deæ dato. Illorum autem accusatio apud thesmothetas fiat. pariter si æri publico obnoxius in magistratu sit, cognoscunto. Hi uerò thesmothetæ sibi eo nomine delatos criminisq; conuictos in carcerem concludunto. Quòd si id facere neglexerint, infamiæ notam subeunto, consortioq; Ariopagitico arcentor, ueluti legum emendationem peruertentes. Antequàm uerò de suffragijs ferendis senatus habeatur, quicunq; legem rogaturus est, illam pro eponymorum statuis proscribito, adscriptis omnibus quas latas cupit, ut pro legum propositarum numero, populus ipsis nomothetis tempus decernat ad leges examinandas. Qui uerò nouam legem rogat, is non tantum semel, sed quotidie pro eponymorum statuis eam exponat, donec habeatur senatus. Populus uerò quinque uiros ex omni Atheniensium numero eligat, qui legum patrocinium suscipiunto, quibus id sit inter nomothetas permissum, undecima hecatombæonis. Hactenus de lege: nunc ex eodem authore atq; eadem oratione iusiurandum τῶν ἡλιαστῶν est adscribendum, ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων, καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων. καὶ τύραννον οὐ ψηφιοῦμαι εἶναι, οὐδὲ ὀλιγαρχίαν, ἐὰν δέ τις καταλύει τὸν δῆμον τῶν ἀθηναίων, ἢ λέγει ἢ ἐπιψηφίζῃ παρὰ ταῦτα οὐ πείσωμαι, οὐδὲ τῶν χρεῶν τῶν ἰδίων ἀποκοπὰς, οὐδὲ ἀναδασμὸν γῆς ἀθηναίων, οὐδὲ οἰκιῶν

τοὺς φεύγοντας κατάξω, οὐδὲ ὧν θάνατος κατέγνωσται, οὐδὲ τοὺς μένοντας ἐξελῶ παρὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους, καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ, ὅτι ἄλλον οὐδένα ἐάσω, ὅτι ἀρχὴν καταστήσω ὥστε ἄρχειν ὑπεύθυνον ὄντα ἑτέρας ἀρχῆς καὶ τῶν ἐννέα, ἀρχόντων, καὶ τοῦ ἱερομνήμονος, καὶ ὅσοι μετὰ τῶν. η. ἀρχόντων κυαμεύονται ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ κήρυκος καὶ πρεσβείας καὶ συνέδρων, οὐδὲ δὶς τὴν αὐτὴν ἀρχὴν, τὸν αὐτὸν ἄνδρα, οὐδὲ δύο ἀρχὰς ἄρξαι τὸν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ. οὐδὲ δῶρα δέξομαι τῆς ἡλιάσεως ἕνεκα, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ, ἔτι ἄλλος ἐμοὶ, ὅτι ἄλλοι εἰδότος ἐμοῦ, ὅτι τέχνῃ, ὅτι μηχανῇ οὐδεμίᾳ. καὶ γέγονα οὐκ ἐλάττων ἢ τριάκοντα ἔτη. καὶ ἀκροάσομαι τοῦτε κατηγόρου καὶ τοῦ ἀπολογουμένου ὁμοίως ἀμφοῖν. καὶ δια ψηφιοῦμαι περὶ αὐτοῦ, οὗ ἂν ᾖ δίωξις. Ἐπόμνυμι δία ποσειδῶνα δήμητρα ἐπαρᾶσται ἐξωλείαν καὶ οἰκίᾳ τῇ ἐμαυτοῦ εἴ τι τούτων παραβαίνοιμι. Sententiã feram secundum legum, ac populi Atheniensis plebiscitorum, atque senatus quingentorum uirorum præscriptorum. Meo fauore aut suffragio nec tyrannis nec oligarchia in Remp. recipietur. Nec si quis corrupto Atheniensium populo aut statuat, aut uelit contrarium, usquam in illius sententiã pedibus ibo. Tabulas nouas, alieni ue æris recisionem, agri Attici domorúm ue diuisionem nunquam fieri permittam. Nullos exules reuocabo, uti nec proscriptos: Vt ediuerso neminem qui ciuitatis iure utatur, contra leges, & Atheniensis populi decreta, senatusq; quin-

quingentorum authoritatem, usquam urbe eijci patiar, nec quemuis alium iniuria id facere permittam. Magistratum nullum constituam, ut poßit ille qui rationes anteacti magistratus nõ reddiderit, fungi alio magistratu, siue ex nouemuiris, siue qui sacris publicis functus sit, uel ex illis qui cum nouem principibus proedris fabis eligũtur, legatis ue aut asseßoribus fuerit. (erant primariæ dignitatis hi omnes) Nec permittam bis in anno quenquam eundem magistratum gerere, nec duos in eodem anno. Nulla munera recipiam, sordés ue iudicij causa sectabor, nec ipse, nec alius me conscio. Sum natus annos non minus triginta. Audiam accusatorem et defensorem ex æquo, sine affectibus & personarum ratione: illumq; cõdemnabo quem meritò causa cadere cognouero. Adiuro Iouem ipsum, Neptunum, Cererem, ut perniciem in meipsum meamq; familiam immittant, si quid horum transgrediar. Hæc Demosthenes: in quibus maximũ fuisse etiam ethnicis æquitatis studium monstrat. Postquàm satis dignitas decemuirorum, pariter & officij ratio est etiã ab eodem tradita, de comitijs ἡλιαστῶν nunc sum dicturus.

DE SVBDIALIBVS COMITIIS, quæ græci ἡλιαίαν dicunt. Cap. XII.

ΗΛΙΑΙΑ καὶ ἡλίασις, maximum Athenis tribunal erat (inquit Harpocration) in quo publi-

ea iudicia ultrò citroq; causis agitatis tractabantur à mille aut mille quingentis primæ notæ ciuibus. quingenti uerò solebant uno in loco esse, mille duobus in iudicijs, mille & quingenti in tribus. ἡλιάζεσθαι autem erat ius in eo loco dicere: ἡλίασις uerò ipsa in iudicijs diuersatio. Lysias ἡλιαία καὶ ἡλιάζεσθαι pro eodem est usus. Hactenus Harp. Interpres uerò orationis κατὰ τιμοκράτης ita de hac re tradit. ἡλιαία, inquit, locus magni senatus, & iudicũ multitudo ibidem ius dicentium dicitur. ἡλιαία autem uocatus est locus παρὰ τὸ ἥλιον σε ἀλίζεσθαι καὶ συναθροίζεσθαι τὸ πλῆθος τ̃ δικαστῶν, quòd illic iudicum multitudo congregari sit solita, α in η mutato, ut crebrò fit. Alij uolunt (quæ melior esse sententia uidetur) inde dictum locum, quòd sit sub dio. ἥλιον enim, id est solem, in eum radios immittere. Pollux ita tradit: ἡλιαία erat quidem uno consessu quingentorum iudicũ, duobus, si mille: tribus, si mille quingenti. Calculos uerò quibus in suffragijs utebantur, habebant duorum generum, condemnandi, & absoluendi: probandi ue, aut improbandi: solidum unum, perforatum alterum. Vas porrò habebant quod καλὸν Græci uocant, infundibulo simile, per quod demittebãtur suffragia in duas urnas, quarum altera lignea, ænea altera erat, probandi & improbandi: de quibus cætera dicã, ubi de iudiciorum aut fori locis agam. Interpres uerò orationis κατὰ τιμο-

κράτης diuersum habet, loco calculorum fabis uti nigris & albis solitos, ut differrent: quemadmodum calculorum unus erat solidus, alter perforatus, unde quòd κύαμοι fabæ dicantur, κυαμεύεσθαι fabis sortiri & magistratum deligere significat. inde etiam Pythagoram aiunt per fabarum abstinentiam, non leguminis (ut uolunt) flatuosi, & cuius hilum pudenda effingat, usum prohibuisse: sed ei qui uelit in pace degere, atque fortunæ ictibus non subijci, ambitiose magistratus & dignitates non esse appetendas significauisse.

DE QVÆSTORIBVS GRAIA uoce ἀποδέκταις uocari solitis. Cap. XIII.

SInguli à singulis tribubus, decem uidelicet numero, erant ἀποδέκται, coactores quæstores ue, quos nostrum uulgus collectores taleæ in indictionibus, receptores dominij & auxiliorũ in canonibus & oblationibus uocare solet. Alioqui peculiari uocabulo Græci & Latini πρακτῆρας & indictionales coactores uocant, quos patrio uocabulo Collectores taleæ dicimus, sed græcæ linguæ copia præterea συλλογέας & ἀγωγέας, idem significantibus uocibus appellat. ἀποδέκτων munus erat acceptis à rep. libellis (ut solent apud nos Electi, quum prouincialibus & locorum singulorum quæstoribus summam à rege ob ingruentia negocia signifi-

cant

cant expetendam) cogere eos qui aliquid Reipub. deberent, id ut soluerent, ac pro facultatum ratione in Reipubl. discrimine numerarent. Præsens aderat dum reciperent, antigrapharius, quem uulgò Contrarotulatorem dicunt: quumq; quicquam numeraretur, in diario accepti & impensi rationes omnes transcribebat: de quo postea latius. Apud logistas uerò rationes rerũ omnium reddebantur, nedum pecuniæ. Verùm paucis absoluens meos quæstores, statim illos logistas subnectam. Si quid ergo reddita & exposita ratione reliquarum esset, statim, quandiu pro re sua possent, id persoluebant, atque deleta summa diario publico inscripta, absoluebantur. Quòd si (ut non rarò contingit) aliquid maioris momenti oboriretur unde lis posset nasci, ipsam ad nouemuiros contestandam deferebant, atq; iudicatum solui satagebant. ἀποδεκτῆρες in hoc tantum ab illis differebant, quòd hi tantum recipere, non item cogere poterant. mitius itaque hoc uocabulum est: quod patet in eo libro qui Aristoteli sub titulo de Mundo, adscribitur: χωρὶς δὲ τούτων ἄλλοι καθειστήκεσαν προσόδων ταμίαι, καὶ στρατηγοὶ πολέμων καὶ κυνηγεσίων, δώρων δὲ ἀποδεκτῆρες, τῶν τε λοιπῶν ἔργων ἕκαστοι κατὰ τὰς χρείας ὠδιμεληταί. Præter eos uerò constituti erant quæstores ærarij, bellorum duces, ac uenationi præfecti, præterea donorum susceptores, aliorumq; operum pro necessitate cu-

te curatores. Latini illos uoce paulò moderatiore susceptores dixere. C. de defen. ciuita. l. Iubemus. Iubemus cura ac solertia defensorum minimè possessores maioribus mensuris & ponderibus à susceptoribus prægrauari, sed eos deprehẽsos, &c. Hæc Budæus. Puto sanè iurisconsultũ intelligere per susceptores, illos quos receptores auxiliorum dicimus, qui aliquando cogunt res fisci maiori mensura aut pondere nomine regio persolui, non quidem ut regi reiue publicè prosint, sed ut sub regi nominis terrore rem maxinè augeant.

DE LOGISTIS, QVOS RAtionum magistros dicimus. Cap. XIIII.

ΛΟΓΙΣΤΑΙ, inquit Harpocration, sunt etiam decẽ uiri singuli à singulis tribubus electi, quibus omnes magistratu functos intra triginta dies quàm magistratu decessissent, oportebat rerum omnium administrationis rationem reddere, quod Graij λογίζειν & λογίζεσθαι dicunt. Aristoteles in Atheniensium politia scripserat, ut idem author scribit, illos ἀπὸ τῶν εὐθύνων, ab euthynis, qui aliud genus rationis audiunt, differre. Assidebant εὔθυνοι nouem principibus, repetendarumq; agebant iam magistratu functos qui æris aliquid publici auertissent. Duo, inquit Pollux, erant Athenis logistæ, unus in senatu, alter in rebus extra senatum administran

niſtrandis: qui ambo à ſenatu eligebantur, ut rerum omnium in Rep. adminiſtratarũ rationes audirent. Duos credo Pollucem ſcripſiſſe pro duobus generibus, quum & cæteri authores plures ſcribant, & fieri non potuerit, ut duo ſoli tot rationibus audiendis ſatis eſſent. Verùm duos ueluti præſides poſſumus in eo intelligere. Id muneris in Gallia habemus præſtantiſsimum, quod ad fiſci res attinet, in eo loco Pariſiis quem Cameram Computorum uulgò dicunt: ubi qui ſunt ſummæ dignitate, præſides: qui ſecunda, auditores: qui tertio loco, clerici computarum dici ſolent. Oblatos à quæſtoribus libellos hi recipiunt, recitantq; audientibus & ſupputantibus auditoribus, hi recitant primis iudicantibus. Nec tantum rem pecuniariam in rationem deducunt, ſed & quicquid olim regio cenſui acceſsit aut deceſsit, notant, inq; locos communes ſecundum annorum multitudinem collocant, ut quum opus eſt aut litis cauſa aut aliter de publici æris rebus agere, ſtatim diarium promant, quod fidem faciat. Triumuiri calculatores Venetijs ſunt à publicis rationibus. Nec Turcæ eo carent magiſtratu: habent enim ſuum Barat emin, impẽſis præfectum, qui cum quatuor uiris rationes fiſci audit. Verùm non ocioſum fuerit ex oratione Æſchinis contra Demoſthenem & Cteſiphontem officium logiſtarum amplius aperire: πρῶτον μὲν τὸν βουλὸν τὸν

ὅλὸν ἐν ἀρείῳ πάγῳ ἐγγράφειν πρὸς τοὺς λογιστὰς ὁ νόμος κελεύει, λόγον τε καὶ εὐθύνας διδόναι, καὶ ἐκεῖ συνδρομὰς τῶν μετέπειτα κύριον ἄσειν ὑπὸ τῶν ὑμετέραν ψῆφον, (καὶ μετέπειτα) καὶ πάλιν τὸν βουλὴν ἕξειν πενταλοσίους ὑπεύθυνον πεποιήκεν ὁ νομοθέτης, καὶ ὅτως ἰσχύρως ἀπιστῶ τοῖς ὑπευθύνοις, ὥστε ἀρχόμενος τ νόμων λύσει, ἀρχὼν ὑπεύθυνον μὲν ἀποδείκνυσι. Et paulò poſt: πάλιν ὑποεύθυνον ὀνεῖ τῶν θείαν καθιεροῦν, ἐὰν ἀνάθημα ἀναθεῖναι, ἐὰν ἐκ ποίνλον γενέσθαι, ἐὰν διαθέσθαι τὰ ἑαυτ. ἐνὶ λόγῳ, ἐνιχυράζει τὰς θείας ὁ νομοθέτης τὰς τῶν ὑπευθύνων, ἀλλ' ὅστις τις ἀνθρωπος, ὃς ὅτι ἀλειφὴν ἐᾶλὶν τ δημοσίων, ὅτι αὐήλωκι, προσῶλθι ἐν πρός τι τ κοινῶν, καὶ τοῦτον ἀποφέρειν κελεύει λόγον πρὸς τὸς λογιστάς, καὶ πῶς ὅγε μεσὶν λαβὼν, μικρὸν ἀναλώσας ἀποίσει λόγον τῇ πόλει; αὐτὸς ἀποβάλλει ἡ διαλάσκει ὁ νόμος ἃ χρὴ γράφειν. κελεύει αὐτὸ τοῦτο ἐγγράφον, ὅτι ὅτε ἐλαβον ἐᾶλὶν τ τῆς πόλιως, ὅτι αὐήλωσα. αὐτὸν ὑπεύθυνον ἐν κὴ ἀξιῶ τοῦτον κὴ αὐτὸν ἑξέτασον, ἐᾶλὶν ὅστι τῶν ἐν τῇ πόλει. & poſt recitata legem ſubiungit, ἐκοῦν ἐχρῆν σε ὦ δημόδωτε, ἅπασι τ τῶν λογιστῶν κήρυκα κηρύξαι τὸ πάτριον καὶ ἐνόμον κήρυγμα τοῦτο, ΤΙΣ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΕΙΝ: Primùm quidem, ait, lex iubet ſanctiſsimum Ariopagitarum ſenatum apud logiſtas inſcribi, rationibusq; reddendis eſſe obnoxium. Illicq; uult, ô Athenienſes, ſecundum ueſtræ ſanctionis præſcriptum, hominum ampliſsimorum dominũ fieri Logiſtam. Præterea quingentos uiros uult rationes magiſtratus ſui reddere. Ita uehementer diffidit

Reſpub.

Reſpub. his qui rerum rationem non reddidere, ut ſub ipſum ſtatim legum exordium dicat magiſtratum rationi reddendæ obnoxium (nam ὑπεύθυνος, quod ait, & actiuè & paſsiuè capitur, nempe tam pro illo qui rationem exigit, quàm pro eo qui illam reddit) non debere peregre proficiſci, non habere ſuarum rerum poteſtatem, non poſſe diuis quicquam conſecrare, non adoptiuum fieri, nõ poſſe in ſumma de ſuis rebus quicquam ſtatuere: ſed omnes illorum facultates qui Reipub. rationes non reddiderint, oppigneratas reipub. uult legislator. At dicet aliquis: quidam fuit in aliquo ordine, qui nil uſquam nomine publico accepit, aut expendit. Etiam hunc uult rationem reddere oportere. Verùm quî poterit, qui nil habuit? Iubet lex iſthuc ipſum inſcribere: Nil unquam publico nomine accepi aut expendi. Immune quidem certè rationis reddendæ in ciuitate nil debet eſſe. Subiungit paulò pòſt: Num oportebat te ô Demoſthenes, ſecundum patriam conſuetudinem permittere ut logiſtarum præco proclamaret, τίς βούλεται κατηγορεῖν? quis uult accuſare? Hæc Æſchines. Cætera iam anteà tradideram. Proculdubio ſi hæc lex tantam apud nos uim haberet, reprimerentur coactorum furta, electorum technæ, quæſtorum fraudes, iudicũ ſordes, fauores, oppreſsiones, ſi ſemel teſtes omnes admitterentur, propoſita tamen falſis teſtibus & accuſa-

toribus capitis pœna. Quot enim putas miſerè laceratos, enecatos, ſpoliatos, de ſuo iure deturbatos, ea una de re mutire non audere, ſed altũ cor de dolorem ægrè premere, quòd non eſt liberè ſine forma accuſandi locus? unde innumeræ iniuriæ. Vnum ſanè id dicere de repub. Galliæ non uerebor, quòd nullam rationem perpetuus reddat magiſtratus, contingere, ut quicquid fraudis & iniuriæ uſquam ubiuis terrarum fuerit, leuiſsimum uideatur, ſi cum immortalitate & uerſutia litium & litigantium alumnorum conferatur. Præſtantiſsimus in eo genere eſt, qui fraudulentiſsimus. Ius ipſum ciuile potius numorum aucupium, quàm quouis alio uocabulo dici poteſt. Videas bene dicacem hominem, decem aut paucioribus annis centena aureorum milia cumulare: quum interim miſeri litigatores ante litis finem non aduertant, qua de re uterq; cõtendit, id ceſsiſſe patronis & ſanguiſugis: & interim ſi quis ſit perditiſsimus horum, potiſsimum qui ſunt in curijs magna authoritate affinis ruri, idem non rarò ui aut dolo facit in cæteros homines, quod hi ſtoliditate partium ſunt ſoliti. Quamdiu enim in curia aget qui illi faueat, authoritateq; polleat, eludet miſeros, oraq; illis obturabit. Nam nil tam ſceleratum eſt, quin poſsit iurè nimis ſubtiliter enucleato, aut contorto potius, nõ tantum excuſari, ſed æquũ uideri: ut ediuerſo, nil eſt tam ſan-

ctum, tam antiquum, quin posit iniustum & uindi candum iudicari. Ita sanè pauperi sumptibus, sacerdotum, principis, militisq; grassantis ubiuis terrarum oppresso, inter has aranearũ telas uix quicquam licet posidere certi. Nolim esse hoc in loco μάντις ἀκακῶν, ut inquit ille: sed nisi me fallit coniectura, futurum est ut hæc iudiciarij, ordinis labes propediẽ aut accipiat, aut quicquã magni mali & repentini reipubl. adferat. Nil enim refert, palàm an per cuniculos in alienas possessiones inuoles. Certe quoties ita sunt obtriti plebeij, diuina illorum ultrix prouidentia adfuit, rerumq; statum frequenter mutauit, superbosq; depressit. Peccatur uerò inter nos, qui Christi sancto nomine tegmine, quàm ab ethnicis uel impijs, longè grauius, duplici nomine. Illi enim deo & hominis scopo destituti, palàm irruebant in tenues pro libidine: nos & sacrosancto IESV CHRISTI Euangelio & legib. quibuscunq; abutendo, uitiaq; tegendo deteriora clãculum, quàm illi olim palàm, cõmittimus. Vnum id possum de Gallia nostræ tempestatis dicere, nam non est tibi similis: omnia, præter lites, in ea esse mortalia. Vetusti mores nullæ leges, leges uetustæ pauimentum uetus. O si liceret accusare quotannis functos magistratu. At quis custodiet ipsos custodes? Ad te æquissime Cancellarie, tanquam iuris asylum nisi recurrant miseri, actum de rei lorum

lorum est. Logistas & uocabulo suo nouerant Latini, reiq; publicæ curatores appellabant. l. curator. C. de modo multar. Curator reip. (inquit imperator) qui græco uocabulo logista nuncupatur, multandi ius non habet.

DE CVSTODIEVS, QVOS GRÆci ἀντιγραφεῖς uocant. Cap. XV.

QVos Graij ἀντιγραφέας dixere, Latini custodes, aut græca uoce antigrapharios appellarũt. Aderant hi obseruatores his de quib. proximo capite egi, rationesq; omnes in diario scribebant: quo nostri facere solent in omni administratione publica, pecuniarum præcipuè, Æschines κατὰ κτησιφῶντος. πρῶτον μὲν τοίνυν ὦ ἀθλιώτατοι, &c. Primùm quidem ô Athenienses, suffragijs eligebatur antigrapharius urbi, qui in singulis Prytanijs prouentuum rationes populo recitaret. Vlpianus Tit. de admi. tut. l. Si plures. Dati sunt, inquit, quasi obseruatores actus eius & custodes. Suidas ait τὸν γραμματέα περὶ ἀντιγραφέα eadem significatione esse, fortasse iam degenerẽ linguã suo seculo secutus. uocãt enim uulgari uoce τὸν γραμματικὸν, scribam & antigrapheum græci omnes. subiungit autem, primum acta senatus recitare solitum, alterum transcribere. Statim uerò sui immemor, palinodiam cantat, sed in melius meo iudicio mutata sententia. Alterum enim ait fuisse in senatu, alterum in publico

administratione obseruanda: quod & rationi, & hodierno rerum usui apud nos est consentaneum. In curijs enim omnib. est scriba, qui calamo celerrime à iudicibus prolata excipit, quem γραμματέα nominare possumus. Alter est qui singulis accepti & impensi publici rationibus adest custos aut antigrapheus. Verùm & de scribis dicere ex occasione operæpreciũ uidetur. γραμματεῖς erant scribæ tres numero, ait Sudas, quos Romani à secretis dicunt, qui acta senatus sanctiora transcribebant, seruabantq;. Cæteri tamen Græci uolunt à singulis tribubus singulos fuisse: quod uero similius est. Nam quî fieri potuisset, ut tam ingens Reipublicæ moles, populusq; seditioni natus, tantum tres scribas haberet, quum tot essent iudicia, iudicumq; ordines, quibus ipsis necessariò aderant singuli? Æschines κατὰ κτησιφ. etiam addit, scribas solitos illorum nomina excipere & seruare, qui administratæ Reip. essent rationem reddituri: & quoad reddidissent, in publicis diarijs conseruare. qua in re ferè illis conuenit cum nostris. Nulla Respub. mihi uidetur illis carere potuisse. itaque nullam comparationem addere uisum est.

DE QVÆSTORIBVS ILLIS QVOS Græci demarchos uocant. Cap. XVI.

QVos Græci ἀημάρχους nominant, an rectè quæstores uocare debeam, an ex ui uerbi tribunos plebis, quum apud nos tale exactorum genus inusitatum sit, nescio. Videbitur ex officio uis nominis, & propria appellatio. Scribunt multi fuisse decem numero, ueluti tribunos plebis, aut singularum tribuum duces: de qua significatione hic non ago. Iulius Pollux ait, illos in locum ναυηράρχων, ναυκλάρων, ναυκράρων ue (nã hoc nomen ita diuersum pro re eadẽ apud uarios authores est) succesisse: fuisse uerò in singulis tribubus XII. partes, quæ singulæ ναυκραρίαι dicebantur, quibus ipsis singuli præerant demarchi. ναυκραρίαι autem singulæ tempore belli duos equites & nouem unam suis sumptibus dare & ornare, illisq; ad finem belli sumptum facere nomine Reipubl. debebant. Erant ergo ναυκραρίαι CXX. demarchi totidem, naues totidem, equites CCXL. quum belli ingrueret necessitas, sine illis quæ ab ærario publico petebantur. Curabant primò quæ ad ius naucratiæ pertinerent conseruari, sarta tectaq; omnia haberi: unde quum crebrò exigerent, erant pauperibus molestissimi, quum pro ratione soli, ædium, merciũ, aut artis, soluere cogerentur. nisi enim soluerent, ἐνεχυριάζοντο, id est pignora capere, auctioneq; distrahere ad summæ usq; rationem poterant. Ad illas molestias popularium alludit Aristophanes in Nebulis, his uerbis:

Δάκνει μὲ δήμαρχός τις ἐκ τ' ἀγωμάτων.

Aliquis, inquit, demarchus me mordet ex lecto. In-

dicat autem illa alluſio κόριν, id eſt cimicem, ut ait interpres, quòd tenuioris fortunæ homines ſoleant continuis affici moleſtijs à coactoribus, non ſecus atq; cimicibus noctu ſomnum excutientibus. Locus ille a lioqui non caret ardua difficultate, quomodo Demarchus unus poſsit ex culcitra ad mordendum prodire. Vt autem Demarchi minori popularium iniuria corraderent, deſcribebant in ſingulis regionibus (nec enim Athenæ tantum Athenæ fuere) atque agri Attici prouincijs quantum agri fertilis ſterilis ue eſſet, demum quantum quiſque poſſideret: (ut in illis indictionibus quas regales taleas uocant, in Gallia Narbonenſi fieri ſolet) demum propoſseſsionis ratione, merciumq; uſu exigebãt: quod an ſit olim factũ in tota Gallia, neſcio: id unũ ſcio, ſi fieret, electorum ars eludi poſſet, qui à publicanis aut ditioribus accepta pecunia traducunt ſummas in alios pagos aut impotentiores, aut æquè afflictos. coercerentur præterea (niſi iam excogitaſſet contra illorũ fraudes ſanctionem Poyetus Cancellarius) illi nobiles qui tenuiorum terras obnoxias regio cenſui, ſuis adiungunt, immunesq; reddunt. Præterea non pauci aut proprij compendij aut fauoris gratia uillas & cenſuum omnia genera conducunt, illaq; nundinatione, pecuniæ publicæ non parum auertunt. Etiã negligentia illa tranſcribendi ſoli contingit, ut qui inter ipſos paræcos ſunt

ſunt tenuiſsimi, ferè omnia perſoluant: diuites quia alternis annis publicani ſolent eligi, ut ſummam nondum perceptam repræſentent, ſibi mutuò parcunt, atque ſecundum prouerbium, manu manum fricant: quapropter aut res fiſci ad certã pecuniam æſtimari, aut coactores omnium iudicio æquiſsimi delecti deberent perpetuò in officio eſſe, ne locus talionis in eos eſſet: aut communi popularium ſuffragio ſumma conſtitui illis deberet. tum enim non facilè fierent ſolitæ iniuriæ. Verùm longè amplius in ſecundo Reipublicæ Turcicæ uolumine iſta iam tradidi, quò remitto lectorem. Poſt curatam illam pecuniam quæ erat imperata, ſecundo officio Demarchi eos iuuenes quibus per ætatem liceret τῆ λήξει ἄρχειν, ſucceſsionem hæreditatém ue adminiſtrare, ἐν τῷ ληξιαρχικῷ, in diario uidelicet hæreditario, adſcribebant: quæ res magnam adferebat utilitatem. Nam iunioribus, & rerum imperitis, non licebat rem domeſticam, dum fingunt ſe uelle ſeorſum agere, decoquere, & paternas atq; adeò fraternas & auitas opes abſumere. unde innumeræ lites apud nos ſcaturiunt, non rarò & cædes: ſummáq; inopia multos per ſcelerum licentiam, quam in re paterna diſsipanda didicere, ad laqueum adigi certum eſt. Deinde quoties ſuper ætate oriebatur contentio (quod quum alibi frequenter, tum maximè in magiſtratibus dandis & accipiendis

erat solitum contingere) diarium ubi statim nati scribi solebant, fidem faciebat ueri. In qua etiam re maximè Poyeti prudentiam admirari licet, qui regijs sanctionibus curauit ut paroeci, curiones, seu uicarij singulos ad sacram intinctionem oblatos infantes in paroeciæ diario adscriberent. Tertia utilitas inde manans, erat tyronum ad rem militarem opportuna electio: ex qua obseruatione hodie Turcæ, gens alioqui non usque adeò rerum perita, perpetuo milite abundant, ultraq; CCC hominum milia delecta semper ex iuuentute Græciæ habent, qua præclarissimæ orbis parti imperando, nostro capiti imminent. Sed de his alibi commodius. Conuocare præterea ναυκραρίας suas singuli demarchi in urbẽ ad leges accipiendas solebant. Crediderim Janè eam appellationem esse deprauatissimam, quum uix, ut iam dixi, inter duos authores in eo nomine conueniat: quamobrem uariorum authorum authorum sententiam adferendam de ea duxi, eamq; lectori excutiendam relinquere. Demosthenes κατὰ τιμοκράτους uocant ναυκρατικά. μὴ ποτὲ, inquit, τὰ ναυκρατικὰ βέλτιον φέρειν ὦδὶ τοῖς ἀτιμιανοῖς. Ne fortè naucratica, id est res tribuũ, melius in Atticianos procederent. Aristophanis interpres ναυκλάρους demarchos appellat. Demarchi, inquit, scribebant in diarijs eorum nomina qui Reipub. debebant quippiam. Ad hæc libellos lexiarchicos apud se seruare solebant

solebant, congregabantq; populum ad leges quum opus esset accipiendas, quibus ipsis popularibus easdem offerre solebant. Aristoteles autem de Clisthene ait (scribit idem interpres cum Harpocratione) quòd quum esset in summa reip. authoritate, fecerit eodem esse instituto Demarchos cũ naucraris seu nauclaris, qui à Solone creduntur primùm instituti. Hi pompam in Panathenaicis ornare solebant. paulò mox subdit idem interpres, Est autem Demarchus idem qui & ἀνώνυμος. diuersum à cæteris authoribus scribendo. Verùm ex uocis ratione parum errant. Item Asclepiades Alexandrinus τοὺς κατὰ τὸν δῆμον ἄρχοντας δημάρχους uocat. ut uerò scribit Demetrius Phalereus, Solon maxima diligentiâ curauit constitui Demarchos, qui inter populares principes essent, simulq; quod æquum & iustum reipub. erat, exigerent darẽt ue. Hæc interpres, omnia in dubium relinquens: ex quo loco illius ingenij curiosam ostentationẽ magis quàm acutum iudicium licet deprehendere. Harpocration ait: Erat ναυκράτις Ægypti emporiũ. Si uerò legamus ναυκρατικά, sunt res principum. Nam olim τοὺς ἄρχοντας, id est principes, ναυκράρους appellare soliti erant, teste Herodoto in decimoquinto historiarum. Verba sunt Harpocrationis, quæ indicãt, etsi Musas Habemus Herodoti, tamen alia eum scripsisse quæ temporum iniuria periere.

DE QVÆSTORIBVS REPETUNDARUM, quos græci εὐθύνους dicunt. Cap. XVII.

DEcem erant ἔνθυνοι, aliâs χρεῶται, debitorum exactores: κυβερῆται, rectores: διορθῶται, emendatores: εὐθυντῆρες, directores: δικαστικοὶ, iudiciales: aut λογισταὶ, rationum magistri uocari soliti: quos quia rationes reddere cogebant, atq; repetundarum reos agebant, non possum alio uocabulo quàm coactorum aut quæstorum repetundarum nominare. Hi à nouem principibus uiris in maximis maximeq; urgentibus reipublicæ calamitatibus delecti, tributa popularibus augebant, debitaq; omnia exigebant, unde χρεῶται dicti, non quòd deberent, ut uox cõmuniter notat, sed quòd exigerent. Vox enim χρεωστὴς & ἔνθυνος, licet frequenter paßiue capiatur, hic tamen paßiua est, ut & in græco uulgari sermone utraq; uoce utuntur. Illis erat numerandum reipub. pro ratione accepti, reddita apud logistas ratione. Magistratuum alioqui pedaneorum rationes audiebant, repetundarumq; agebant, si quis à popularibus præter æquitatem salarij quicquam accepisset. Causa perperàm obitæ legationis, quã Græci παραπρεσβείας dicunt, solebat apud eos dici: unde διορθῶται sunt uocati. εὐθύνεσθαι porrò dicebantur illi à quibus rationes ab his exposcerẽtur: præterea εὐθύνας διδόναι, dare

dare rationem, uel pœnam suscipere. inde illorum magistratus dici solitus εὐθύνη, quum alioqui rationem & pœnã significet ea uox. Adesse illis solebat ἰδιγραφεὺς scriba, de quo egi: qui uiritim omnium popularium omnia ederet, censusq; omnium rationem promeret. Quum autem lis de re fisci apud illos oriretur, tunc sistebant reos ad maiorum iudicum subsellia, pariter & eos qui non essent soluendo: cuius rei Isocrates contra paßionem in Trapezitico dat argumentum uersus finem, ἔτι δὲ παρ' ὧν ἐχρυσώνησα ὑπ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πλειοὺς ἢ χιλίους στατῆρας, πρὸς δὲ τούτοις εἰσφορᾶς ἡμῖν προσταχθείσης, καὶ ἑτέρων ἐπιγραφῶν γενομένων, ἐγὼ πλεῖστον εἰσένεγκα τῶν ξένων αὐτός τε καὶ οἱ ἐμοὶ, καὶ ἐμαυτῷ μὲν ἐπεγραψάμην εἰσφορὰν μεγίστην. ὑπὲρ δὲ πασίωνος ἐδεόμην τῶν ἐπιγραφέων, λέγων ὅτι τοῖς ἐμοῖς τυχγάνει χρήμασι χρώμενος. Insuper (eos, subaudi, in testimonium uocabo) à quibus ultra mille stateres precariò accepi. ad hæc indictione nobis imperata, inscriptionibus uarijs factis, plus ego & mei numerauimus, quàm peregrini: mihiq; maximam collationem persoluendam duxi. Pro paßione uerò erat mihi opus inscriptoribus, quòd dicerem illum etiam meis esse pecunijs. Hactenus Isocrates. Describebat uerò is scriba cum magistratu in σιτοδοσίοις, id est frumenti contributionibus, suum cuique modum, ut in publicum horreum inferretur. quam annonam qui dispensabant,

σιτο-

σιτομέτρας dicebantur: qui seruabant, σιτοφύλακες, ab annonæ seu frumenti custodes. locus ubi seruabatur, σιτοφυλάκιον. Qui undique conuehendum in urbem curarent, σιτῶναι, frumẽtatores, aut annonæ præfecti, ἀπὸ τοῦ σῖτον ὠνεῖσθαι, ab emendo frumento dici consueuerant. Magistratus hi nobis paßim reipub. contemptu neglecti, admodum sunt neceßarij. Eos habent summa in cura Venetiæ. Curam enim conuehendi undiq; frumenti habent illi quos à prouidendo uulgò prouidadorios uocant: recondendi, seruandi & distribuendi Duumuiri quos farinarios ea de re appellant, quòd populariibus semper uiliori precio iuxta eum urbis locum qui Riuus altus dicitur, distrahant, quàm mercatores soleant: ut nebulonum rempub. labefactantium famęq; enecantium auaritia coerceatur: quæ non raro apud nos medijs in urbibus, prò pudor, usqueadeò inualuit, ut nonnunquam frumentum (quo in cumulum putrefacto quæ pestis poßit esse tetrior, non facilè dixerim) ob auri sitim diutius conseruatum, & tandem putrefactum, aut defodi aut in medium flumen cõyci uideas, quod centies centena hominum milia alere posset: & non tantum eximi ab usu, quod per prouidentiam erat à natura donatũ, sed & elementa inde labefactata uidemus. Habẽt ijdem & duumuiratum annonæ præfectum, qui curet obsonia conuehenda. At ne quis causetur Venetijs tan-

tantum esse hos magistratus propter circunfusum mare, sunt nobis exemplo apud Turcas, quos barbariores, rerumq; imperitos falsò credimus, ædiles, urbi ue præfecti, quos patria lingua Sfar emin, id est urbis præfectos nominant, qui ut populariibus sit copia oryzæ et frumenti, perpetuò curant, utq; uiliori precio distrahatur, néue ullum sit illarum rerum monopolium. Idem in exercitu curat Arpac emin, hordeo quo illic equi aluntur, præfectus, ut abundè pabulum militibus adsit ad equos alendos. Tanto olim studio Romani coluere rem frumentariam, ut sine qua nulla respub. incolumis est, ut alueos à singulis regionibus Ægypti ære publico in Nilũ ducendos curauerint, quibus frumenti ingens uis Alexandriam, ac demum Romam conueheretur: incredibiliq; sumptu eos alueos seruari curauerint: ea lege, ut si quis aggeres Nili, quĩ erant alueorum ripæ, rupißet, capite plecteretur. Ager Bizacenus in Africa, Campania, Sicilia, & quæcunque olim regio fuit frumenti ferax, tantæ fuit illis curæ, ut prouinciæ nomen inde habuerint. Sed ad σιτῶναι redeo, quo uocabulo usus est Iurisconsultus Dig. de mune. & honor. l. Munerum. Nam harum, inquit, ſpectacularum curatores, quos sitonas & elæemporos Græci appellant, creari moris est. Antequàm Budæus nostræ Galliæ suo seculo primum ornamentum, Græca illic repoſuisset, alba ibi

ba ibi papyrus erat: & interim satis habent nostri Accursiani, si bonas contemnant literas, si non esse de pane lucrando, ut aiunt, adserant. quid illic potuissent pro σιτῶναι & ἐλαιέμποροι comminisci? At dicent, & si Græcè scriptum esset, non legeretur. Instit. enim de public. iudicijs, ubi de sicarijs agitur, Accursius aut alius dignum patella operculum Accursianus scripsit pro commento, Hoc totum quod sequitur, omittas. & alibi, Græcum est, legi non potest. Verùm quomodo sciret Græcè, qui uix latina intelligat? qui ait bina esse quatuor: balucam, quæ uox aurum χρύσαμμον significat, baiulans lucem: bastagarios laniones, aut ut uocat becharios: topiarios esse fossores, et alia sexcenta. At eius patet latè impudentia in Digest. de orig. iuris. Vlpianus uoce σιτωνίας Græcè usus est tit. de uacationibus & excusationibus munerum, lege secunda, Sextumdecimum annum ætatis agentem ad sitoniæ munus admitti non licet. quod uocabulum statim in quandam urbem uertit audaculus Accursianus. Non ita admodum differebant ab illis scribis, quorum in sitonijs mentionem feci, qui uocabantur λογόγραφοι, quasi rationum scriptores. nam & loco ἐπιγραφέων ponebantur, quum alioqui uox illa oratorem uersutum, & (quod Græcè magis exprimitur) λογοδαίδαλον significet, quo conuitio se mutuò impetũt Æschines & Demosthenes. Hãc uarietatem

tatem significationis huius uerbi notauit Thomas magister, grammaticus insignis, in Eclogis, quas mirum est à linguæ Græcæ studiosis ita negligi, quum ex illis maximi nominis uiri suos commentarios locupletauerint, λογογράφος, ait, οὐ μόνον ὁ λόγους γράφων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ διαβολῆς εὕρηται, οἱονεὶ ψευδόγραφος. Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ στεφάνου, λογογράφους τοίνυν καὶ ὑβριστὰς ἀποκαλεῖ, καὶ τοιαῦθ' ὑβρίζων. αἰσχίνης ἐν τῷ περὶ δημοσθένους, λέγων τῷ λογογράφῳ τῷδε, καὶ σκύθῃ. Logographus non solum significat eum qui orationes scribit, sed pro calumnia inuenitur: perinde atque falsidicus, aut fallaciosus. pro contumelia utitur Demosthenes. Æschines obijcit Demostheni ueluti uersuto et barbaro, seu ferino Scythicoq; ingenio. Nil mirum est, ita in inuidiosam & omnino contrariam significationem transire & degenerare uocabula, quum eò cogant perditi mores hominum. Prima tyranni appellatio principem æquo iure omnia administrantẽ notabat: improbi ad inuidiã & odium traduxere. sophistas uiros doctissimos uocauit antiquitas, impostores et nugatores ea uox genuit. Idem est de rhetorib. iudiciũ. ut enim salutem rebus nascentibus attulere, ita compositis & consistentibus cladem. Quid nunc regium poßis in multis dicere, præter uocabulum? uox certe fiet πράξει similis, ut sacerdotis et monachi. Est enim probro tam propinqua ea uox, ut loco

co probri multis obijci & accipi soleat, quæ olim fuit sanctißima. tam indigna magnis & sacris nominibus sub illis admittuntur, ut pudeat etiam agnoscere uocabulum. Iam pridem certè si licuisset, summa reipubl. administrationis uocabula pro merito habentiũ traducere & agitare, uideretur uerbis ut rebus, κατὰ τὸν παροιμίαν, ὀδὶν ὑγιᾶ. Vt enim sæpe uisum est, posset dici rex, sex: patrones, latrones: episcopi, episcoti: pastor, alastor: ita sunt omnia deprauata, & ruinæ proxima, ut nisi paucißimorum pietate & precibus constarent, cæteri ad pœnitentiam expectati, credam iam in foribus esse. Verùm ad alia ueniendum est.

DE LEXIARCHICIS, PERIPOLIS, & ephebis. Cap. XVIII.

QVoniam iam antè in Demarchorum muneribus mentionem de iuuenibus feci, qui in diario quod λοῦπωμα, id est album, & λεξιαρχικὸν uocant, inscribi solebant: de illis nunc sermo est absoluendus. Antequàm τῆ λήξεως ἄρχειν, id est rei hæreditariæ potestatem haberent, biennium solebant circumire regiones limitaneas, ueluti tyrocinia armorum meditando: tuncq; à decimooctauo ætatis anno, quo ex ephebis excedere mos erat, ad uigesimum uocabantur περίπολοι, id est circumitores, et ἔφηβοι ob ætatem, ἔφοδοι ob uiam & peregrinationem in qua uersabantur, etiam τὴ χώρας ἐπίσκοποι, regionis

gionis inspectores, non ueluti magistratus, sed ut quum ingrueret necessitas, essent regionum, uiarum & locorum periti. Exacto demum biennio, ueluti in præmium laborum dicebantur λεξιαρχικοί, qua iam dixi ratione. λῆξιν enim Græci ἀπὸ τοῦ λήγειν, id est à desinendo, hæreditatem dixere, quòd scilicet statim ab uno in alterum desinat. Alioqui (ut ex Isæo notauit Harpocration) λῆξις unitatis numero τὸ γκλημα, id est accusationem significat. Facta illis facultatum potestate, iusiurãdum istud, quũ inscriberentur, in Agraulo loco subdiali præstare solebant. Iuramentum Lexiarchicorum: Armorum nunquam me pudebit. Ducem cui semel additus fuero, nunquam relinquam. Pro aris & focis solus aut cum pluribus decertabo. Patriam deteriorem non reddam. Aduersus quancunque regionem decernar, nauigabo. Assentiar æternis iudicijs æquitatis, sacrisq; iam receptis parebo. assentiar his etiam summa pace quæ plebs sanctè sanxerit. Quòd si quis legibus non paruerit, easq; euertere uolet, nõ permittam. uindex uerò seu solus seu cum multis ero. Sacra patria semper colam. Hos hodie Demarchos seu ἐν τῷ λοιπώματι τοὺς υἱοὺς ἐγγράφοντας duplici in officio Turcæ habent, nomine uidelicet principis, & militum. Nomine quidem principis tertio, quarto aut quinto quoque anno, pro bellorum usu singulis in uicis & urbibus colligũtur ab

eis iuuenes ex toto loci unius grege unà composito, ut facilior sit in turba electio, pro uirium corporis & formæ ratione: qui delecti ea lege ne una domus duos fratres exhibeat ad id munus, conductiq; Constantinopolim, ubi nunc regia est, in tres classes rediguntur. Quos forma naturæq; indoles præstantior ornat (quod in primis physiognomoniæ periti in eam rem delecti curant, etiam in primo delectu) hos principes seorsum adhibitis doctis præceptoribus formandos in re literaria ad persuasionis usque notionem, & re militari curat, donec nati sint ut minimum XX. annos) nam quum eliguntur primò, ex ephebis excessisse non licet, si in hunc numerum sint adscribendi) tum satis exercitati nobilitate donantur, equitesq; trium generum fiunt, Spachi, Selictari, Vluphegi. Secundi ordinis, principis hortos, quorum non tantum ipso sed & tota Turcia est studiosissima, colunt, bimestq; quibus princeps uectari in mari solet, agere Constantinopoli quum princeps adest, solent. Tertius ordo, infœlicium planè, datur diuitibus principibusq; uiris, qui illos non raro totos octo annos durissimis exercent laboribus, interim ægrè naturæ illorum tenuissimeq; satisfacientes, donec quadam uirtute principibus ducibusq; belli inuotescant, militumq; numero adscribi soleant. qua arte effectum est, ut perpetuo milite abũdet Turca. Nec uerò tantum ad hæc munia deliguntur quos parit Græcia, sed & bello capti, emptiij, quacunque arte comparati, modò non sit inepta ætas, solent eum augere numerum, sensimq; crescendo, qui non statim munus equestre consequuntur, fiunt Iinghitzeri, inde Solachi, custodiæ principis inuigilantes: postremò aut equites, aut maioris muneris, donec rude donentur. Delectus principis ita habet: Vt uerò tam ingenti perpetui militis numero parata sit pecunia, habent & suum delectum, quos iam bene gestæ rei fama euexit. Nam ut præsens est apud Turcas pœna socordibus alas ad uirtutem facere solita, ita præclarum aliquod facinus aggressos statim præmium adest: quæ ipsa sunt duo maxima uirtutis excitandæ fundamenta. Præter decimas, quibus olim ecclesia Græca dotari potissimum solebat, etiam militibus, hisq; quos princeps euectos cupit, militiæq; paratos, masculæ ætatis in uniuersis prouincijs, quemque tamen suo iure, ius inquirendi est permissum, ut quotquot ex ephebis excedunt, & ut propriè magis Græcè efferam, σπερμαίνουσι quotannis XXV. aspra persoluant: qui uxorem duxere, XXX. qua industria facilè trecentæ hominum millia quotannis alit. Indictio sola uenit ad principis ærarium. Cætera, quomodo scilicet possit dignosci qui ad nobilem accessit ætatem, acceptiq; & impensi rationes omnes tractaui in se-

cundo rerum Turcicarum libro. Sed nimis sum digressus ab incepto τῶν ληξιαρχικῶν. Hoc nomen fuit sexuiratus, cui potestas erat quoties magna comitia cogerentur, eligendi XXX. uiros subadiuuas, qui omnes funiculo cinnabari tincto populares in audiendis legibus senatuq; adeundo socordes impeterent, notarentq;: qua nota per negligentiam accepta multabantur: unde paroemia de illis efferri solita qui pœnæ timore non amore uirtutis in officio essent, σχοινίον φεύγουσι μεμιλτωμένον, id est, Funiculum fugiunt minio rubricáue tinctũ: aut ut Erasmus uertit,

Vitant sinopi collitam restim rubra.

Tale genus hominum frequens in urbibus est, quos nisi uis legum magistratusq; diligentia coerceat, in officio nunquam contineas. Aristoph. ἐν ἀχαρνεῦσι,

Οἱ δ' ἐν ἀγορᾷ λαλοῦσι, κἄνω καὶ κάτω

Τὸ σχοινίον φεύγουσι τὸ μεμιλτωμένον, id est,

Illi in foro nugantur, ac modò huc modò illuc funiculum fugiunt cinnabari tinctum. Ab hac dictione σκοινίον, quoniam multa uerba scitu non indigna, à nemine (quod equidem uiderim) explicata, ueniunt, uisum est ea addere explicareq;. σχοινίζειν itaque est circunscribere, finire, diuidere, solum dimetiri, ueluti in locorum, finium, hæreditatis ue designatione agrimensores solent: qui etiam loquendi modus Hebræis atque Chaldæis, à quibus

(à quibus ut disciplinarum linguarumq; primis authorib. Græci multa accepere) est familiaris, ut חבלים נפלו לי בנעימים Chabelim naphluli benehimim: id est, Funiculi acciderunt mihi pro uotis: aut ut uulgata habet editio, Funes ceciderũt mihi in præclaris. quæ uox prophetæ regij est, adserentis nil sibi non futurum gratißimum, quod Deus præscripserit. Verùm de illis locutionibus amplè scripseram antequàm nostræ tractationes de Linguarum uarietate, ac noster de Originibus liber ederetur: quæ quum extorquerentur ista magis quàm prodirent, uisum est seruare in alium locum. περισχοινίζω item circunscribere significat, inq; unum ducere. Pollux, Τὸ δὲ δικαστήριον (τὸ ἐν ἡλιαίᾳ) περιεσχοινίζετο τοῦ μὲν βασιλέως προσαγγείλαντος, τῶν δὲ θεσμοθετῶν πληρούντων, καὶ τὰ λοιπά. Tribunal uerò Heliæum circunscribebatur rege quidem id iubente, thesmothetis autem implentibus. Quinquagintaq; pedes illa circunscriptio distabat à iudicum loco, ut ministri subsistentes obseruarent ne quis adesset qui iusiurandum non præstitisset. Valuæ porrò iudicij uocabantur κιγκλίδες, non absimiles illis quas καγκελλάτας dicunt. Demosthenes κατὰ ἀριστογ. ὧν ἐν ἢ δύο ἐρῶ παραδείγματος ἕνεκα τὰ γνωριμώτατα. τὸ τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους ἀπὸ τῆς ἀσθένους ταύτησι κιγκλίδος τῶν ἀπορρήτων κυρίαν εἶναι, καὶ μὴ τοὺς ἰδιώτας ἐπεισιέναι, τὸ τὴν ἐξ ἀρείου πάγου βουλὴν, ὅταν ἐν τῇ βα-

σιλείῳ τοῦ καθεζομένη περισχοινίζηται, κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐφ' ἑαυτῆς εἶναι καὶ ἅπαντας ἐκποδῶν ὑποχωρεῖν.

Quorum (inquit de ordinum maiestate agens) unum atque alterum dicam exempli causa, eaq; notißima. Primùm, quòd quum quingẽtorũ uirorum senatus ab istarum tenuium ualuarum limite tantum secretiora tractandi ius habeat, nec priuato cuiquam licet tum illuc introire. Alterum, quòd Ariopagiticus senatus quum in regia porticu consederit (locus erat Athenis) congregatusq; omnino fuerit, alto silentio illic esse, atq; omnes secedere necesse est. ἀποσχοινίζειν cõtrariæ est significationis. nam expellere, proscribereq; significat: quod idem orator in eadem aduersus Aristogitonem oratione aperit, uocans ἀριστογείτονα πᾶσι τοῖς ἰδὶ τῇ πόλει δικαίοις ἀπεσχοινισμένον, cui omni ciuitatis iure est interdictum. Verùm quia Budæus de eius significationis uarietate in commentarijs linguæ Græcæ egit, de illo dicere amplius supersedeo. περὶ ἐξηγητῶν: id est, de aruspicibus de cœlo seruantibus. Quum prima editio huius operis prodijt, putabam futurum ut lenocinio harum humaniorũ literarum illectus, etiam olim amplißimè prosequerer hoc argumenti, absolutamq; tractationẽ utriusque magistratus exequerer, profani uidelicet & sacri. Verùm uitæ huius calamitosa breuitas me ad scopum reducẽs, facit, ut tradita hac lampade ijs qui absol-

absoluere à me institutum opus poterunt, quæ pridem à me erant obseruata de magistratibus sacris & ludis promam, reliquum uerò uitæ sacrarum rerum studijs addicam. Itaq; prima in editione à me hoc in loco prætermissa, addam ut se offerẽt: licet meũ scribendi ordinẽ improbauerit quidem nostrâs, magni (ut credi uult) nominis homo, ut certè est, sed longè infra eius opinionem. Certè nisi uidissem id à multis factum de industria, quod mihi uitio uertit, & eius opera non secus atq; ille mea, à multis improbari ordinis ratione, proculdubio mutanda omnia censuissem: atq; historiam à me susceptam, lumine quodam à philosophiæ penetralibus decerpto illustrassem. Verùm quum ideas etiã rerumpublic. à summo ingenio uiris descriptas cernam, historias etiam suorũ magistratuum ab alijs diligenter traditas uideam, in quibus tractandis nullus non est suo ingenio usus: putaui id mihi licere, ut meo etiam more institutũ persequar. Aliud sanè est, quod omnibus est commune: aliud, quod uni tantum reipublic. in usu est, persequi. Fragmenta Xenophontis de republ. Atheniensium extant: Fenestella et Pomponius Romanorum magistratus descripsere: Antonius Sabellicus, Gaspar Contarenus Cardinalis Venetam scriptam reliquere, non sine laude & admiratione posteritatis. Omnes tamen promiscuè, & ut contigit, tradẽdo. Vnus Con

tarenus in ea re superior est, quod in suæ reipubl. laudem ab Aristotele & Platone genera ipsa & diuisiones est mutuatus, ut illam quæ sunt præstantißima in se comprehendere ostenderet. Si potuissem aliter tradere, faciet fidem tertius liber meus de Orbis concordia. non scribo sanè tam morosis lectoribus, aut censoribus potius. Iuuentutem Græcarum literarum studiosam leuare hoc argumento statui. A me huius argumenti uocabula & historiam accipient candidati, ueluti à sartore uestes, à figulis ollas, à pictorib. signa, à superstitiosis grammaticis formulas. Rerum cognitio mihi proposita est, non tantum qua doctior, sed qua melior possit lector effici. Nil enim me mouet hominis maledicentia, qua etiam doctißimos impetit. Primùm igitur περὶ ἐξηγητῶν dicam. Rerum diuinarum, aut ut melius, quæ ueluti diuinæ à rudi multitudine habebantur, erant interpretes Exegetæ: ita uocati ἀπὸ τοῦ ἐξηγεῖσθαι, à narrando, seu interpretando. Antequàm Dei sapientia et uerbum IESVS CHRISTVS superstitiosas falsarum persuasionum impostoras eliminasset, mirum quàm uarijs technis prudentes homines, cæteros in officio retinere studuerint. Vt uerò maior fides illis haberetur, erant singulis generibus sui exegetæ, qui quæ ad præsentem rerum usum cõducere uidebantur, ueluti Deo, aut per auium garritus, aut uolatus, aut tripudia,

aut

aut numeros respondente, exponerent, populariburq; numinis natura ignoti terrore, agenda, aut futura prædicerẽt, suaderentq;. Huiusmodi innumera figmenta fuere. sed prima erant τῶν μαντίων, οἰωνοπόλων, χρηστήρων ἢ χρησμολόγων: uatum, augurum, fatidicorum. Post captos populares, nil in uatum superstitionem non est tractum. Verùm primò ex quatuor elementorum actionibus, paßionibus & formis, cœpit etiam curiosè à multis obseruari πυρομαντία, ἀερομαντία, ὑδρομαντία, γεωμαντία: & inde καταπτρομαντία, κατοπτρομαντία: diuinatio scilicet ab igne, aere, aqua, terra, speculis et fumo. Hoc uerò etiam magnis eius tẽporis uiris facile aliquid ueri in se habere credebatur, quoniam Deum adnexum & impactũ materiæ ita credebant, ut propria ipse natura nullo naturali medio omnia agitaret. Multo uerò sublimiorẽ uaticinationẽ authores religionũ in Chaldæa, India, et Perside obseruari uiderãt, unde de cœlo seruare dicebantur, ut inquit Cicero, aut qui superstitiose hanc uanitatẽ colerent, aut de ea pro more populo responsuri essent. Sub auguribus erant & aruspices, & auspices, & siquid ab obseruatione auium seu in libertate, seu in cauea esset, diuinandum. Quis uerò possit omnes impostoras ab oraculorum delira credulitate introductas persequi? Inde omnia falsarum persuasionum genera oborta. Verùm quum de hac re amplè in tertio de

Orbis concordia egerim, quumq; ἐξηγηταὶ non tantum Atheniensium, sed cæterorum essent populorum, ad cæteros uenio.

DE SACRIFICVLIS, QVOS ἱεροποιοὺς uocant. Cap. XIX.

DEcem numero ἱεροποιοί, nomine Atheniensium sacra quinquennalia facere in Delo & Brauro ne: ibi Apollini, hic Dianæ solebãt. Præterea quæ in memoriam Heraclidarum instituta erant, ueluti & Eleusinia, & Eumenidum, quæ præsides Areopagitarum esse credebantur. Alioqui id nominis commune omnis sacrificibus est. Demosthenes κατὰ μειδίου. εἴασι μὲν μὲ εἰσιτήρια ὑπὲρ τῆς βουλῆς ἱεροποιῆσαι, καὶ θῦσαι, καὶ καταρξασθαι τῶν ἱερῶν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἴλης τῆς πόλεως. εἴασι δὲ ἀρχιερεῦντα ἀγαγεῖν τῷ διὶ τῷ νεμείῳ τὴν κοινὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως θεορίαν. περιεῖδε δὲ ταῖς σεμναῖς θεαῖς ἱεροποιὸν αἱρεθέντα ἐξ ἀθηναίων ἁπάντων τρίτον αὐτὸν, καὶ καταρξαμένων τῶν ἱερῶν. Permisit me Medias in ipso anni ingressu sacro munere fungi & sacrificare, sacraq; quum pro nobis, tum pro tota ciuitate incipere & occupare: permisit etiam, ut nomine ciuitatis ego summo pontificatu fungens, agerem pompam, spectaculũ mue Ioui Nemeo. Neglexit, quum essem à toto Atheniensium populo delectus sacrifex sacrarum dearum Eumenidum, iam tertiò occupantem, sacraq; incipientem. Hoc loco apparet ἱεροποίον multis dici modis

dis. εἰσιτήρια, de quibus in loco adducto scribit Demosthenes, est dies festus, authore Suida, in quo quicunq; magistratu fungerentur, conueniebant sacrorum & ludorum gratia, primo anni die, ueluti Latinè ingreßoria dicas. σεμναὶ θεαὶ, furiæ sunt, quas ideo coluit antiquitas, ne nocerent: secundum Philolai uersum, quem falso adscribunt Pythagoræ,

τούς τε καταχθονίους σέβου δαίμονας ἔννομα ῥέζων.

Infernos uenerare deos, sacrisq; merere.

Ita ubiuis terrarum Veioues & ἀποτροπαῖοι dij coluntur, ne noceant: ueluti improbis & perditis hominib. quo sunt flagitiosiores, modò sint opib. aut fauoribus fulti, eo magis abblãdiuntur miseri mortales, ne obsint. Ex hac infelici ratione oblatus hodie dæmon, pro Deo ferè in uniuersa India colitur, qua imagine uulgo pingi solet. Credidere uerò etiam Platonici, Nemesim furiarũ primam, esse diuini iudicij angelum, quod non longè abest ab opinione secretiore Indicæ religionis. Dæmonẽ enim se ideo colere dicunt, ueluti dei uindicem & ultorẽ, ut sæuiat minus. ἱεροποίοις simili significatione fuere ἱερούεργοι. alterum enim à ποιέω, alterum uocabulum ἐκ τοῦ ἔργου ducitur.

Περὶ ἱεροφάντων. Cap. XX.

MΥσταγωγοί, qui & ἱεροφάνται sunt, qui secretiora cuiuscunq; religionis mysteria tractant, ostentant, retegunt, colenda exhibent, cæterosq; mysterijs

rijs initiant: quod uocabulum conuenit partim episcopis nostris, partim illis quos sacristas & thesaurarios uulgo in sacro ordine dicunt. Non male ἱεροφάντας quis dixerit illos nebulones, qui uicatim ostentant nomine Antonij, Quintini, Huberti, & aliorum, quædam ossa, ueluti reliquias sacras: atq; fabulas aniles populis recitando, miserè emungũt imperitos, cui morbo quamuis altè, serpenti, tantum abest ut medeantur Curiæ, ut etiam illum foueant, cogantq; arestis Episcopos, ut improbæ illi mendicitati permittant tantumnon enecatam plebem deglubere, ὦ ἄνδρες πλουτοδόται. Nõ mirum est quicquid hæreseon à nongentis annis obortũ est, nũc assertores reperire: quum ex tantis, tamq; multis uitijs, sub prætextu pietatis in Ecclesia regnantibus, ne minima quidem emendare satagamus. Putant uerò quidam non malè Latinè ἱεροφάντας ædituos dici, quos Gallicè uocè corruptissima Margillares nuncupant, uelut mairegles: id est, maiores ecclesiarum, qui sacrarum rerum curam habent, ad id delecti. Alioqui ædituos, ædituós ue melius dici ἱεροφύλακας, & ἱεροδούλους, constat. Id ostendit Scæuola tit. de ann. leg. l. annua. Quisquis, ait, mihi hæres erit, fidei eius committo, ut det ex redditu cœnaculi mei & horrei post obitum, sacerdoti hierophylaci, & libertis qui in eo templo erunt, denaria decem die nundinarum quas ibi posui. Vo

ce

ce Græca usus iurisconsul. intelligit aut æditimum, aut quem dixi mystagogum. Libet hoc loco, leuandi animi gratia, interpretationem Accursii, lepidam sanè, & tanto homine dignam, reponere: Gerophylaco, inquit (nam ita habebãt exẽplaria: sed perinde illi erat) nomen est capellæ, uel loci ubi est capella, ut sacerdos Ricardinæ delectabilis uillæ nostræ. Hæc ille. Mirũ, quod nunquã quicquam huiusmodi homines se ignorare fassi sunt. Non potest sanè fieri, ut similes, licet memoria sint quanta uis fœcunda, non sint iudicio destitutissimi, qui posteritatis iudicia non timeant. ἱεροδούλων uox alioqui significat sacros seruos, ueluti quos uulgo religiosos & religiosas dicimus. Ait Strabo lib. 12. in Comana ciuitate Asiæ minoris, sex milia ἱεροδούλων cultui Diane instantium, quo tempore peregrinare tur, fuisse: omnes religioni addictos, & suilla abstinentes: quod postremum affine est Iudaico cultui. Poterant relicto Deo, Dianam colere, & militiam colere cœli, lunam & stellas, & tamen has ueteris cultus reliquias seruare. Nam iampridè erant dispersi in Cilicia & Cappadocia: poterant gentilium cultum cum diuino ibi miscuisse, confudisseq;: qui in ipsas terra sancta, præsente Deo, & miraculis quotidie ad se eos reuocante, Baalium & Astarotorum cultum, propriorum liberorum sanguine fœdè exequebantur. sed cætera prosequor. Quod

ad

ad leges de rebus sacris dicendas & ponendas attinet, erant ἱερόνομοι, ueluti sacrarum legum authores, summa uiri authoritate & prudentia: quo in loco summus Pontifex occiduæ Ecclesiæ est, inter duo Concilia, quo magistratu nunquam potest desitui res cuiuscunq; religionis, ut alibi à me est traditum. Quum enim dubia & peccata indies oboriãtur, et decisionem emendationemq; petant: præterea quum inter finitimos & pares controuersiæ crebræ sint, nec possit semper cogi senatus ille summus conciliorum, opus est unum præesse, cuius edictis stetur, saltem ad proximum usque Concilium. Per quos ἱερόνομοι sua promulgabant uarijs in locis edicta, illi ἱεροκήρυκες dicebantur: suasq; potissimum operas locabant, quum conceptiuæ indicerentur feriæ, aut statiuæ in aliud à solito tempus protelandæ essent. In ludis et sacris, linguis fauere iubebant. Cæteris negocijs publicis significandis κήρυκες, id est præcones aderant: & ἀνακηρύττειν, id est proclamare dicebantur, quales nunc habemus clamatores, qui quum sacrum quoddam festum (ut quæstus gratia fit) indicant, penula sacris addicta induuntur, & ita utroque munere funguntur. Ciuitatis oberrantis prædonum (uolebam dicere præconũ) alia lex est. Nam in aulico strepitu, clangore buccinæ omnia significari sunt solita: ut in urbibus, aresta Curiarum, placita principum: & huiusmodi quo

quorum ignorationem nullus prætexere potest.

DE PYLAGORIS, ET GRÆCIÆ conuentibus. Cap. XXI.

Ἐρομνάμονες πυλαῖοι, καὶ πυλαγόραι, uocabulis tantum differre doctis hominibus uisi sunt. Mittebãtur bis quotannis, uere et autumno, hoc nomine dignitatis homines, nõ tantum ab Athenienſibus, sed à cæteris confœderatis populis, ad conuentum Amphictyonum in Thermopylis cogi solitum, ut crebrò nomine regionis coactæ prouinciæ, de communi omnium salute agerent. Ita enim conuentus uarij sunt introducti, ut coactis illic populorum omnium delectis magistratibus, quid reipubl. saluti expediat, constitueretur. Dicti sunt ἱερομνάμονες, & quod sacra facerent, fœderaq; in memoriam reuocarent: ita commonefaciendo, ne ullas sibi mutuò iniurias inferrent: qui hoc fecissent, cæteros fœdere iunctos unà omnes illas ulturos. Quo sacramento & legibus, præstantissimis sanè, audiores SVICERORVM hodie teneri: unde fit, ut maximis principibus sint terrori, fœlicissimeq; sua libertate utantur. Sunt enim soli hodie in orbe terrarum liberi, cum suis Cãtonibus, ut uulgo dicimus, & alio nomine Ligas. O si orbis saperet, iusta quidem imperia, quæ possint tutari & augere fines quandiu pro officio agerent, agnoscerent ubi uerò pro ratione uoluntas esse inciperet, communi con

sensu

ſenſu detrectarẽt imperia. Id unum Græciæ deerat, ut Ariſtocratiæ Monarchia ammiſceretur, alterumq; ab altero temperaretur. Ita Venetiæ, mille centum annis nunquam interrupto imperio, florent. Iam quingentis quadraginta annis fermè tota Germania ab inſtitutis electorib. libera, etiam malis principibus imperat. durant etiam alia regna, ſed non tanto populorum quum principum ſuceſſu. Fieri enim non poteſt, quam cor hominis ſit ad malum iam ab incunabilis procliue & pronum, quin ubi licent quæ placent, placeant etiam ſtatim longè plura quàm liceant. Ita ſunt comparatæ res humanæ, ut noſtrorum delictorum pœnam aßiduam ſentiamus, qui nec iure, nec iniuria, nec ratione nec legibus, in officio retineri, aut cupiditates explere poſſumus uolumus ue. Vocati ſunt etiam Hieromnemones, πυλαγόραι: quòd ut uolunt multi, cogerent & congregarent in eum locum homines fœderi obnoxios, ſed malim deduci uocem ἀπὸ τοῦ ἀγορεύειν, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀγείρειν: à concionando, quàm ab aggregando: quum omnes de rebus utilibus, iuſtis & honeſtis, pro uſu patriæ haberent in conuentu ſermonem. Cæterùm, quum eſſent illæ feriæ ſtatiuæ, nulla urbs aut prouincia non ſponte dimittebat ſuos. Populi eò per πυλαγόρας conuenire ſoliti, duodecim erant: Iones, Dorij, Bœotij, Achæi, Magnetes, Phocenſes, Delphi, Perrhœbi, Phœthij, Dolopes,

pes, Melienſes, Æmanes. Qui primus eos eò coegit, inſtituitq; ſacrum conuentum, Amphictyon fuit, Heleni filius, in Cereris Ægyptiæ, columbæ nigræ fœmine, ſcilicet induſtriæ, memoriam: ut ob allatam ab Ægypto agri culturam, ſacris eam honoribus colerent, ut in θεσμοφορίοις. Fuere eadem ratione in multis Græciæ locis ſimiles conuentus, in quibus nomine religionis de corporum & rerum externarum ſalute agebatur. Eodem enim nomine Troezenij in Neptuni templo ſacrum conſeſſum habebant, ex octo ciuitatibus coactum. A uicinis uerò littoribus & piſcibus propinquis prouincijs hoc uocabulum mihi, ſaluo meliori iudicio, uidetur deductum. erant enim ἀμφὶ ἰχθύας hi populi, Troezenij, Epidaurus, Nauplia, Praſion, Ægina, Orchomenus, Minyus. alij addunt Athenas. Fiebant & Panionia duobus in locis: apud Prienẽſes in Græcia, & apud Epheſios in Aſia minori. Nam licet utrumq; feſtum fieret in honorem Neptuni Heliconij, tamen in finib. Epheſiorum Aſiana celebritas agebatur. Quinto quoq; anno πανηγύρις eadem ratione, conueniente Græcia tota, celebrabatur Athenis: ita dicta, quòd omnes eò cogerentur Græci. Non diſſimili ratione olympici ludi celeberrimi, ut à quibus ratio temporũ ſolebat ſeruari, ſunt introducti Piſis, in Elide. Quis omnes enumeret? Certiſſimum eſt, quamuis nulla literarum

memoria tradatur, nullos populos unquam coire potuisse, sine crebro huiusmodi conuentu. Nam dum abest à quacunq; prouincia reip. oculus, omnia in ruinam & priuatam tyrannidem degenerant. Conueniebant olim Druide in Gallia, in loco ab eorum uocabulo etiamnum uocato, Lugduni. Pariter solebāt sub Galliæ regibus cogi in Normānorum finibus trium magistratuum, sacri scilicet, profani, & medij primores: uerùm ille mos exoleuit, non sine graui reip. detrimento. Comitia illa exequarium uulgò uocabantur, quod exequerentur illa negocia, quæ reip. expediebant, quæq; detrimenta singulæ prouinciæ paterentur exponebant. Tertium Hieromnemonum nomen, πυλαῖοι uidelicet, à loco angusto inter montes, in augustijs sito, deductum uolunt. Vocare enim augustias illas intermontanas Grecia consueuit πύλας, ducta à domorum foribus metaphora. Quemadmodum enim nō licet alio loco urbes muro cinctas, aut quæuis intrare ædificia, nisi per pylas, id est portas: ita à regionibus quibusdam in uicinas montibus segregatas non licebat, nisi per has contendere angustias. Quum uideret Alexander Macedo, ob negligenter occupatas has uias à Græcis, fuisse periclitatam Græciam: præterea reges Persarum in Amani montis angustijs, quà iter est à minori Asia in maiorē, Cilicias pylas muniuisse: aliena edoctus experien-

perientia, quos populos uidit montibus sepiri, nec facile posse uinci perspexit, occupatis angustijs, quib. irruere poterāt, aut aggeribus obstruxit, aut arcib. urbibus ue muniuit, ut saltem qui uinci non poterant, nec uincere, nec impetere possent. Posuit eo modo Sarmatias, Albaniā, et Caucasiam, et plures alias pylas. Angustæ illæ uiæ, quibus per alpes contendunt Galli in perniciem præsentem (uolebam dicere in Italiam) fatale Gallorum sepulchrum, non male ita uocarentur. Verùm nostræ istæ pylæ inter Pindum & Pernasum, immania iuga positæ, non tantùm pylæ, sed thermopyle sunt dictæ: quòd aquis calidis & thermis naturalibus, ut multa loca, sint nobiles. Illic Spartanus Leomidas cum exercitu deuotus, barbarici hostis sustinuit impetum, quoad sibi patriā, ut in rebus desperatis, consuleret. Volunt à pylade alij deductum id uocabuli, quod primus illuc ob cædem Clitemnestræ, uxoris Agamemnonis, missus fuerit. Verùm hæc uidetur à uero remotior sententia. Conuentum hunc uocat Strabo πυλαῖαν σύνοδον: Æschines ἐκκλησίαν, κατὰ κτησιφ. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ κόττυφος ὁ τὰς γνωμὰς ἐπιψηφίζων, ἐκκλησίαν ἐποίει τῶν ἀμφικτυόνων. ἐκκλησίαν γὰρ ὀνομάζουσιν, ὅταν μὴ μόνον τοὺς πυλαγόρας καὶ τοὺς ἱερομνήμονας συγκαλέσωσιν, ἀλλὰ καὶ συνθύοντας καὶ χρωμένους τῷ θεῷ. Sequēti uerò die sententiarum illic prolatarum arbiter, & ueluti comitio

rum præses Cottyphus, comitia cogebat Amphictyonum. Comitia enim uocant, quum non solum Pylagoras & Hieromnemonas conuocant, sed & qui unà sacrificio communiq; deo Apolline utuntur. Ex hoc loco Æschinæ patet, saltem tres fuisse à singulis urbibus uel populis confœderatis mitti ad eum conuentum solitos, contra Strabonis opinionem, censentis à singulis singulos mitti. Vnus enim ueluti orator, et qui publicè haberet orationē, Pylagoras dicebatur. Alter, qui etiā extra concionē de rebus ad pacem facientibus, post deliberationem concluderet: & tertius, qui sacra curaret. Licet unus & idem potuisset omnia præstare. Nil uerò obstat, quòd lōgè latius oraculi religio patuerit, quam cōfœderatio. Etiam aliud apparet, quod duobus numinibus ea tempestate maximus ibi sacra fierent, Citharœdo & rusticus, Apollini et Cereri: quorum uterq; sacra antè non uisa, ex Ægypto attulerat, quibus perniciosus dæmon se coniunxit, mentesq; hominum etiam maximorum præstigijs & falsa lusit opinione: cuius rei innumeræ immensæq; opes sunt argumento, ut ad quas diripiendas Phocenses instructi, Galli profecti, Persæ incitati fuerint: Græcis uerò & Romanis in prædam cessere, ut uero simile est. Nam Strabo suo sæculo, ait, licet ibi adhuc quicquam opum fuerit, tamen summā fuisse mēdicitatem. Hac lege erat ictum

fœdus

fœdus, ut si qui confœderatorum, uno anno posthaberentur, et ueluti neglecti ab oratoribus suorū populorum nomine dicentibus obliuione sepelirentur, iustissimam cuilibet inferendæ iniuriæ prætermittentibus haberent occasionem: in quam rem factiosi et nouarū rerum auidi oratores subornabāt, prætermittiq; se curabant. Cuius criminis arguitur ab Æschine Demosthenes in eadem oratione, καὶ τῶν ἀφικνουμένων εἰς Δελφοὺς πυλαγόρων, ἐνίοις χρήμασι διέφθειραν, ὧν εἷς ἦν ὁ Δημοσθένης. χειροτονηθεὶς γὰρ ὑφ' ὑμῶν πυλαγόρας, λαμβάνει χιλίας δραχμὰς παρὰ τῶν ἀμφισσέων, ὑπὲρ τοῦ μηδεμίαν μνείαν περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς ἀμφικτύουσι ποιήσασθαι. Pylagoris Delphos contendentibus, eorum quosdam pecunia corruperunt, quorū unus erat Demosthenes. Delectus enim à uobis ut pylagoras esset, ab Amphisseis mille drachmas accepit, ut nullum eorum apud Amphictyones memoriam faceret. Hac sanè Demosthenis corruptela, Amphissei Thebanos, & cæteram fermè Græciam in Athenienses concitauere, unde magnum ea respub. detrimentum accepit. Et ab omnibus confœderatis, & à longè plurib. quàm illi duodecim, populis (ut suprà dixi) ab Amphictyone, seu Acrisio institutis & conuocatis, mitti eò pylagoras, ostendit Demosthenes in oratione περὶ στεφάνου. De Philippo enim dicit, εἰ μὲν τοίνυν τοῦτον ἢ τῶν παρ' ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων. &c. de concessu enim illo agit ad

quem ſuos hieromnemonas & pylagoras Philippum miſiſſe ſcribit. Reſpondet uerò orator oratori, non factum emendando, agnoſcendó uc, ſed longè maius uitium obijciendo. Ait enim, tantum ſordium & corruptelarum ibidem admiſiſſe Æſchinem, ut confœderatorum conſpiratione cõſecrare tur deo ea agri pars, quam Athenienſes circa templum poßidebant, magno admodum prouentu. Multa exempla & habemus, & timere debemus ſimilium euentuum. Vbicunque enim eſt inſignis quædam libertas, eſt in ſigne, in confœderatos quum omnium, ſed potißimum eorum ſtudium, qui impares eorum potentiæ ſunt. honoris etiam loco ducitur, adſcribi. Aſciſcunt patricij Veneti in conſortium iuſq; reip. magnates inſigni nomine & opibus: ut quum multis alijs, tum uni celeberrimo nuper contigit, Cardinali Lotharingio, Duci Vrbinati, & alijs. Quis hodie principum Chriſtianorum non habet formidabilem illam nationem Germanicã, eamq; ſi ſit limitrophe, ut aiunt, nõ etiam magno admodum ſumptu in amicitia retinere ſatagat? Id auſim dicere, unam eam gentem, quamuis in ea ueluti in Care periculum faciunt, obſtitiſſe, quo minus aut regiæ aut imperatoriæ uires ſe mutuò attriuerint. Exitum uerò rerum Græcarum illa ſummopere timere debet. Documentũ enim imminẽtis ruinæ dedit factio una, circa religionis negocium

gociũ exorta. Quis populus, quæ ciuitas eſt in Germania, in qua nõ per uim et fraudẽ, dicacitatẽq; & cõuicia in omnes ordines, eſt introducta perſuaſio iſtaꝛtraductis magnatib. & magiſtratib. in ſuã ſententiã, eloquẽtia pro pietate armati, eorũ quidam coegerũt coguntq; populares in uerba iurare. Nil dico de bello ruſtico inde in tota Germania obortο, de factionib. Anabaptiſtarũ, Catabaptiſtarũ, et Pneumaticorũ, quot pepererint incendia. Taceo factiones Bohemicas, Adamitas, Hußitas, Albigẽſes. Poſtquã enim illi rebus potiebantur, docebãt contra eccleſiam Chriſti, aut cõmunem opinionem, ſe non eſſe diſſimiles Arrianis victoribus. niſi enim illi omnes oppreßi fuiſſent, proculdubio victoria in cæteros crudeliſſimè fuiſſent uſi. Cõmunis enim cõcordiæ rupto uinculo, nil nõ poteſt ab eloquentia, quæ Deum authorẽ præ ſe ferat, immutari. in ipſis principijs & prima rerũ facie non ſtatim emergit, quid calamitatis ex ipſis ſit futurũ. Boni cuiuſdam prætextu omnia mala oriuntur. Timeo ſanè uehementer illi nationi, cuius miles ſolebat eſſe religioſißimus: nunc autem quum ſe nil ad bonum poſſe credat, fit cæteris deterior, niſi quadam ſolita ciuili inter eos iuſtitia cogatur. Vnam eandemq; legem ciuilem et ſacram non pauci credunt, cupiuntq;. Audiui ſæpius familiariter, quas opiniones habeat miles in Gallia conductus. horreo illas

cogitare: tantum abest ut referre sustineam. Id per uersorum hominum dicacitas fecit, in suæ reipub. sanguinẽ latenter armata. longè satius fuisset, aliquot nummulos, nomine ueniarum quandoq; , uel abusuro Pontifici in suam perniciem, quotannis, aut Iubileis mittere, quàm in hanc conditionẽ temporum uenisse, et tam graue discrimen, ut sapientissimi nũc uix illi mederi possint, aliò potissimum occupatis principibus. Sed ad institutum redeo.

DE ATHLOTHETIS.

Cap. XXII.

HI erant in singulis ludis & festis ueluti arbitri, non secus atq; munerarij in duello seruorũ publicè exhibendo. Vitæ uerò inculpatissimæ hos esse opus erat, antequàm tantus honor illis conferretur. Diligentissime enim omnibus ad accusandum admissis, anteactæ uitæ eorum ratio exigebatur, ante χειροτονίαν. Probi uiri uel in quadraginta annos, ad finem usque uitæ, poterant eo munere fungi. Mirum quanta fuerit in illis hominibus, sub falsis persuasionibus, prudentia, & potissimum in rebus sacris tractandis. Nouerant, cultum deorum innocenter seruatum, primum reipub. benæ institutæ membrum esse: ideo probatissimæ uitæ homines in eam rem deligebant. Et nõ pudet Christianos principes, aut instituere, aut probare in sancto IESV CHRISTI ministerio, non dicã innocentes homines

mines, sed uita indignissimos, omniũq; calculo improbatissimos. Id facit patrimoniũ IESV CHRISTO adscriptum: quo in abusum, luxumq; & pompam, aut litigia omnino conuerso, non mirum est, si merita militis, scorti adulatorisq; compenset. Gratia scorti certè hodie plus potest, quàm uel Petri aut Pauli probitas. pessum eunt omnia. In rem pauperum, à fundatorib. amplis ut plurimum spoliatorum, comparata pecunia sacra, fideiq; probo rum commissa olim, diligentiaq; multum aucta, scelere possessorum & mole laborans, relicto iterum omnimo paupere, gestit manus repetere principum. Ita nullo succurrente pauperibus, impia cupido libidini mixta, undecunq; in eorum armatur uiscera. hoc est Prophetæ dictum notandum, & admirabile: Residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruci comedit rubigo. Hoc non satis aptè referunt interpretes ad præcipuas Monarchias, quæ obtriuere populum Dei, quoniam uno eodemq; tempore non fuere. res ea nunc planè quadrat. Fiscus, quantum potest, erodit: sacer ordo gratis, quod reliquum est, & iustissimè debitum, si in officio ageret, emungit: Iustitiarius ordo, quod reliquum est, fraudibus absumit: calamitates oborientes, & oberrans miles (uolebam dicere prædo) reliquias corradunt, obterunt, perdunt. Sunt sanctissimi ordi-

nes, & à Deo positi & probati, nec uitia illorum sunt, sed temporum & hominum compendia ubiuis gratis quærentiũ: ideo illos perstrictos nolo. Id unũ uehementer desideo, quod ferè ubiuis aurum in scoriam uersum est: unde Deus aut ut sit pauperis uindex, aut uniuersalis Iudex, nõ est certè diutius cunctaturus. Primo in loco ἀθλοθέται παναθηναίων, ludos & sacra Mineruæ, quibus omnes Attici soli habitatores adesse solebant, summo apparatu pompa & largitionib. curabant. Insigni uerò palæstræ genere in illis certabatur. Nam quinto aut quarto quoq; anno coacta multitudine secundum ὀλυμπιάδων interuallum (eodem enim tempore panathenæa, panegyreis, & olympica, licet lustro conuenirent, fuisse celebrata, non facile crediderim) tota iuuentus procedente pompa cum peplo Mineruæ, theatrum adibat, ibiq; pueri puellæq; forma egregia armati, pyrrhicam saltabant. Demum exclusis omnino mulieribus, duriora certamina, & uiris digniora, ut in quibus tyrocinium fecerat suo modo iuuentus, instituebantur, proclamante ludicra cum cornicine præcone. Nudi enim athletæ ita prodibant, ut quisquis se illis offerrent primũ, cum eo esset quacunq; fortuna decertandum. Sed de hac uanitate satis. Sat est nosse, magna quinto quoq; anno, parua panathenaica singulis annis fieri solita fuisse: quæ & Gymnica erant, dicebanturq;, quod nudi

nudi illic palæstritæ procederent. quare fiebat, ut abessent mulieres. Illis etiam Athlothetæ præerant, cum magna musicorum instrumentorum copia, ut per uarios modos accenderent aut remitterent athletæ animos, Phrygium scilicet, aut Dorium accinendo. Sequens erat, ἱπποδρομίας cura. equestri enim certamine periculum uirium & industriæ iuuentus faciebat, in honorem (ut aiebant) Apollinis et Neptuni. Dum enim prudens resp. religiones prætexeret, muneraq; aut laudes aut coronas ex quauis re iuueni uictori daret, militem deligebat, & ueluti sæpius recognoscendo lustrabat. Cultus enim deorum in falsa religione, ut cœlesti scopo carebat, ita omnino in publicam, ignorante hoc rudi multitudine, tendebat utilitatem. Theatri, sicut & hippodromi, uidi reliquias Constantinopoli, in foro Theodosii. Locus latus est circiter centum passus, sesqualtera, aut ampliori longitudine: in extrema parte erat theatrum, in medio aliquot columnæ, cum obeliseo Ægyptiaco. Vocabulum Græcum uulgare arguit. ἀπόδρομο enim, & προάδρομο dicit uulgus, docti ἱππόδρομο: Turchæ Atmeidane, quod locum seu aream equorum notat. Athlothetis addebantur quotannis decem γεγυροί. ueluti auxiliatores, & ludorum secundi præsides, qui nomine reipublicæ de suo honorificè expenderent. Et quia in orchestra bipartitæ

titæ erant tribus X. ad ſpectaculum, quinq; dicebantur mutuò χορηγοὶ & ἀντιχόρηγοι: non contrarij, ſed oppoſiti auxiliatores. ijdem ipſi λειτουργοὶ & λειτουργοῦντες, et antiliturgi dici ſolebant. In hoc munere à ſua tribu delectum fuiſſe, in gloria ponit Demoſthenes, in oratione quam habuit aduerſus Mediã antichoregũ, pro colapho illi à Midia in Dionyſiis impacto ductóue. ἐπιμελῆται etiã, quod eſt generale procuratorum uocabulũ, dicebantur, ut oſtendit Demoſthenes κατὰ μειδίου: κελεύων αὐτὸν εἰς τὰ διονύσια χειροτονῶν ἐπιμελήτην, Iubens populum ut eum eligerent Dionyſiorum curatorem. Et item φυλῆς ἡγεμῶν, dux ſuæ tribus, quod inſigne honoris uocabulum eſt. Præterea βοηθοὶ, licet hæc uox auxilij ſit peculiaris conſœderatis & ſymmachis. Iuſtin. in X. Codicis, hanc uocem ueluti pro quouis auxilio notam Latinis, Græcè tradidit, de Tabul. ſcrib. l. Vlt. βοηθοὺς, λογιστὰς, μηδογραμμάτους, λογογράφους, διαστολέας, &c. quas uoces Alciato, Zazio & Oldendorpio, Iuriſcõſultiſſimis explicandas relinquo. ἀγωνοθέται, quacunq; eſſent conditione in certaminibus, idem atq; priores poterant. Verùm hi corporibus & motibus, illi præmijs & muneribus præfuiſſe uidentur: aut certaminibus non ſacris forſan hi præerant. Demoſthenes Philippica tertia oſtendit, ἀγωνοθετεῖν & τιθέναι τὰ πυθία idem ſignificare, per ἀντωνομασίαν puto. καί τοι, ait τί τῆς ἐοχά-

της ὕβρεως ἀπολείπει; οὐ πρὸς τὸ τὰς πόλεις ἀνῃρηκέναι, τίθησι μὲν τὰ πύθια, τὸν κοινὸν τῶν ἑλλήνων ἀγῶνα; κἂν αὐτὸς μὴ παρῇ, τοὺς δούλους ἀγωνοθετήσοντας πέμπει. Quid ad ſummã in nos reſtat iniuriam? Nonne præterquàm quod euertit urbes Græciæ, etiam diſponit πυθικὰ certamina, commune omnium Græcorum munus? quod ſi abfuerit, ſeruos id ſuo nomine curaturos mittit. Certè intelligit de ſacris Amphictionũ, quæ Pythio Apollini fiebant. Quatuor uerò in Græcia præcipua certamina, his uerſibus fuiſſe lego:

Τέσσαρές εἰσιν ἀγῶνες ἀν' ἑλλάδα, τέσσαρες ἱδροί,
Οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων,
Ζηνὸς, λητοΐδαο, παλαίμονος, ἀρχεμόριο,
Ἀθλα δὲ τῶν κοτινὸς, μῆλα, σελίνα, πίτυς. id eſt,
Græcia habet certamina bis duo, bis duo ſacra:
Hæc duo ſunt hominũ, hæc duo ſunt ſuperûm:
Hoc Iouis, hoc Clarij, hocq; Palæmonis Achemoriq; hoc,
Præmia ſunt, oleæ, mala, ſelina, pinus.

ἀγωνοθετῶν uox etiam Latinis familiaris fuit, ut Modeſtinus 50. πανδ. θ. de pollic. l. Septitia docet, agonotheta exiſtente et præſidẽte uiro meo. etiam circa l. principium, ἀγῶνος uocabulo uſus eſt. Conſtituo, ait, agonem Trietericum, &c. D. Hieronymus in Epiſtolis ad Lucilium, cum Areopagita Dionyſio, ſeruatorẽ noſtrum IESVM CHRI-

STVM, *noſtrum* ἀγωνοθέτην *uocauit: Cœpiſſe inquit, multorum eſt: ad culmen peruenisse, paucorum. Qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed unus accipit* βραβεῖον. *At contrà de nobis dicitur: Sic currite, ut comprehẽdatis. Non eſt inuidus agonotheta noſter, nec alterius palma alteri parat ignominiam: omnes athletas deſyderat coronari. Aderant utriq; magiſtratui, pro turbis abigendis à circo,* μαστιγοφόροι: *qui etiam ſi quid ſeditionis oboriretur in turba, ut frequenter fit, continuò aderant compoſituri, cohibituri ue.* ἀγωνοθέται *&* ἀγωνάρχαι *ijdem erant. Nunc promiſcuè cætera à me obſeruata, de ludis ſacris & eorum magiſtratibus perſequor: in hoc enim argumento amplius immorari non uacat.*

PROMISCVVM CAPVT DE LVdis, ſacris, & quibuſdam eorum curatoribus. Cap. XXIII.

Φιλοβασιλεῖς *aßidebant Regi ſacrificulo, in regia porticu, quum de ſacris conſtitutionibus agendum uideretur: ut agitatis de ea re ſententijs, etiam ſummæ potentiæ præſcriberent, quid ex uſu reip. optimum fòret. ſingulari illos prudentia eſſe opus erat, ne quid in re ſumma uitij committerent. Et non pudet multos principes, ſacroſancta conſilia ex gratioſis hominibus, genereq; opibus & ſcortis potius quàm ulla ſapientia nixis cogere, ne ſcilicet*

ullus eorum gloriæ & ambitioni inhiantium, improbis multorũ ſuaſionibus ſe opponat, aut uniuſ libidini contraueniat. Quiſquis certè fortunam et quæſtũ æquo præfert, conſilijs perniciem adfert. Φιλοβασιλεῖον *munus in ſacris idem erat cum Rege: quare de illis nil addo amplius. Suo enim loco ſcriptus eſt ſacrificulus.* Εὐμολπίδαι, *ſacrorum Cereris antiſtites, dictos à quodam Eumolpo uolunt, qui primus ſacerdos deæ fuerit. malim ex etymo deduci, à modulatione ſcilicet, cum qua ferè omnes religiones in Græcia ſunt introductæ. Porrò quũ præcipua iſthæc ſacra, & uetuſtate & religione & opibus, celebria fuerint, per antonomaſiã ita hos ſacrifices dictos puto. Apollo tibia coegit homines, lyra Mercurius, cithara Orpheus: Linus, et cæteri, à quibus cultũ ingenij & religionem accepit Hellas & Thracia, cantu permouebant etiam rudiſſimos & ſaxis ſtupidiores homines, antequàm eloquentia aggrederentur. Quum eſt ab Ægyptijs uẽdita Ceres, ex qua Cererem, Palladem Dianam, Proſerpinam mendax poeſis, & rudium hominum conſenſus confinxit, nõ eſt dubium quin poſt adeptam linguã Græcam, muſicis etiam ea fœmina, ſacra ſua à patria adlata tradiderit.* ἐκ τῦ μόλπειν *ergo, id eſt à modulãdo, unde* μόλπη, *dictos Eumolpidas cõijcio. Nam mendax poeſis, deorũ inuentrix, quum aliud quàm ſcriberet, uellet innuere, tamen*

proximè etymo ad rerum proprietates accedebat. Locus ubi sacra fiebant, erat Eleusis, non longè à Megara, quò singulis annis Athenienses pompam ditissimam terrestri itinere mittebant: quoad post Decelicum bellum sunt à Lacedæmonijs obsessæ uiæ, quas tandem ab exilio primo reuocatus Alcibiades liberauit, pompamq; cum omni sacrorum apparatu antea mari agi solito, terrestri conduxit itinere. Musæi, qui discipulus Orphei fuerat, creditus est filius Eumolpus: si uerum est eum fuisse. Adscribũt ei tria uersuum milia de ritibus sacrorum, lõgè ante tempora Homeri scripta: quod ideo uix adducor ut credã, ut lubẽs eorũ subscribam sententiæ, qui tempore Homeri literarũ in Græcia usum aut ignotum, aut paucis cognitum fuisse credunt, traduntq;. Poterant præter sacrorum tractationem, si ex composito adirentur, arbitri cõstitui, seu simplices, seu compromissarij. Id dabat authoritas. Ea fecit, ut per eorum nomen Athenæ intelligerentur: ut Cic. in Epistolo. ad Atticum docet: Lentulus, ait, naues suas pollicetur, peto abs te, ut hæc cures diligenter, Chylius te rogat, & ego illius rogatu, σύμπολιτῶν πατρίδα, sub. τιμᾶι, aut aliquid aliud. Petit eo loco Cic. ad se ex Athenis signa, imagines & statuas, ad ornatum bibliothecæ & gymnasiorum mitti ab Attico. Tanto uerò conatu retinere & suadere religionem illam conati sunt, ut

duos præstantissimos homines, Socratem & Aristotelem, ad cicutã adegerint: Platonem uerò contra animi sententiã multa in Dialogis scribere coegerint, quod facilè capiat, quisquis hominis mẽtem fuerit penitus contemplatus. Quum enim summum Deum in tam multis locis diuinè, quatenus lumine naturæ licet, attigisset, tradidisset q;: tamen, uelut palinodiã cantans, etiã in diuinitatis cõsortium adscripsit cũ astris peritissimos homines humanaq; cõsuetudine indignissimos: id uerò, quod magis miror, potissimũ in duob. operibus, quib. totius disciplinæ ab eo tractatæ cõpendium, complexus uidetur, in Epinomide uidelicet & Timæo, seciße uisus est. Quanta fuerit uanitas sub hac satanæ tyrannide, nolo hic repetere. res est notissima. ἐγγαστρίμυθοι se offerunt. uocabulum illud ab orgijs Bacchi deductum uidetur: licet id genus habeat uulgares homines, sacris addictos, qui populis uarijs quæuis sacra eorum decreto peragebant. Non absimilia mendicabula innumera, prætextu peregrinationis, alit ubiuis terrarum Muhamedica persuasio: unde nunquam nisi in cohorte tutum iter est, qua agit illa pestis, quæ tamen nusquam non est obuia. ἐγγαστριμαν uerò est, sacra cuiuis Deo facere: deductum à primis sacris. Nam unus Bacchus, & Ceres, seu Osyris & Isis, pepererunt in Græcia & uocabula & res sacras. ἐγγαστριμᾶν ἔλαιν, seu μάλαν, uersus quos-

dam cantabant, quibus consternarentur audientiũ mẽtes, et aßiduo motu in ἐνθουσιασμὸν prorũperent, ac pro responsis somnia referebant: quod paßim inter Muhamedicas gentes uideas, ubi tanta tamq; celeri agitatione corporis in circulum acti ad battalogiæ numeros Dei nomen repetendo uideas aliquos, ut ad tres horas animam efflasse quosdam credas: hoc à fictionibus sui prophetæ sontici habent residuum: creduntur eo prophetæ similiores, quo amentiores. Ideo recepto ab ea circumactione & uertigine spiritu, omnes in nugas prorumpũt, quibus superstitiosi non parum fidei adhibent. Sunt enim quidam eorum τρισλοξίαι. Quid scelerum in infandis Bacchanalibus ubiuis admitteretur, id docet, quòd nulla fermè gens non sponte, ante etiam IESV CHRISTI aduentum aboleuerit eam impietatẽ, sed quæ iam in sexcẽta alia monstra degenerauerat. γερεραὶ, seu γερεαὶ uetulæ etiam Dionysiaca sua, sed suo more peragebant: sed potissimum Thesmophorijs præerant, cæterasq; matronas ad utraq; inuitare sacra erant ex officio solitæ. ab ætate nomen impositum est. Alibi Palladi sacrificaturas etiam cogebant, quod aiunt Homerum ιλ. ϛ. de Hectoris matre innuere uoluisse:

ὡς ἔφαθ' ἡ δὲ μολοῦσα ποτὶ μέγαρ' ἀμφιπόλοιστι
κέκλετο, ταὶ δ' ἄρ' ἀόλλισαν κατὰ ἄστυ γεραίας.

Hæcq; domum repetens, seruas iubet ad sua sacra Matro-

Matronas excire, illæ citò iussa capessunt.

Non possum dicere, quantum me torserit dictio τραπεζοφόρος,, pro magistratu: quum illam pro sacro munere, apud Harpocrationem tantum legisse potuerim. Viri fides, & in cæteris rebus diligenter ex ipsis authoribus tradendis sedulitas facit, ne hac in re illi meum calculum demam, ita scribit, τραπεζοφόρος, Lycurgus in ea oratione quam de Sacerdotio scripsit, nomen fuisse sacerdotij τραπεζοφόρον inquit: ea uerò alio nomine χοσμὼ dicebatur. solebat uerò illa omnia sacra Mineruæ disponere et exequi unà cum alijs. Ipse idem orator, Istrusq; in sextodecimo Atticorum conuentuum, hoc item tradit. Hæc Harpoc. Sudas, quanquam ad uerbum penè trãscripsit Harpocrationis Lexicum, tamẽ præterquàm quod nil adfert, etiam mancam illius sententiã reddit, quum ait, λυκοῦργος ἐν τῷ αὐτοῦ λόγῳ: perinde atq; si unam orationem tantum scriptam reliquisset. Mirum est, Cœlium Rhodiginũ, multæ uariæq; lectionis hominem, eleuare in hoc uocabulo authoritatem Garpocrationis uoluisse, quodq; alibi non legerit, negare, pro sacerdotij nomine usurpatã eam uocem fuisse: perinde atq; omnia legisset, quum scriptores Græci polygraphotati ad bis mille hodie perierint, uno in quibusdam authoritatibus nomine superstite: & tanquam maior fides homini Græco, doctoq;, & ante literas accisas nato (nam ante

mille & trecentos annos uixit Harpocration) non debeat haberi, quàm Latino, ab ea religione alieno. Quicquid neget, certum est, inter mulieres illas quæ sacra Cereri faciebant, unam ordinis cau sa primariam fuisse, ut in quouis hominum congres su ordinato, quæ precipua sacrorum mysteria tra ctaret, cæteris q; more Abbatum nostratiũ præscri beret. Mensulam uerò quæ à fœmina posset gesta ri in illis sacris, uarijs fructibus onustam, in ἀπμυ τρὸς honorem & inuentorum memoriam, licet scri ptis non cõstet, certè signis illis trapezophoris ar gui potest. Quamuis enim, ut inquit Lucanus, nul lum sine nomine saxum in Attica fuerit, tamen si gna non solebant à rebus ignobilibus, nec fortuitò effingi ab illis præclaris ingenijs. Supererat tenuis quædam memoria Ciceronis temporibus: ideo non erant omnes curiosi, & desyderabant in uetusta rum rerum memoriam τὰς τραπεζοφόρους, id est sta tuas illas quæ mensas gestarent, essentq; ueluti mo nopodia. Cicero lib. VII epistol. ad Gal. uocis e ius meminit: & Paul. Iurecons. π. de Legata supel lect. l. 3. Mensæ, inquit, trapezophora delphica, subsellia, &c. super huiusmodi statuarum caput, abaci erigebantur, ueluti super Cariatidas ædifi ciorum moles. Si faciet Deus ut iterum repetam Græciam, certè dabo operam, si quid uetustorum authorum usquam gentium delitescat, quod nos ab huius-

huiusmodi scrupis summoueat, nanciscar. Mihi su persunt φράτορες, ex singulis tertijs partib. delecti, in quendam sacrorum usu, ut quidam uolunt: ut a lij, ipsissimæ tribus sunt. Magis tamen ad eorum ac cedo sententiã, qui differre putant. ut sit τρίτλις, to ta tertia pars, seu triceſima, à 10. tribubus. à 36. à 12. φρατρία uerò sit cognatio in uicinia agens, & communi puteo utẽs: dicta enim ἀπὸ τοῦ φρέατος, id est à puteo. Hoc nominis esse bene uetustum, docet Cicer. de legib. secundo, quum ait: Ego meherculẽ & Catoni, & omnibus municipibus duas esse cen seo patrias, unam naturæ, alteram ciuitatis: ut il le Cato, quũ esset Tusculi natus, in P. R. ciuitatem susceptus est. Itaq; quum ortu Tusculanus esset, ci uitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alte rã iuris: ut uestri Attici, priusquàm Theseus eosdẽ migrare ex agris, & in ἄστυ, quod appellatur, om neis se cõferre iussit, et symphreatidas uel symphra toras (nam utrunq; expuncto τὸ συμφράδας legi po test, ex Atticis) sic et nos eã patriã dicimus, etc. Ex hoc loco, collato cũ græcis, lux accedit, ut & Lati nis à Græco. Quælibet uerò φρατρία suum φρατρίαρ χον, ueluti & τρίτλις τὸν τριττύαρχον habebat. Tradit Harpocration, in singulis φρατρίαις fuisse triginta γεννητὰς, genere affines, τοῦ αὐτοῦ γένους κοινωνοὺς, ut ait, alioq; uocabulo ὁμογαλάκτους nuncupatos, ac si dicas Collactaneos: ex quibus deligi solebant sa-

cerdotes pro qualibet γενέσει. Hæc ut poßint constare, semper cogitandum est, triplicis magistratus usum in omnibus populis fuisse: unde tam ægrè inter iudices iudiciariósue ordines, militares & sacros possumus distinguere. Innumera præterea erant sacrorum in falsa religione genera. Erat illis ἐξουρήκιος, protector: νέμειος, uindex: ἐλευθέριος, liberator: cuius auspicio adscribunt uictoriam de Persis in Salamina habitam. Erat Apollo patrios, & apotropæus, & sexcentæ singulorum nebulonum superstitiosæ religiones. Nomina mensium id indicant. nullus enim, præter unũ forsan, aut alterum, nõ habet nomẽ à quodam sacrificij in eo fieri soliti genere. Gamelion primò, qui lunæ in mensem Ianuarium pro maxima parte incidentis cursui adscribitur, à nuptijs Iunoni sacris, quo nomine fiebant ei sacra, nomen habet. Sequenti in ordine est ἐλαφηβολιὼν, à petendis iaculandis ue ceruis, in memoriam Dianæ uenatricis dictus. Erant Munychia etiam Dianæ sacra, unde μουνυχιὼν dictus est. μουνυχία dicta est Diana, luná ue, quòd noctu sola excellat. Lauerna est eadem, deaq; furum. eo nomine erat & portus, & circa eum arx fortißima Athenis, quæ et ciuibus tumultuantibus, & externis timorem hostibus posset incutere. Ferunt Epimenidem, quum aliquando illam arcem contemplaretur, dixiße: O futuræ sortis inscios mortales, si quan-

quantũ olim detrimenti ob hanc arcem essent Athenienses accepturi, nossent, illam uel dentibus concerperent. Contigit certè, ut omnino ob eam arcem concisæ Athenæ, & in seruitutem, unde nunquam liberari potuerint, redactæ sint ab Antipatro Alexandri successore, non sine præstantißimorum uirorũ cædibus, aut proscriptionibus. Aprili respondens Thargelion, qui & κρόνιος, ob sacra apollinis θαργηλία uerno tempore, quum terra calescit, fieri solita, nuncupatus est. σκιῤῥοφοριὼν ferè nulli genti non est aliquo cultu celebris, præcipuè quum primorum foliorum umbracula æstus gratia petuntur. Nomen dedit ἑκατόμβη sacrificium centum boum, Ioui fieri solitum ἑκατομβαιῶνι. Non erant uerò ea sacra centum boum, ut creditur, sed centũ numorũ. erat enim βοῦς, numi species, à Theseo percussa. unde prouerbiũ redempti ab eloquẽti Demosthene silentij, Bos in lingua: uoce illa ambigua magnificè de sacris, alióqui non magni sumptus, loquebantur: ut non pauci gloriæ causa hodie, suos numulos aureos uocant, aut minimæ monetæ numerum inauditum, apud imperitos proferunt, ut insignes uideantur eorum prouentus. A sacris Apollinis μεταγειτνειὼν dictus est, quòd uicinia eò conuenire esset solita. Quòd uehementi uoce & cursu bellum cum Amazonibus sit à Theseo cõmissum, quodq; sacra Apollini fecerit ante con-

ſertam manum Athenienſes, Boedromia inſtituere, circa lunã Iunij: unde βοηδρομιῶν menſis dictus eſt. μαιμακτηριὼν uerò, memoriam Iouis obſcuri & nebuloſi ſeruat. A coquendis Apollinis nomine fabis, πυανεψιὼν uocatur. Nouember, à florum priuatione ſolùm dictus legitur, ἀνθεστηριὼν ὑπὸ τῶν τῶν ἀνθῶν φθορᾶς. ποσιδεῶνι nomẽ eſt à memoria Neptuni, cui tamẽ & Palladi cõmunia eo menſe ſacra fiebant. Ita nil non ſcatebat ſacris ſuperſtitionibus.

Sed ad φράτορας redeo, quibus tam uariorũ ſacrorum cura incumbebat. Singulis in urbibus ſimiles ordines hodie eſſe oportet, non cauſa ſacrorũ: nam noſtri ſacri magiſtratus ſunt, probi uel improbi, ſacroſancti ordinis cauſa omnes perpetui: illi electitij & temporarij erant, perinde ut nunc ſunt magiſtri & fratres ſcholarum, ut uulgo dicunt Venetijs, qui ad cultum ſacrum inſigni pompa ſub aliquot diuis coguntur, non ex regionibus, ſed ex artibus & muneribus præſcriptis. Vocabat eiuſcemodi congreſſus eorundem hominum, rex Galliæ, monopolia: curauitq; ut abolerentur in præcipuis ſui regni urbibus, collato in pauperũ ærarium eorum prouentu. Sex uiri, ſex regionũ Venetiarum, quas ſextariam uocant, ad unguem reſpondent φρατρόρχοις, qui præerant hic confratrijs, ut uulgo uocabant. & qui curam ſcholarum Venetijs habent, quadrant cum φρατριόρχοις. Adſcribebant præter ſacro-

ſacrorum curam phratores, ſeu ſymphreatides, iuuenes ἐν τῷ ληξιαρχικῷ, in publico diario, ut per ætatis publicam cognitionem, conſtaret & militandi, & adeundæ hæreditatis, & nubendi tempus, quò præterea poſſeßiones pergerẽt, in quotq; partes diuiderentur. Erat eiuſmodi duplex inſcriptio, & libellus duplex. Nam in communi diario, quod κοινὸν γραμματεῖον uocabant, promiſcuæ omnes inſcribebantur: in ληξιαρχικῷ uerò illi, quibus adminiſtrandæ hereditatis facultas daretur. In ſuum genus illi, hi inter ciues iam adnumerabãtur. Si hanc partem haberent inter patricios Veneti, longè ſanè facilius ſine ulla diſcußione, qui eſſent: illis inter ciues, id eſt, notabiles habendi, agnoſcerent, ſumptumq; & laborem non paruũ ſibi adimerent. Nil dico de cæteris adminiſtrationibus, quum reuera una illa mihi uideatur ſuperſtes, quæ aliquid Atticæ reip. imagines effingat. Quum uxoraretur iuuenis, tunc φράτορες aderant ſuorum generum, adductiſq; unà ſponſa & ſponſo ſacra faciebant, mactato maſculo animali nomine maris, & fœmina loco puellæ: ſanctumq; & fauſtũ in illis ſacris iubebant, orabantq; ut eſſet coniugium. Hæc ſunt olim à me obſeruata. Qui plura uolet, ex ijſdem fontibus illi haurire licebit, tenuitatemq; noſtram ſarcire. Nunc primæ editionis ſcripta proſequor.

DE NOVEMVIRIS VNA, QVOS ἄρχοντας Græci, id est principes dicunt.

Cap. XXIIII.

CEleberrimi Athenis erant οἱ ἐννέα ἄρχοντες, nouem principes, qui eligi in eam functionem non poterant, nisi præstito hoc iureiurãdo, Esse tam à patre quàm à matre genere Atheniẽses, talesq; iam ab auis abauisq; atque atauis agnosci. Rogabantur præterea an αὐτόχθονες essent, id est indigenæ, an à quibusdam alijs populis olim traxissent originem: quod & Veneti in agnoscendis nobilitatis liberis factitant. De religione, si esset ipsis Ζεὺς ἕρκειος, Iuppiter penetralis tutelarisue, Ἀπόλλων πατρῷος, Apollo auitus author ue. De uita anteacta, si in parentes beneficia contulissent, si pro patria, aris, focis, arma fuissent ab illis sumpta, si publicis honoribus meriti in rempublicã collati ergò donati aliquando fuissent. quas notas consequuti, admitti poterant, non aliter. Hæc illos interrogabant Ariopagitæ in regia porticu, quæ paulò antè tradita est. Exhibito primo iureiurando, hoc secundum addebant, Se perpetuò seruaturos leges, auream statuam nunquam pro quantumuis in rempublicam magno beneficio postulaturos: non ἀνροδοκήσειν, id est sordes & quæstum iudicij causa sectaturos. qua data fide, in Acropolin Athenienſium arcem à senatu, ubi idem iusiurãdum repeti moris erat, deducebantur.

Non absimile à senatu Veneto solitum est ei fieri, qui classis electus est imperator, quem Prouidadorium uulgò dici, expositum à me est prius, diuerso tamen longè sacramento. Is enim prospecturus rebus bellicis, annonæ ac classi est: illi legum uim administrare solebant. Vbi in arcem excepti erant, quamuis omnes ἄρχοντες dicerentur, tamen sex θεσμοθέται, unus ἄρχων ἐπώνυμος de quo dixi, alter βασιλεύς, id est rex, tertius πολέμαρχος magister militum dici solebat: de quibus ipsis singillatim sum modò dicturus.

DE EPONYMO.

Cap. XXV.

AB eponymo τὰ Διονύσια, id est Bacchanalia, & Θαργήλια: id est Apollini & Dianæ sacra, unde Θαργηλιὼν mensis Aprilis dictus est, administrari consueuerant. Lites τῆ κακώσεως (qua uoce primò lites quæ inter uirum & uxorem accidrent, secundò mutuas imter parentes actiones, aut liberorum ingratorum erga progenitores, et itẽ plura actionum genera, significantur) audit atq; iudicat: pœnã τῆ παροινίας: id est, iniuriæ per temulentiã illatæ statuebat. Illius curæ cõmittebãtur orphani, ad quos defendẽdos tuẽdosq; ἐπίτροπος tutores uiros singulari integritate deligere solebat, qui ius etiam inter legitimũ et institutũ hæredẽ dicere ex officij ratione solebant. Hos Græcia τῶν ἐρφάνων ἐπιτρόπους, id est orpha-

orphanorum tutores, ut ab his apposita distinctione differrent, qui χηρῶν ἐπίτροποι uiduarum defensores dici consueuerant, uocare solebat. Postremi uiduas quæ post mariti mortem grauidæ remanserant, diligentius conseruabant, atque posthumis prospicere soliti, curabant uiduas pupillosq; diario indictionum eximi, publicisq; contributionibus liberari. Qua in re quàm simus negligentes, id satis monstrat, quòd nullus ad id munus magistratus peculiaris deligi solet: & præclaris interim uerbis pietatem intonamus, in qua exercenda facilè non tantum à Muhamedicis, sed & ab ethnicis uincimur. ἐπίτροπον alioqui si sine adiecta alia uoce acceperis, cuiuis negocio præfectum notabit. Iam suprà docui fastorum seriem, rerumq; gestarum memoriam ab hoc eponymo magistratu notari scriptis publicis priuatisq; solitam: quod uerum semper erat, nisi quòd in ἀρχιαιρεσίαις, id est, magistratuum electione sub anni principio fieri ad aliquot dies solita ita supputabant, ἐπὶ πρώτης πρυτανείας τῇ δεκάτῃ ἢ ἑνδεκάτῃ, primæ prytaniæ decima aut undecima. Cicero morem Græcorũ exprimere libro de Fato, uoluit: Morietur, inquit Epicurus, quum duos & sexaginta annos natus uixerit Archonte Pythoraco. Voluit & genitiuum Græcorum in ablatiuum Latinorum transferre Græco uocabulo. Propriè itaque dicebatur ἄρχων ὁ ἐπώνυμος, id est

id est princeps unde res gesta rationem temporis nomenq; acciperent. De eponymis statuis iam antè scripsi. ἀρχὴ ἐπώνυμος nomen erat magistratus illius. Vnum nolo omittere, quòd hi ius ciuibus tantùm dicerent, in ijsdẽ uerò causis πολέμαρχος inquilinis.

DE REGE. Cap. XXVI.

Βασιλέα regem sacrificulum interpretatur Liuius: unde possumus confirmare (quod sæpius exposui) Romanos non tantùm legum exemplum à Græcis expetiuisse, sed & reip. imaginem hinc sumpsisse. Quemadmodum enim hi rege sacrificulo sacra ferè omnia administrare solebant, ita nomine sacrorum prima erat Athenis authoritate rex. Prima enim muneris dignitas illi erat, quod τὰ ἐλευσίνια καὶ λῃναῖα Cereri & Baccho sacra cum ludorum curatoribus fieri pro moris usu curaret. In singulis enim ludis Athenienses suos χορηγοὺς, id est choragos seu adiutores habere solebant, qui nõ tantum (ut iam à me est notatum) præerant ludis, sed & liberalitate pro opum ratione in reipubl. impensas utentes, de suo non parum insumebant: eo solùm nomine, quòd illorum essent præfecti, quemadmodum in certaminibus ἀθλοθέται munerarij athletis partim ex suo, partim ex publico ære præmia proponebant. In choragorum munere & priuilegijs aperiendis tota Demosthenis in Mediam oratio

tio uersatur. siquis itaque copiosius de illis legere cupiat, illam percurrere poterit. Horum exemplum in mysterijs (ita tragœdias comœdiasq; uulgares, quæ uitas heroum pro Christo passorum personatis hominibus plebeijs exponunt, uulgò dicunt) frequens usque adeò est, ut multi inde rem familiarem, dum lucello inhiant, decoquant amplissimam. Athlothetarum exempla crebra sunt in singulis urbibus, quæ aut iactu balistæ, ignei tormenti, arcus, aut etiam palæstræ exercitatione militem exercitent. Curabat præterea noster sacrificulus sacra τὰ λῶϊ λαμπάδι, quæ uidelicet ad lampadem fierent. Quæ uerò ea essent, quá ue ratione obiri solita, ita scriptum reperio: Tria ubi semper lampadis usus erat, festa Athenienses habuere, ἀθλωσίας, ἡφαιστίας, προμηθείας, Mineruæ, Vulcano, Prometheo. Suidas ait, Istrum scriptum reliquisse, quòd quum Athenienses sacra Vulcano facerent, lampadem excogitassent: ob cuius rei memoriam perpetuos illi ludos consecrarint, in quibus usus semper esset lampadis. Vt uerò gratiam referrēt etiam prudentissimæ artium inuentrici Palladi, itemq; Prometheo, primo suprema literarum memoria artium uariarum inter homines propagatori, sanxere ut pariter in illorum sacris eadem lampade posteri uterentur. Quæ quum altius contemplor, ut non possum satis admirari quàm nullam ferè ob rem, aut uilioris, &

ris, & quam facilè rideas artis excogitationem, le uiter temereq;, ne dicam impiè, credula nimis antiquitas multa hominum monstra in deorum numerum reposuit, ut ostenderet religiones illas opinione nō ueritate niti: ita ediuerso uehemens mihi subit illorum hominum à uera pietate alienorum admiratio, q semper persuasum habuere, nil boni in hac uita sine lumine atque adminiculo cœlesti se posse consequi: quod uehementer illorum refellit amentiā, qui sine prouidentiæ munere res istas bene geri posse credunt. Peractis sacris, etiam controuersias quæ illorum causa inter gennetas oboriebantur, dirimebat. Qui essent γεννῆται, ex Harpocratione paulò antè attigi, paucisq; denuò explicare uisum est. γεννῆται, inquit, sunt eiusdē generis familiæ ue participes. Quum enim Athenienſium populus esset in certas partes diuisus, maximæ (ut diximus) φύλαι, id est tribus uocabantur: quarum singulæ trifariàm partitæ τριττύες creabant: quæ etiam φρατρίαι dici solebant, ἀπὸ τοῦ φρέατος, à puteo uidelicet, cuius erat in eadem uicinia communis usus. (Dixi iam in demarchis etiam quamlibet tribum propter nautica munia in duodecim partes seu ναυκραρίας partiri) quælibet uerò φρατρία (persequitur Harp.) sacrorum gratia in triginta partes diuisa creabat γένος, nongentesimā populi Atheniēsis partē: cuius singuli patres familiás γεννῆται uocari solebant:

bant: inter quos ius de sacrorũ administratione dicebat. Subdit idem author Isæum in oratione pro Apollodori hæreditate συγγενῶς & γνησίας, uocabulo abutendo, eosdem dixisse: Philochorum præterea γνησίας interpretatũ ὁμογαλάκτας, quasi collactaneos dicas. De cæde causas, quas ex prænotione aut ex occasione rei obuij præoccupare poterat, in senatum Ariopagiticum introducere solebat: ubi uerò reos ante tribunal stitisset, depositaq; corona ipsis Ariopagitis aßidebat, sententiam pro ratione criminis primus dicturus. Ad hæc rerum inanimatarum causas, uerbi gratia de damno ab obice in uia publica dato, de ruina ex tigno communi, macerijs, ædibus ruinam minantibus, & huiusmodi audire solebat, quisq; teneretur earum nomine, iudicio declarare.

DE POLEMARCHO TRIBVNO militum. Cap. XXVII.

Τῶν δ' ἀρχόντων τρίτος ὁ ἐπὶ τῶ πολέμαρχος, Principum tertius erat polemarchus: qui quo uocabulo melius Latinè dici poßit, etiam officij explicatio planum faciet. Præerat primùm Dianæ et Martis Enyalij sacris, ob eam rem, quòd hi potißimùm rebus bellicis præire crederentur: quod Homerus epithetis appositißimis expositum reliquit, dum illam ἰοχέαιραν, hoc est telis gaudentem, hunc ἀλλοπρόσαλλον, μιαιφόνον, τειχεσιπλήτην: id est inconstantem,

tem, homicidam, murorum urbiumq; euersorem uocat. Certamina etiam ἐπιτάφια ornari & disponi curabat polemarchus. Erat olim præclarus Athenienſibus mos, ut quotquot in bello pro patria fortiter occubuissent, eos in diario adscriptos, nominum & rerum ab illis præclarè gestarum crebra recitatione, celebratione & gloria, præsente uniuersorum ciuiũ corona post tam fœlicem mortem ludis & celebritate publica celebrarent, certamináq; à iuuentute fierent, quæ dicerentur ἐπιτάφια, id est sepulchralia, in quibus ipsi iuuenes gloriæ cupiditatæ ad rem bellicam, mortis contemptum, amorem reipubl. usque adeò beneficorum in se memoris inflammarentur. Quanuis enim uirtutis præmium uir bonus in conscientia, minus perfectus in gloria ponit, tamen uerum est & illud Silij,

Nec reperire licet multis è millibus unum,
Virtutem precium qui putet esse suum.

Qui itaque gloriam è rebus humanis tollit, is uirtuti alas præcipuas adimere uidetur. Tribus enim illa rebus potißimum alitur: unica gloria in magnis uiris, cui præmium accedit in tenuioribus, at quos non usque adeò ea incitant, formido, & præsens pœna illam in improbis inserit: qui non rarò inde habitum facultatemq; ad duo prima sibi comparant, ut iam scilicet non inepti, præmio digni

sint: quo euecti, in gloriæ cupiditatem, quæ illos in uirtute retinet, transeunt. Præscribi præterea à Polemarcho solebant cantilenæ & uersus quidam in laudem defunctorum, & uirtutis: qui ipsis iuuenibus decantandi in ludis publicis dabantur. Qui ordinem in bello reliquissent, qui imminente periculo fugissent (quæ crimina λιποταξίου, & ἀποστασίου uocant) eos ad senatum Ariopagiticum deferebat condemnandos. Singulis tribubus manubiarum partes dare: inquilinos qui sine census persolutione aut uade Athenis agerent, multare: ius inquilinis & ἰσοτέλειαι, id est populis fundis, ciuitatéq; donatis dicere: legatis prospicere: in summa rei militaris & inquilinorum omnia tractare terminaréq; consueuerat. Scribunt non pauci authores et urbis claues ad eum deferri noctu solitas, portarumq; custodiam tradi: quod munus in liberis Galliæ ciuitatibus, illorũ est quos uulgò Maiores uocãt. Verùm quia is rei militaris summam habuit, uolo hoc in loco cæteros belli duces attingere.

DE MILITARIBVS OFFICIIS. Cap. XXVIII.

SVberant πολεμάρχῳ duo ἱππάρχοι equitum magistri, ut refert Harpocration Aristotelẽ in Atheniensium politia scriptum reliquisse: quibus non tantum equestris ordo, sed uniuersus quo in loco erant, pareret exercitus necesse erat: alioquin animaduer-

maduertere in facinorosos imperiumq; detrectantes statim licebat. Curabant præterea, ne quis ab ordine aut à duce semel delecto recedere indicta causa urgente sine illorum permissu pœna capitis auderet: ut modum in uictu & cultu seruaret: ne se sarcinis grauiorem uictumq; redderet: ne iniuriam popularibus inferret, & cætera huiusmodi militibus præscribi solita. quibus in obseruandis mirũ quàm simus socordes. Sobrietate, continentia, obedientia olim Galli non tantum Europam totam subegere, sed & Asiam partim incursionibus uexarunt, partim formidine terruere: nunc uenus, ingluuies, ebrietas, peruicacia, ordinis & ducis contemptus, furta, cædes, rapinæ, propriorum ciuium & popularium etiam lõge uiolentiores quàm à quouis immani & barbaro uictore pati posßis, nos delicijs inuoluentes in contemptum uertunt. si interim à Duce uiro probo expetatur pœna de eius milite, audet turbas & factionem excitare, se abducturũ ad alium plures cõminari: & hæc patimur: unde inulta scelera illos furcis quotidie reseruãt. At quid mirum nos isthæc pati, quum uirtus ducum & senio rum soleat temeritati & iuuentuti posthaberi, fauoribusq; non meritis nitamur? uirtus uerò tam sit suspecta etiam in iuuenibus ut non æquo animo haberi soleat? Verùm frustra queror, capita non infrequenter sunt membris deteriora. Hoc tam

difficile tamq; laboriosum munus per ταξιάρχους, id est ordinum præfectos obire solebant. Hi enim ordinum duces, centuriones, decuriones, leuiorisq; armaturæ milites in ordinem cogere solebant, quod Græci παραστήσειν dicunt. Erant Athenis et decē φύλαρχοι, id est tribuni, tribuúm ue præfecti, quos quidam scribunt (quibus non facilè assentior) hipparchis præfuisse. Diuersum uerò me sentire Demosthenes facit Philippica prima, οὐκ ἔχει ροτονεῖτε δὲ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγοὺς καὶ φυλάρχους, καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι; Nônne elegistis ex uobis decem ordinum præfectos ac duces, tribuumq; præfectos, & magistros equitū duos? hi igitur quid faciūt? Voces diuersæ, muneris diuersitatem significant, & ex ordine dicendi, functionis seriem monstrant. ἱππεῖς porrò, id est equites illi, quibus ἵππαρχοι præerant, quotannis ἱππάδα, id est sacra equestria persoluere soliti erāt. Voce φυλάρχου Græca usus est Cicero in Epistolis familiaribus. Verùm ab hac tractatione mihi parum cognita de experientia, recedo, ne idem mihi contingat quod olim sapiētiæ professori in Græcia Phormioni apud Hannibalem contigit. quum præclarè enim, ut literæ humaniores nullius rei quantumuis abstrusæ expertes illum docuerant, de re militari ex arte disceptasset, Pœnus subiunxit, multos se quidem deliros senes sæpe uidisse, sed illo uno qui magis deliraret, uidisse neminem.

DE SEX THESMOTHETIS. Cap. XXIX.

VEluti summa capita in iudicijs sex Thesmothetæ cum tribus iam scriptis, tribuum duces, equites, equitumq; magistros eligere solebant, alioqui horum præcipuum munus erat in iudices legum præscripto non utentes in iudicijs, ueluti custodum totius reipubl. obseruatorum, seuerißimè animaduertere: ita loco illorum sanè nos regios procuratores & aduocatos habemus, sed apud quos nō rarò ἡ χεὶρ τὴν χεῖρα νίπτει, nulla sane ars est præstantior ad cohercendam ordinis iudiciarij auaritiam et fauores aptior, quàm ut liceat cuilibet accusare magistratum periculo talionis si non probet, ut quæ minima à magistratu aut summa authoritate uiris in tenues admissa duplici pœna expientur. Quicquid admittitur sceleris, si semel in Gallia nefarius aut terrore aut munerib. os publicorū accusatorū regij aduocati & procuratoris dico obstruxerit, nemini accusare licet. ideo in hac re grauiter peccatur, quod illi homines sordib. obnoxij ferè nil stipēdij à fisco accipiūt & undeuis corradere coguntur. Nec ob egestatem, nec ob ullius potentißimi terrorem deflectere à uero debet publicus accusator. Seorsum porrò Senatum extra præscriptum iure aut consuetudine tempus cogere poterant, quod quanti esset muneris, quantæq; authoritatis,

ut hodie satis patet, ita Romani magno docuere argumẽto. Licebat enim apud eos tantùm dictatori, consuli, prætori, & in summa rerum difficultate Tribunis tam militarib. quàm plebeijs id efficere. Habito senatu, illius acta significari popularibus curabant. Litem intẽdere præterea solebant in eos magistratus, qui nondum omnium suffragio examinatam legem promulgassent, quam actionem παρανόμων γραφὴν uocari iam suprà in Nomophylacibus notaui. Erant enim singulares legum uindices. Populis fundis præterea qui Athenienſium iure uterentur, ius præscribere, in falsos testes pœnam statuere, talionis pœna falsum accusatorem plectere, iudicibus singulis cum proedris sedes honoris loco designare, illorum fuit muneris. Hoc munus in constituendis iudicibus propè obseruari à Quatuoruiris præsidib. apud Parisios uidemus, aut si alij desint, ab uno qui curiæ præsideat. Sunt enim apud nos, præcipuè Parisiis (quum alioqui in Gallia sit conuentus Rhotomagensis, Burdegalensis, Tolosanus, Gratianopolitanus, & Diuionensis) plures ut uocant cameræ, quæ subsellia non malè uocari credo, quibus uarios iudices quotannis dari certum est. Alibi enim causæ ciuiles, capitalia alibi crimina, alibi quæstio rerum fiscaliũ tractatur. Iura principum alij, multas alij exigunt. quæ prosequi esset aliud opus si pro materia dicatur. Verùm hæc me

me admonent, ut subselliorum Athenienſium loca nunc attingam.

DE TRIBVNALIBVS SVBSELlijs úe, in quibus Athenis ius dicebatur. Cap. XXX.

VT clarius singula appareant, Demosthenis omnium doctrinarum principis, ex oratione κατ' ἀριστοκράτους sententia mihi primùm in medium adferenda uidetur. Illa enim lucem sequentibus maximam adferet. Vbi ergo in memoriam ipsis Athenienſibus illa publica commoda retulit, quibus illi fruerentur quotidie, qui ciuitatis iure utebantur, quorumq; Charidemus (in quem partim ea oratio scripta est) si secundum Aristocratis decretum ipsum Athenienſes recepissent, particeps esse poterat, ait: Varia quidẽ certè sunt apud uos, ô Atheniẽses, cõmoda, qualia nõ temerè alibi reperiãtur: inter quæ unũ illud præcipuũ est, nõ minus celebre quà uenerandũ, Ariopagiticũ tribunal: de cuius dignitate si quisquam orationis copia dicere conabitur (tam uaria magnaq; de illo tũ ab antiquis tradita, tũ nostra memoria cognita sunt) tãta se dicendo rũ moles offerat, ut de nulla alia re maior: quorum tamẽ ipsorũ exempli gratia unũ atq; alterum adferam in medium: utq; primò ab antiquis est traditum, referam. Dij ipsi senserunt illic potißimùm cædis iudicia peragi debere (ita fama est) ibiq; potißi-

mum iudices fuere. Neptunus pro Halirrhothio filio aduersus Martem id testatur. Duodecim dij iudices inter Orestem & Furias illic sententias dixere. At ista antiquiora uidentur. Veniamus ergo ad recentiora. Tanta huic senatui reuerentia, tanta est semper habita fides, ut nec tyrannis nec oligarchia (quæ paucorum potentiorum imperium est) nec etiam quæ uniuersarũ administrationis specierum uim superat Democratia, ausa usquam fuerit cædis iudicia ab eo loco transferre. Ita omnes in uniuersum semper sua consilia debiliora putauere, quàm quæ possent tam exactè uerum ipsum atque æquitatem in causis tam fœliciter assequi. Ad hæc etiam (quod ipsum maximum est) nemo unquam aut reus conuictus, aut accusator non conuincens repertus est, qui meritò ab eorum sententia posset prouocare. Nunquam enim quicquam quod reprehendi meritò posset, in eo collegio decretum est. Hæc Demosthenes: cuius uerba appendere ob dignitatem paulò prolixius uisum est. Pausanias in Atticis ita tradit: Prima quidem, ait, in dextra τῆ κεραμικῆ parte est τοὰ βασίλειος, regia porticus, in qua annuo magistratu solet rex sedere, cuius magistratus ὁ βασίλειος ἀρχὴ dici solet. Harpocration ex prima Demosthenis in Aristogitonem oratione, tres esse τοὰς βασιλέους, porticus regias, inuicẽ è regione collocatas ait. Primam Διὸς ἐλευθερίου, Iouis liberatoris: alteram

ram regiam uulgarem usitatamq; : tertiam uarijs figuris ornatam, quam ideo ποικίλην dixere Græci. Sed uerba Pausaniæ prosequor. Ἄρειος πάγος, inquit, id est Martius uicus, dictus inde est, quòd Ἄρης, id est Mars, condemnatus illic est, eò quòd ἀκουσίου occidisset. ubi & Orestes ob matrem interfectam iudicatus est: qui ut sententiæ pœnam effugeret, aram Palladi instituit, quam Ἀρείας Ἀθηνᾶς βωμὸν, id est Martiæ Palladis aram uocauit. & paulò mox, Sunt etiam Athenis alia tribunalia non usque adeò ut primùm celebria, ut est τρίγωνον, à figura triangulari ita dictum: & παράδεισον, ita nuncupatũ quòd in obscuriori urbis loco (erãt Athenæ in decliui loco sitæ, Libanotoq; obiectæ) esset, atque à paucis frequentaretur. Maximum uerò omnium, et in quo plures conuenirent, erat ἡλιαία, de quo iam dictum est. In quo autem homicidæ, uenefici, sicarij, & maxime causæ capitales iudicarentur, illud uocabãt παλλάδιον. ἐν δελφινίῳ ius illis dici solebat, qui cædem quidem cõmisissent, iure uerò naturæ tuendæ se fecisse assererent. In prytanio de rebus ciuilib. ut suprà à me est notatum, transigebatur. τῆ πειραικῆ (qui locus ad portum non longè ab arce erat) iudicia φρεαττίους erant, ubi uidelicet illorum audiebantur accusationes qui iam iudiciũ extra Arium pagum effugissent: qui ueluti profugi causam ex nauibus dicere consueuerant. Hæc Pausanias paucis ex-

plicat: à quo ad lucernam Demosthenis rediens, uolo maiorem lucem adferre. Postquàm de Ariopagitis suprà egit, in eadem oratione statim subiungit: Alter autem iudiciorum locus ἐν παλλαδίῳ erat, ubi de cæde præter uoluntatem, uimq; repellendo illata, quærebatur. Illic enim quamuis manifesti criminis reum defuncti necessarij agerent, non tamen pœnæ arbitrium habere poterant, sed ab ipso senatu cognita causa aliò ille concedere iubebatur, quoad parentum animi desinerent in eum esse infesti. Solebant uerò pœnam æstimare apud antiquos læsi aut interempti affines, præterea in ius præsentibus rapere testibus quemlibet aduersarium. qua de re pauca quædam addere uisum est. Demosthenes in Mediã. πῶς οὖν ἔστι τοῦτο, ἐὰν πολλὰς ὁδοὺς ἀῶ διὰ τὸν νόμον, καὶ τὰ λοιπά. Quomodo, inquit, habebit istud, si plures modos lege permissos dedero, quibus aduersus iniuriam inferentes utamur? uerbi gratia, furti uin' aliquem accusare? uales uiribus? factum tibi certò constat? Rape in ius ad undecimuiros. est uerò mille drachmarum periculũ in multa, si factum nõ probes. Es tu debilior, ut qui in ius non possis facilè rapere? Agito illum furti apud nouem ἄρχοντας. Quòd si apud illos deferre times, accusa apud sex thesmothetas. De tua fortuna cõque reris, quodq; sis pauper, non potes esse mille drachmis soluẽdis, si nõ probas? Furti apud arbitrũ accusare

sare potes, nil tibi erit inde periculi. Sexcenta sunt huiusmodi adminicula ad ius cõsequendũ. Satis ex uerbis Demosthenis apparet quod dicebam, cuique in ius sine uiatore aut apparitore (quos seruientes uulgò in Gallia uocant) aduersarium rapiendi potestatem fuisse. Quod uerò idem exemplum Romam sit translatũ, quum ex multis alijs locis, tum maxime ex titulo Digestorũ, Si quis illum qui in ius uocatus est, ui eximat, satis patet: & Lyricus satyra nona libri primi aperit:

Casu uenit obuius illi
Aduersarius: &, Quò tu turpissime? magna
Exclamat uoce. &, licet attestari? ego uerò
Oppono auriculam, rapit in ius, &c.

Quo ex loco notandum uenit præterea, si quis uellet attestari rogatus, eum, ut meminisset, ab actore defricari memoriæ gratia circa auriculam solitum: quod & nostra ætate uideo seruari eadem ratione, prouerbijq; loco esse apud multos, Post auriculas te ea de re defricabo, scalpám ue. quod à uetustissima Romanorum consuetudine ad nos transisse certũ est. Verùm redeo ad subsellia. παλλάδιον ait Pollux, euersa Troia à Græcis Athenas fuisse delatũ: habitatores uerò Phaleri, qui portus iuxta Piræũ Athenis cõiunctus est, illos esse hostes arbitrati, in mare præcipites dedere. Acamas etiam dixit Græcos fuisse homines, qui Palladis simulacrũ attulerint

tulerint: occisos itaq; oraculum uocauit ἀγνῶτας, quòd quum essent amici conterraneiq;, ut ignoti petiere: quo in loco ob rei memoriam Palladium sacrum & tribunal constructum est, ubi de cæde inuoluntaria ius diceretur, quoniam illos Phalerei nõ nocendi, sed opitulandi patriæ desiderio imprudenter ueluti hostes occidissent. Subdit Demosthenes: Tertium porrò tribunal fuit ἐν Δελφινίῳ, ubi ius illis dici solebat, qui cædem quidem commisisse se non negarent, iure uerò eam fecisse cõtenderent. Esse enim aliquam iustè illatam cædem non negabit quicunque deos ipsos, qui æquissimi putantur, illic Orestem qui matrem tamẽ sed iustè occiderat, post dictam causam nouerit absoluisse. Ab Ægeo id constructum narrat Pollux, unde Apollo Delphinius, Bellona Delphinia dicta est: primumq; ibi iudicium recepisse Theseα, quum prædonum spolia dicaret deo, non quidem negando Pallantidiorum cædem se commisisse, sed sanctè id fecisse contendendo, ne illi aut ei aut reip. nocere pergerent. Quartum (ait Demosthenes) erat ἐν Φρεαττυῖ, ubi solebant huiusmodi causæ tractari: si quis in uia transiens, ab obice illato, lapide scilicet, ferro, ruina, aut alia quauis re inanimata, aut etiam ab igno to percussore fuisset læsus, coniecturis argumentabatur, si qua arte possent in illius qui damnum dedisset, aut dati causa fuisset, cognitionem uenire: quã

qui inde probationibus uictus condemnabatur pro rei ratione. In illius tribunalis iudicijs, quibus rex de quo egi, præerat, assidebant φυλοβασιλῆς, regis assessores amatorés ue, qui rem post perquisitas coniecturas, si non constaret de authore, corrumpi, et in flumen marẽ ue proijci in pœnæ signum curarent. Πέμπτον βῆμα τὸ ἐν φρέατι, quintum tribunal in loco quem φρέαρ, id est puteum uocabant: alioquĩ τὸ ἐν φρεάτῳ dici solebat: ubi si quis post cædem contra uoluntatem admissam, aliam uoluntariam commisisset, cogebatur dare facti rationẽ, idq; ex nauĩ (ueluti solo proscriptus) quæ nec anchora nec rudentibus ocularibus retineretur. Ibi primum ἀφίεσθαι ius dixisse fama est. Persequerer ex Demosthene τῶν ἡλιαίων, nisi iam sæpius esset à me scriptus ille consessus. ἐν Λύκῳ in Lyco conueniebant arbitri, et illi iudices qui causis terminandis adiungerentur. Μετοικῶν addit Pollux, nomine tantum, uerùm quid illic tractaretur, non docet, nec apud alium legi. Nolo hìc immorari in iudiciorum uerbis aut formis explicandis, quæ multa huc congesseram, ne operi ad res ipsas declarandas nato, uidear & grãmatica inserere: quod forsan olim alibi fiet commodius: sed tamen absoluere curiarum & iudiciorum uocabula, ut sunt mihi promiscuè obseruata, nunc commodius iudico. Ἡλιαστὴς καὶ κριτὴς, idem significant, iudicem ordinarium, ut aiunt. Ἀνὴρ κριτὴς καὶ ἀνὴρ

ἄνωτος,

ἄκριτος, à Cicerone lectus iudex dici solet. Γερουσία, omnium senatuum & iudiciorum generale nomen est, à senili ætate (qua par est, aut certè moribus, esse iudices) dictum: peculiari tamen uocabulo ita uocari quinquaginta ἐφόρων cõsilium apud Lacones, scriptum reliquit Aristoteles. Hoc enim ἐφόρων nomen quamuis generale est præfecturæ cuiusuis nomen, tamen & magistratum eum significat, ut & ista, ἀδιφάτης, προφάτης, ἐπίτροπος, ἄρχων, ταμίας, ἐπίσκοπος. Omnia enim præterquàm quòd sunt dignitatum uocabula, cõmunia etiam sunt. Nomine γερουσίας præterea decem λύσμοι apud Cretenses etiam notauit Aristoteles. Illam uocem ex Græco in Ciceronе Senatum uertit Gaza. Ἡγεμονίαν etiam τῶν δικαστηρίων, uocari ex oratione Æschinis in Ctesiphontem potest notari iudicium quodlibet, quoties in eo iudices ius dicerent. Consessum præterea iudicum συνεδρίαν, ipsosq; iudices σύνεδρους, quòd communi sede uterentur, reperio dici, id est assessores: qua uoce & Hebræi ut LXX sapientum cõsessum exprimerent, sunt usi סנהדרין synedrin uocando.

DE ASSESSORIBVS, QVOS GRÆci παρέδρους uocant. Cap. XXXI.

IVdicijs solennioribus sex παρέδροι, à singulis trium ἀρχόντων bini delecti, solebant adesse: quos ex Aristotelis Atheniensium politia recitat Sudas tantum

tantum fuisse quatuor: de quo numero non contendo, quum ad rem parum faciat. Hos oportebat esse uitæ inculpatissimæ, de qua antequã iudicibus posset adsidere, apud quingentos uiros prytanes primùm, secundò inter Ariopagitas, quouis uolente per præconem (ut iam à me est notatum) ad accusandum admisso, rationem reddidisse oportebat. Causa tam seueræ perquisitionis erat, quòd res periculi plenas, & in quibus maxima fide opus est, tractarent, nempe iudicum sententias, quas unum uerbum omissum, mutatum, aliò translatum, aut à scriba celerrimè excipiente additum, poterat euertere, inq; contrarium trahere aut saltem partim à iudicis mente multum abducere. Erant itaq; ueluti scribæ obseruatores, dispunctoresq; eorũ quæ transcripsisset dictante iudice. Non possum hîc non admirari patientiam nostram, qui alamus quotidie in curijs sexcentos nebulones sesquncialibus literis, libellos ita augentes lucri gratia, ut quod decem aut duodecim uersus uix impleat, in integrum quaternionẽ transeat et extendatur: tamen quum uideam leges contra illos latas à nemine magistratum habente curari ut obseruentur, uereor ut stipendium quod alioqui consularium uirorum aduocatorum & procuratorũ seruis daretur, inde sarciri facilè omnes uelint patianturq;. itaq; aliò progredior.

DE APPARITORIBVS ET ILlis quos Græci εἰσαγωγεῖς dicunt.

Cap. XXXII.

NIsi maior dignitas & magistratuum numerus me ordinem institutum seruare coegisset, & quòd non litium ordine, sed locorũ & obseruationis ratione scribere ab initio uisum est, erant hi magistratus, aut munera potius in ipso operis exordio adscribenda, ut quorum alterum in ius uocante aduersario uenire recusantem compelleret, εἰσαγωγεὺς uerò singulis mensibus libellos & numina litigantium in diario adscripta senatui offerret, nomenq́; ederet. qua im re mihi uidetur non esse absimile munus illorum quos ostiarios & audientiarios uulgò dicimus. Primi officij homines, seruientes uulgò dictos, plures quàm par sit habemus, tamen sine illorum significatione in Gallia neminem in ius uocare licet, nisi citatione sacris initiatus. unde κλητεύειν Græci in ius uocare dicunt, ducta ἀπὸ τῶν κλητήρων id est ab apparitoribus uoce, ut item hi ἐκ τοῦ καλεῖν, à uocando scilicet dicti sunt. Verbum κλητεύειν præterea significat, testes aduersum me audio: quod Aristophanes in Nebulis significat,

τῶν ἐμαυτοῦ γ' οὕνεκα νυνὶ χρημάτων
ἕλκω σε κλητεύσοντα.

Mearum certè pecuniarum gratia traham te in ius, testes aduersum te auditurum.

περὶ

περὶ κληρούχων, QVOS COLONIIS DEducendis præfectos dicere possumus.

Cap. XXXIII.

RAtio (ut sum proximè præfatus) dignitatis magistratuum, aut si illa deesset, maior numerus, me coegit eum seruare ordinem, qui in Operis discursu uisus est: uerùm promiscuè, ut plura dicere sum eam ob rem coactus, ita nunc ad finem usq;, ut se offerent, sum singula prosequuturus. Solebant itaq; κληροῦχοι colonos in urbes aut priscæ Atheniensium possessionis, aut nuper conquisitas, non satis habitatas, inscribere destinareq́; delectos, atq; agrum regionũ & iuris ipsarum urbium diuidere, ueluti pro sorte cuiusq;. unde uox κληρούχων, id est sortes habentium ducta est. qui mos ut latius pateat, Libanij sophistæ sententiã ex argumento orationis Demosthenis περὶ τῶν ἐν χερρονήσῳ, adducere uisum est. Erat, inquit, ea peninsula quæ Thraciæ adhæret, Atheniensiũ antiqua possessio, in quam Philippi regis tempore ad continendam possessionem suos κληρούχους miserant. Mos enim ipsis erat, ut qui domi facultatibus essent destituti (quod per Ariopagitarum diligentiam à Valerio scriptam atq; superius adductam statim resciri poterat) accepto illi cum armis uiatico à repub. in exteras aut nudas cultoribusq́; uacantes, aut recéns conquisitas urbes mitterentur. Hæc ille. Quibus ipsis exemplis

docemur quonam hodie sit utendum remedio, ut tantæ populi multitudini aut per uim calumniáue, aut per agnatorum multitudinem, aut quodam proprio progenitorúm ue scelere facultatibus omnibus destitutæ, egregiè prospiciatur. Eam enim frequentiam populi, etiam illorum quorum maiores uirtutis ergô erant laudem nobilitatis consequuti, uidemus eousq; creuisse, ut una hæreditas (si Caletensium Aquitanorumq; morem, quorum primigenij male fratribus consulunt, excipias) iam ad unciolas redacta, uix possit singulis fratribus uel hæredis nomen relinquere, & ante paucos annos, nisi ingens uetuerit clades, sit nudos relictura nepotes, atq; in desperationem adductura. Præterea rerum omnium uenalium conductitiarumq; precia in immensum aucta, extremaq; omnia quæ æquitatis lancem superauere, nos admonent multitudinis & contentionis ergô in deteriorẽ partem abire omnia. Quapropter quum æmulationis & contentionis uitium nunquam possit, & nescio si debeat, è medio hominum tolli, non imprudenter principes, et penes quos est legum authoritas, meo iudicio fecerint, si dato ad iter & aliquot inde annos stipendio & uiatico, totam rebus destitutam & pergere uolentem multitudinem in terras nouas cultoribus destitutas mittant. Inde enim diuiso inter illos agro nouo aut ex æquo, aut pro dignitate,

te, fiscus facilè ad principem ex uectigalib. redibit, miseris uerò amplissimè prospicietur, malis et proscriptis hominibus, quibus ex rerum defectu peccandi consuetudo est in habitum uersa, purgabitur culta regio, nec erit ubi, etiam si maximè uelint, furandi in tenues exerceant cõsuetudinem. Hac arte olim Athenienses, Lacedæmonios, Græcos, Romanos, Gallos usos legimus. De his aliquando locum mihi dicendi apud principem cupiebam uehementius, antequàm tua prudẽtia Poiete, apud eundem impetratum intellexi, quod summopere suadere conabar. O felicem Franciscum Regem tali Cancellario, O feliciorem Cancellarium tali rege: uerùm utrum, præter dignitatem, magis beatum existimẽ, ægrè sanè iudico. Ille literatos literasq; excitat præmijs, beneuolentia: hic illos perquirit, euehit ad præmium. Ille iustissimè imperando, omnium demeretur animos: is æquitatem summam obseruando, nulli non satisfecit. Tutatur omnes Frãciscus, per eum Poietus omnibus prospectum curat. Ille uirtutis & literarum omniũ absolutam quandam possessionem haberi curauit, is etiam ipsi possessioni suum adsignari locum summopere contendit. Et ut semel finiam, Augustum ille, is ab inferis Mœcenatem reuocauit. Verùm quum hac eloquendi tenuitate utriusq; laudes imminuam potius quàm augeam, ad cætera progredior.

DE ÆRARII CVSTODIBVS, quos ταμίας Græci dicunt. Cap. XXXIIII.

DEcem numero erant ærarij publici dispensatores, qui præsentibus senatoribus uiris ex ipso ærario in Palladio, de quo egi, adseruari solito, quantum ipsæ publici usus necessitates exigerent, desumere solebãt, præcipueq; in rem nauticam sartam tectamq; conseruãdam, ex qua frequenter non tantũ Athenarum, sed totius Græciæ salus penderet uisa. Duas uerò potissimum naues insigni magnitudine nomine publico curabant, quarum una παράλιος, altera ἄμμων dicebatur: quamuis non desunt authores, qui cũ παραλίῳ σαλαμινίαν iungãt. Præter ærarij dispensationẽ, Palladis auream imaginem, uictoriarum monumenta à ducibus data, reliquorumq; sacrorum ornatum in publicis supplicationibus obuiam senatui euntes deferebant: quod factitari solitum lego ab his quos Græci κωλακρέτας, ἱερόρους, φύλακας, ταμιοῦχους, διοικητὰς uocant. Adserit uerò Harpocration esse eiusdẽ dignitatis uocabula inde dicta, quòd conderent, seruarent, promerent, dispensarent. Interpres orationis Demosthenis κατὰ τιμοκράτους, ait locum fuisse in postica arcis parte, quam ἀκρόπολιν nominant, hincq; dictum ὀπισθόδομον, & ταμεῖον, quòd omnes omnium fanorum pecuniæ eò congererentur: ubi ait contigisse aliquando ut à fœneratoribus auersæ per Tamias

mias pecuniæ desyderarentur, factumq; inde ut quĩ tunc ταμίαι essent, ærarium incẽderent, ne illorum apparerent furta & negligentiæ. Demosthenes Philippica tertia, hos ταμίας δημοσίους, publicos adseruatores, quos uulgus nostrũ Thesaurarios parsimoniæ, aut simpliciter uocat. quòd uerò & pecunias suppeditent, prima Philippica πορίστὰς ταμίας dixit.

πρὶ ἑλλωταμίων, QVOS LATINE GRÆciæ quæstores dicere possis. Cap. XXXV.

TAμίαι me admonuere ἑλλωταμίων, quorum munus erat eas pecunias excipere & administrare, quæ ex parte Græciæ Athenien sib. parente colligebantur, ut idem illi in sacris, quod isti in indictionalibus agerent, Pollux ait & insularum prouentum exigere & excipere solitos. Hanc uerò tradunt Græci authores nominis rationem. Post nauali pugna superatum Persarum regem ab Atheniensibus, illi in retinendo imperio diligentissimi, quia caput post calamitatem clademq; acceptam statim ante omnes Græcos erexissent, cæteris tributa imperauere, ad persoluendas belli nauales impensas, quo communis patriæ hostis esset profligatus, quia maior impensæ pars fuisset antè ab illis exposita: itaq; illos quæstores uocarunt ἑλλωταμίας, id est Græciæ quæstores. Latius explicat originẽ uocis huius Herodotus in Vrania, adfertq; de Themi

ſtocle hiſtoriam: ad quem lectorem remitto, ne ſim tædioſior.

DE HELLANODICIS. Cap. XXXVI.

QVòd eadem in ſacris totius regionis Athenienſibus ſubiectæ iſti curarent, ac præcedentes proximè in ærario conſeruando, uolui illos ſubiunctos. Pecunias ergo rerum ſacrarum nomine debitas exigebant, ipſiſq; choragis de quibus egi, in impendium ſacrorum dabant, quod ipſum à ciuibus Athenarumq; habitatoribus τριτὺναρχοι, qui & πράτορες, exigentes, in urbanis ſacris & ludis facere conſueuerant. Sed de his & conuentu ἀμφικτυόνων amplius iam dixi. Lubet uerò nunc quæ deſyderamus ſubnectere.

DE GYNÆCONOMIS, QVI MATRONARUM cultui, ne modum excederet, præerant. XXXVII.

Γυναικόνομοι, aut γυναικόκοσμοι, de matronarum primùm, poſtea de omnium mulierum ornatu ſtatuebant, ne ulla ipſarum quicquam ſe indignum ferret, utq; ſingulæ pro ratione cenſus & facultatum induerentur, indicta multa ei quæ ſecus feciſſet, qua ſtatim plecti ſolebat quæ edicto aut legibus de eare latis non paruiſſet. Erat etiam de inceſſu lex à Philippide quodam lata, ut quæ inhoneſtè incederet, ſtatim mille drachmis multaretur. Hos fuiſſe uiginti numero ſcribit Pollux. Veneti quum proxime actis annis uiderent eum in mundo muliebri ſumptum intolerabilem, indeq; rei familiaris in immenſum diſpendium creſcere, ſanxere ne ulla patricij ſanguinis mulier aut puella in publicum ueſte ſerica induta prodiret, niſi nuptiarum die & quibus nuptijs conuiuijs ue ſolennibus adeſſe moris eſt: quũ alioqui multæ etiã humili loco natæ cum regimis pompa certare poſſent. Statuêre præterea, ne aureum gemmis ue ornatum torquem monilé ue aut cingulum unà ferret, gemmás ue in annulis geſtaret. alterum enim horum tantum eligere neceſſe eſt, alijs carere. Creati ad hanc rem magiſtratus, eas cogunt multãdo legis obſeruare præſcriptum. Non dico quàm iſta lex ſit nobis neceſſaria, quũ illis qui prædia tam ſua quàm aliena, domos, dignitates, & quicquid undiq; per fas aut nefas corradere poſſunt, in humeros & ornamentum uxorum & adoleſcentularum exponere uano more coguntur, ſit ſatis perſuaſum. Vnum id adſeuerare conſtanter non dubito, fruſtra leges condi & inſtaurari, niſi funditus euulſa peccandi origine: quæ quanta in his præcipuè ſit, qui in foro ſunt atque uerſantur tantum non ad oſſa medullasq; exeſi miſeri litigatores docent: uiri boni qui hæc ex uſu perferre coguntur, deſlent. nec enim uidere poſſunt quid tantopere proſit uxori gratiſſimæ marito il-

le ornatus, nisi ut amatoribus placeat magis. pudicis enim & probis nil præter molestias adferre potest. Athenæus sexto Dipnosophistarum libro γυναικονόμων officium latius patuisse scribit, ubi de parasito ait: Narrabat χαιρεφῶν aliquando parasitum non uocatum uenisse ad conuiuium, quumq; recumberet in ultimo mensæ loco, ipsis gynæconomis (quos symposiarchas alio uerbo Græco Latinis magis usitato dicere hîc possum) numerantibus, ut moris erat, conuiuas inuitatos, illum parasitum, ut qui numerum excederet tricenarium præfinitum, discedere iubentibus, Numerate (inquit) secundò, à me incipientes. Quòd uerò mos esset gynæconomos conuiuia inspicere, inuocatorumq; numerum disquirere, si legis seruaretur præscripto, Timocles in φιλοδικάστῃ ita scriptum reliquit: Reserate, ait, portas, ut in luce simus conspicui magis: ut pertransiens si uolet gynæconomus, numerum capiat conuiuarum, secundũ scilicet legẽ nouam: quod fieri est solitum. statimq; subdit: Philochorus in septimo Attidos ait, Gynæconomi cum Ariopagitis congressus hominum in singulis domibus obseruabant, atq; in nuptijs & sacrificijs: quoniam illic solebant dapibus affatim uti, atq; adeò tantum non obrui. Hæc Athenæus. Non conuenit in conuiuarum numero cum Platone. Is enim in nuptijs ultra decem conuiuas esse non uult, quinq; ui

ros

ros scilicet, & totidẽ fœminas. Verùm ille rem gestam, hic imaginariam, qualis est tota illius respub. quapropter & magistratus illos quos in Politia exponit, nolui attingere, ne quis ignorantia aut negligentia id à me factum credat.

περὶ οἰνόπτων, QVOS BIBENDI ARBITROS dicere possumus. Cap. XXXVIII.

QVos cæteri authores οἰνόπτας dixere, id est uini obseruatores, illos Plato in effictæ suæ reipub. libris μνάμονας uocauit, quòd legis credo admonerent. nam sicut gynæconomi, ut paulò antè scripsi, modum in mundo muliebri, conuiuarum numero, epularum modo, obseruare cogebant: ita hi itidem in uini usu præscribebant, ut si quis bibendi modũ esset supergressus, multa præsente cogeretur parcius aliàs uino uti. Quis uerò antiquis esset poculorum numerus, non refert, quum naturæ non numeri sit habenda ratio. Morem in ea re apud uarios gentes obseruari solitum, si quis scire desiderat, decimum atq; undecimum δειπνοσοφιστῶν Athenæi libros legat, in quibus ferè nil aliud tractatur. Magistratus, inquit ille libro X. οἰνόπται erãt apud Atheniẽses teste Eupoli poeta ἐν πόλεσιν: quos nunquã adhuc uidimus inter milites adscribi, ne ipsos οἰνόπτας quidem, O ciuitas ciuitas, quàm tu es delicatior, quàm melior ac prudentior? Hæc ad uerbum Athenæus. Ex illa Eupolis sententia apparet,

antiquitatem, militem usq; adeò sobrium deligere solitam, atq; uini usu carentem, ut ne ipsos quidem uini obseruatores uoluerit eum augere numerum. Quantum uerò iuuet uini usu in exercitu carere, satis reipsa ostendit Turca, qui magna quidem illa multitudine, sobria tamen, uiniq; usu pœna capitis in exercitu destituta, Græcos tam egregios potores, ut prouerbium pergræcãdi hinc sit natum, Macedonas, Thraces, Dacos, Mysios, Pannones, Iuhros seu Hungaros, Dalmatas, Gepidas, atque adeò ipsos Germanos etiam uino armorũ peritiam iungentes, nostrosq; Gallos docet rem bellicam infelicius inter pocula fœminasq; tractari atq; delicias, quàm in tenui mediocritate uitaq; abstemia. Nostri Thrasones inter pocula, Venerem, rusticos, singuli decem illius uiros unico congressu, ne dicam nictu, conficiunt uerbis, et interim ille seriò req; ipsa de nobis, aris, focis, liberis, coniugibusq; triũphat. Sed ad Athenæum redeo. Hi uerò οἰνοσκόπαι, ait, obseruabant quæ in conuiuijs solerent fieri: si æqualiter biberent conuiuæ. Erat uerò uulgaris magistratus & tenuis, ut ait Philinus rhetor in Crocanidarum disciplina, triumq; uirorum numero, qui inde ὀφθαλμοὶ sunt uocati, oculi, quòd non raro quos oculos mentis ipsi conuiuæ uino uicti perderent, hi restituerent monitionibus. Symposiarchæ ab his mihi tantum nomine differre uidentur

tur. Huic οἰνοφλύγων, uini helluonum pesti, sanctione prospexerat ante duodecim annos Carolus imperator quintus, statueratq; in temulẽtos pœnam: uerùm ex eius lege euenit quod ex diuina ait Paulus, ut per legem, quæ semper est peccati filia, peccati fieret augmentum (natura in uetitum nitimur, cupimusq; negata) atq; à quo esset genita, idem redderet genitum. Nisi enim sint acerrimi legum latarum uindices, illæ ad ostensionem peccatiq; reuelationem uidentur latæ, non ad coercitionem. Leges enim si semel hominum mentibus uel opinione sola sint imbibitæ, plus poterunt quàm ipsissima ueritas. Suasit lex Chaldæorum cõtemnere mortem: homines in toto ferè orbe sacrificare: quod & hodie apud Barbaros nuper nostro orbi reuelatos uiget. loco ipsorum animalia diuis occisa sacrificare. atq; adeò plus ualuit falsus cultus, falsa persuasio, Pharisæorum & scribarum leges etiam diuinæ refragantes sub aduentum Christi & suorum, quàm ipsa ab ipsissima ueritate enunciata ueritas. Quare si lex aliqua est ferenda, est & alenda, consuetudineq; aut ui in usum trahẽda: alioqui frustra fertur. Flandri itaq;, & quotquot sunt illi Germani, uidentur non tantum neglexisse, sed legis Caroli uim auxisse. Veneti uerò quia adolescentes patricios uidebant rem familiarem cui essent successuri, absumere, mercaturam (cui tota Italiæ nobilitas stude-

studere meritò mauult, quàm aliena diripiendo, uanum sæpius nudumq; nobilitatis nomen more Gallico prætexere) neglectam relinquere, & præterea rei familiaris dispendium decoctionibus, in spem et rei familiaris, & amplißimæ dotis, ingens facere, indeq; scelera ex consortio nebulonum (qui facillimè in liberrimam totiusq; orbis fœlicißimè sitam ciuitatem irrepunt) contrahere, non infrequenter inde ad laqueum trahi: sanxere unà & dotis & epularum in conuiuijs priuatis modum, ne priuatis epulis pœna multæ ultra unum aut alterũ capum non impetrata uenia apponerent cum bubula & ueruecina: nè ue quantumuis diues patricius ultra sex millia ducatorum aureorum dotis nomine filiæ ausit dare: quũ antea à tenuioribus ad sexaginta, quadraginta, quinquagintaq; milia darentur. Ad hæc ne ullus patricius ausit filio ante ætatem iustã dare, qua in leges peccare sumptu liceat: unde factum est, quum sint exacti apud illos nomophylaces, ut luxus coerceretur, res, si non fieret amplior, nullum acciperet detrimentum. Prudens hîc silentio sepultam uolo quam gloriam multæ nationes ex uini ingluuie ambiunt, quum uideam laudi dari, quòd homo cum homine & ipsius equo certando certamen ineat bibendi, uincatq;, atq; una die horaq; absumat quod denis iustè faciat satis. Video enim hæc monstra frequenter esse in delicijs, tantum

tantum abest ut pœna sit flagitijs illis constituta.

DE FORI CVRATORIBVS quos ἀδιμελήτας τοῦ ἐμπορίου dicunt.

Cap. XXXIX.

FOri curatores decẽ Athenis fuere, qui pro tempestatis annonæq; ratione de rerum precio statuebant, ut non uendentium arbitrio, sed iusto tantum precio distraherentur: ad hæc ne uitiosas loco legitimarum merces exponerent: præterea ne quis ciuium plus frumenti uiniq; quæstus causa apud se reponeret, quàm rerum illius usus exposcere uideretur (usqueadeo priuatus illis census erat breuis, commune magnum) quæ uerò in urbem quotidie supra usum inferrentur, in horrea publica nomine publico reponi curabant, unde iusto precio etiam iniquißima temporum ratione egentibus ciuibus depromerent. Nos interim non pudet, Christum, ipsiusq; dogmata, uerbisq; amplißimis pietatem, charitatem, quæ mater & fons est omnium rerum bene gestarum, profitentes, nullis horreis publicis pauperibus, quos ex suo cœlo frequenter eiecimus, prospicere: uerbis ipsum profiteri euangelium, negligentia autem uirtutem eius abnegare. Quomodo prospiciãt suis Veneti, dixi suprà. Quamuis omnino destitutis (à foro enim in quo nil possunt, digredior) cœptum sit in non paucis Galliæ ciuitatibus prospici, tamen in dies emergenti pauperum turbæ

turbæ in singulis facilè prospici posset, si, quæ inutiliter multi hominum ditissimorum conuentus absumunt, in eam rem conferrentur. si quæ multi monachi occupauere, redderentur, si ex ære publico quæstus re frumentaria & uinaria fieret, proculdubio satis esset unde languenti et semimortuæ pauperum uitæ pararetur, quod supplementum laborum ipsorum absolueret. nec enim censerem omnibus dandum, sed ualidos occupandos in publicis priuatis ue operibus, sumptum ubi facerent suum. morbo uerò laborantes, atq; aliqua præcipua adq; opus utili parte affectos, è publico ærario alendos iudicarem. Munera piorum, donationes ex testamentis, multæ, & uaria alia possent in usum illum comparari. uerùm ista ex affectu cogor dicere.

DE EPISCOPIS. Cap. XL.

EPiscopi erant ad quos delectus prouinciarumq; negocia, ut Ciceronis uerbis utar, referebãtur. In singulis enim prouincijs hi uelut rerum arbitri constituti perquirebant de his quæ ad iurisdictionẽ, publicas iniurias, litesq; spectabant, si quis illos addire uellet: ac sententiam ferebant, cui non secus ac si à principe magistratu lata fuisset, parebatur. Vocabantur uerò etiã ἁρμοσταὶ aptatores, & φύλακες id est custodes, atq; ἔφοροι profecti. ἐφορᾶν enim & ἐπισκοπεῖν est speculari, disponere. Nomine ephori usus est Cicero Quæst. Tusc. 1. Quum Lacedæ-

cedæmonius quidã, ait, cuius ne nomen quidẽ proditum est, mortẽ tantopere contempserit, ut quum ad eam duceretur damnatus ab ephoris, & esset uultu hilari atq; læto, dixisseq; ei quidam inimicus, contemnis ne leges &c. Voce autem episcopi, in Pandectis usus est Iurisc̃ōs. tit. de mun. & hono. l. munerum. Episcopi, inquit, qui præsunt pani & & cæteris uenalibus rebus, &c. Cicero etiã epist. ad Attic. 7. Ego, ait, præsum negocio non turbulento: uult enim me Pompeius esse, quem tota Campania & maritima ora habeat episcopum, ad quem delectus & negocij summa referatur. A diligenti rerum speculatione nostris Christianis episcopis nomen est inditum, qui ipsi ut sint præclaro nomine donati, uideo: ut rem ipsam uerbis conferant, certè in paucis patet. Sed quis custodiet ipsos custodes? Hos puerilis ætas, hos infantia, hos ambitio, illos cupiditas, quosdã fastus aulicus, non paucos ueri odium, consuetudinis uitiosæ obseruatio prohibet uerum audire. Improbos nomineq; indignos perstrictos uolo. Quæ itaq; iusto & acerbissimo dolore motus, in eos scripserã, quum præclarissimos uiros uideam iam totos mille annos illos commonefaciendo aerem uerberasse, uisum est omittere, atq; perituræ parcere chartæ. Si Esaiam, Ieremiam, Ezechielem, doctoresq; omnes non audiunt, quid aliud quàm crabrones scribendo iritare possum, quum arguere melius non possim?

Habet

PERORATIO.

HAbes æquißime Cancellarie, meas de Magiſtratibus Athenienſiũ obſeruationes: quas ſi abs te probari ſenſero, me præterquàm quòd magnũ preciũ operæ feciſſe uidebor, magnamq; conſequutus fœlicitatẽ, ad maiora incitabis. Fiet enim tui iudicij cenſura, ue ullus poßit tam facilè carpere ac calumniari quod ſemel probaueris. Si uerò quiſquam rem ipſam ut minus abſolutã culpare uolet, erit laborum & ſudoris mei admodũ iniquus æſtimator. Verùm ſat erit ſi noſtra carpendo, norit nil eſſe ab omni parte beatum. Sed hactenus.

FINIS.

RERVM ET VERBORVM IN MAgiſtratus Athenienſium G. Poſtelli memorabilium Index.

A, Abſolutionis nota 36
Acamanthis tribus 12
Accurſij error 46.96
in Accurſianos græcæ linguæ contemptores 81
ἀκρώπολις 151
Actæa tribus. actæus 11
actus quadratus 7
Adamitæ 106
adſeruatores publici 152
Æantis tribus 12
æditimi, æditui 95
Ægeis tribus 12
ærarij cuſtodes 151
ἀεροµαντία 92
Æſchinis locus 70.71. 102.103.104
Æſchyles nomotheta 24
ἀγάριµ 99
ἀγνῶτες 143
ἀγωνάρχαι 113
agonis uox etiam Latinis uſurpata 111.112
ἀγωνοθέται 111.112. uox etiã Latinis uſurpata 113
ἀγωνοθετεῖν, & τιθέναι τὰ πυθία idem 111
ἀγορανόµ 99
Agraulos locus 84.
ἄγυρται 62
Alcmæonis tẽpora 11
Alexandro qua ratione occupatæ Pylæ 102 102
Albigenſes 106
ἀλλοπρόσαλλοι & Mars 131
ambitionis uis 13
ambitus ratio in deligendis magiſtratibus apud Venetos cuiuſ-

modi 42
ἄμμων nauis 151
Amphictyon 100
Amphictyones qui, & unde dicti 100
Amphictyonum sacra Pythio Apollini fieri solita 112
Anabaptistæ 106
ἀνακηρύττειν 97
ἀνδραποδισταὶ 50
annonæ custodes 79. uel præfecti duumuiri eod.
annus lunaris & solaris 31
ἀνθεστηριὼν mensis 123
ἀντιχόρηγοι 111
Antigonias tribus 12
antigrapharius 63
ἀντιγραφεῖς 70.71
antiliturgi 111
Antiochis tribus 12
ἀποδέκται quæstores 62
ἀποδεκτῆρες 63
ἀπόλεκτος 144
Apollo delphinius 143
Apollinis citharœdi cultus 103
Apollinis cognomina 121.125
Apollinis θαργηλία 122
ἀποστασίου crimen 133
ἀποσχοινίζειν 89
apotropæus Apollo 121
ἀποτροπαῖοι dij 94
apparitor 142
apparitores 147
Aprilis, Thargelion 122
aptatores 161
arbitri compromissarij 38
arbitri quadraginta-quatuor Athenis 37
arbitrorum genera.37. 38
ἀρχὴ ἐπώνυμος 128
ἀρχιαιρεσίαι 127
ἄρχων 35.145. proprie ὁ ἐπώνυμος 127
ἄρχοντες 76.126

ἀρεῖας ἀθηνᾶς βῶμος 140
ἄρειος πάγος 140
ariopagita subticentior.prouerb. 20
ariopagitæ à Solone instituti 15.22
ariopagitarum iudicium minus frequẽs cur 19
ariopagitarum senatus 14
ariopagitarum magistratus perennis, & ἀδιάδοχος 16
ariopagitarum seueritas.17. fides & integritas.18. taciturnitatis ratio 20
ariopagitis cuiusmodi iudicandi mos 16.17
ariopagitici iudicij forma qualis.18. dignitas 138.139
Aristophanis interpres notatus 76
Aristophanis locus.33. 46.72.87.147
Aristoteles ad cicutam propter religionẽ adactus 116
Aristotelis de Atheniensibus politia librorum iactura 55
Aristotelis locus 17. 63
Arpac emin apud Turcas 80
artifices 1
aruspices 92
aruspicum ante Christum cognitum frequens usus. 91. inde.
asprum Turcicæ monetæ genus 19
assessores 145.146
ἄστυ 120
Athenarum situs 11. 140
Athenis quantum nocuerit Munychia arx 122
Atheniensis populi factiones 2.3

diuisio 130
Athenienses ab ἀθήνῃ Minerua, dicti 10
Athenienses, αὐτόχθονες dicti 1
Athenienses trib. nominibus distincti 1
Atheniensium duodecim dij Herodoto qui 12. eorundem ara Pisis eod.
ἀθηναῖα sacra 129
ἀθηναιάς tribus 11
Athenæi locus 155.156
Atthis tribus 11
athlothetæ. 107.109. 128
athletarum χορηγοὶ 110
athletarum exẽpla hodie cuiusmodi 129
Atmeidane quid Turcis 110
attestandi ritus 142
audientiarij 147
augurum superstitio 92
auriculam opponendi ritus attestari uolentibus 142
aurum ubiuis in scoriã uersum 109
auspices 92
αὐτόχθων tribus 11
αὐτόχθονες, Athenienses dicti 1
αὐτόχθονες 125

B

Bacchanaliorum scelera 117
bailliui 30
baluca 81
Baratemin apud Turcas, impẽsis præfectus 65
βασίλειος ἀρχὴ 139
βασιλεὺς ἄρχων 126.128
Bassades Turcarum 29
bastagerij 81
Bellona Delphinia 143
bibendi arbitri 156
boedromia cur ab Atheniensibus instituta 123
βοηδρομιὼν mensis 123
βοηθοὶ 111

Bohemicæ

Bohemicæ factiones 106
bos in lingua. prouerb. 122
βοῦς, bos nummi species 122
Braurone sacra fieri solita 93
G. Budæi laus 20.80

C

C, Condẽnationis nota 36
λιακώσεος lites 126
Cadhi Turcorum 18.19
Cadilescher qui apud Turcas 29
καδὸς 61
cædis actio è naui 144
cædis pœna quomodo æstimari apud antiquos solita 141
calculi suffragiorũ apud Ro. 36
calendæ apud Græcos nullæ 20
cameræ, subsellia 137
Cancellarij Galliæ munus 29
καγκελλάται 88
καπνομαντία 92
Cariatides 119
Catabaptistæ 106
κατεκκλησία 16
κατοπτρομαντία 92
causidici sanguisugæ 68
causidicorum uersutia 17.18
Cecropes duo 11
Cecropis tribus 11
census populi Athenis à Solone institutus 7
Ceres Ægyptia columba nigra 100
Ceres ab Ægyptijs uendita 114
Cereris rusticæ cultus 103
κύρυκες 97
Chaldæi disciplinarum autores 88
charitas uirtutũ mater (160
χαρώνιον 51
χειροτονία 13

χηρῶν ἐπίτροποι 127
choragi, χορυγοὶ. 13.110. 111.128
χρεωκοπίδαι 5
χρεωκοπὴ 6
χρεῶται 77
χρησμολόγοι 92
χρήστορες 92
Christus ἀγωνοθέτης noster 113
Christi patrimonij nostro seculo abusus 108
Ciceronis de Ariopagitico senatu sententia 22
Cicer. locus. 27.33.49.1. 115. 119.120. 127. 16. 162
circũitores 83
κιγκλίδες 88
κλῆρος 13
κληρωτήριον 13
κληροῦχοι 148
κληρωτοι arbitri 38
κλητευέν 147
κλητῆρες 147
coactores 62
coactores repetundarum 77
Codicis Iustiniani locus 111
Cælius Rhodiginus notatus 118
de cœlo seruare 92
cœnatio 46
κοινὸν γραμματεῖον 124
κωλακέρται 151
collactanei 2.120.131
collectores taleæ 62
coloniarum etiam nostra ætate deducendarum cõsilium et usus 149.150
colonijs deducẽdis præfecti 148
Comanæ ciuitatis sex milia ἱεροδούλων 96
comitia 103. exequiarum. 101. subdialia ὑλιαστῶν 60
commissarij 44
commißiones litium 28

com-

compromissarij arbitri 38
computorũ camera Parisiis 65
coniugiorũ sacra 124
consessus iudicum 145
concilijs sacris quales adhibendi 113.114
Cõstantinopoli esse theatri et hippodromi reliquias 110
contrarotulator 63
conuentus Galliæ præcipui qui 137
conuentuũ Græciæ origo & usus 98
conuentuum inter populos usus 101
conuiuarũ numerus in nuptijs quantus olim 155.156
conuiuiorum præfecti 156.157
κόρις 73
κόσμοι apud Cretenses 145
κοσμῶ 118
Cranais tribus. 11. Cranaus.
κριτὴς 144
κρόνιος mensis 122
curatores reipub. 70
Curia diua, apud Turcas quæ 29
curiarũ uocabula 144
custodes. 161. ἀντιγραφῆς 70
κύαμοι, κυαμεύεσθαι 62
κυβερνῆται 77

D

Dæmonis cultus in India 94
debitorum exactores 77
Decelicum bellum 115
decemuiri. 50. præsides 53
decumana castrorum porta 51
Delphinia Bellona. 143
delphinium 140.141
Delphinius Apollo. 143
demarchus idẽ qui & ἐπώνυμος 76

Δημάρχοι 71
Demetrias tribus 12
Δημόκρατοι 1
Democratia 139
demogerontes 1
Δημοποίητοι 2
Demoſthenes Pythagoras corruptus 104
Demoſth. locus 14. 25. 37. 39. 48. 49. 51. 52. 55. 57. 58. 65. 66. 75. 88. 89. 93. 104. 111. 112. 135. 138. 141, 143. 152
Demoſth. in Mediam oratio 128
deteriora ſemper uincere 22
deorum prima ſemper in iudicijs ratio habita 45
Diana ἰοχέαιρα 131. munychia 121
Dianæ ſacra in Februario fieri ſolita 121
Διάκριοι 2
Diacris tribus 11
Διάδοχοι 30
diætarius fur 46. ſeruus ibid.
diætæ uaria ſignificatio 44. 45
Διαιτηταὶ 37. 44
Διάς tribus 11
Διάταξις 45
Δικαστὴς 37
Δικαστικοὶ 77
dij appellari ſoliti reges 12
dij XII. Athenis qui 12
Διοικηταὶ 151
Διονύσια 126
Διοσθωταὶ 77
directores 77
diuinationum ſpiritus apud gentiles 92
Draco legislator 2
Draconis legislatoris ſeueritas 22
Draconis leges humano ſanguine ſcriptæ, prouerb. 22
Druidarum conuentus 101

Δώδεκα θεῶν βωμὸς 12
Dorius modus 110
Δωροδοκούσιμ 125
dotis modus apud Venetos præſcriptus 159
duumuiri farinarij 79. annonæ præfecti. eod.

E

Ἐκκλησία 102
Ἐκκρίτης 144
Εἰσαγωγεῖς 147
Εἰσιτήρια 94
elæmpori 80
Ἐλαφηβολιῶν menſis 121
electores magiſtratuũ apud Venetos quomodo ſorte fiant 41
electores, magiſtratuũ quos eligunt, fideiuſſores, apud Venetos 42
Ἐλευθέριος Iupiter 121
Eleuſis, Eleuſinia ſacra & pompa 93. 115. 128
Ἡλιαστὴς 144
emendatores 77
Ἐμπορίᾳ ἐπιμεληταὶ 160
Ἐγχωρίαζεσθαι 72
Ἐπὶ ληναίῳ ἄρχοντος 125
Enyalij Martis ſacra 131
Ἔπαρχοι 50
Ἔφηβοι 83
ex ephebis excedendi ætas quæ 83
Ἔφεται 144
ephetæ LI. ante Solonis inſtituta 51
Ἐφετῶν magiſtratus, ſiue oligarchia 27
Ἐφετῶν ſeueritas 17
Ἔφοδοι 83
Ἐφοδεῖον 161
Ἔφοροι 151. 161
Ἐφόρων conſilium & magiſtratus 145
Ἐπιγραφεῖς 78
Ἐπιμεληταὶ 111
Epimenidis de Munychia dictum 121
Ἐπισκοπεῖον 161
Ἐπίσκοπος 145
epiſcopi 161
epiſcopi, epiſcoti 83
epiſcopi Chriſtianorũ

unde dicti.162. eorum corruptela eod.
ἐπίσκοποι τῆς χώρας 83
ἐπιστάτης 31.54.55.145
epistatæ duo Athenis 55
ἐπιταφικὰ certamina 132
ἐπίτροπος 145
ἐπίτροποι 126.127
eponymæ statuæ 128
ἐπώνυμος ἄρχων.126.127. καὶ ἡ ἀρχὴ.128. demarchus 76
eponymi munus cuiusmodi 127
ἐπώνυμοι.10. xij. Athenis 12
epularum modus in priuatis conuiuijs præscriptus apud Venetos 159
equestris certaminis usus in olympicis 110
equites, ἱππεῖς 7
equitum magistri 133
ἐραυισταὶ 62
Erechtheis tribus 12
Erichthonius 11
Eumenidum sacra 93
εὐμολπίδαι.114.unde dicti ibid.
Eumolpidarum nomine Athenas intelligi apud Ciceronẽ 115
Eumolpus Musæi F.115. primus Cereris sacerdos 114
εὐπατρίδαι 2
εὐθύνασθαι, εὐθύνας διδόναι. εὐθύνη 77.78
ἔυθυνοι 64.77
εὐθυντῆρες 77
ἐξηγηταὶ.19. ἐξηγεῖσθαι.
exequiarũ comitia 102

F

FAbarum abstinentia Pythagoræ quid 62
fabarum usus pro calculis 62
fabarum usus in eligendis magistratib. apud Græcos 44
factiones, rerump. pestis 2
farinarij duumuiri 79
fori curatores 160
Francisci Gall. Regis laus 150
frumentaria res quantæ curæ fuerit Romanis 80
frumentatores 79
frumenti custodes 79
frumenti feraces regiones quanta cura Romanis obseruatæ 80
in frumenti fœneratores 79
fundi populi 1.2.133. 137
funiculum rubrica tinctum fugere, prouerbium 87
furiæ, σεμναὶ θεαὶ 94
furum apud ueteres frequentia 46

G

GAmelion mensis 121
Galliæ cõsuetudines pro iure ciuili 25
Gallorum ueterum uirtutes 134
Gasp. Contareni de repub. Venetorum liber 50.91
γαζοφυλάκιον 79
γεννηταὶ 120.130
γένος 130
γεωμαντία 92
γεωμόροι
γερεραὶ 117. γερεαὶ.
Germaniæ dißidiũ ex religionis negotio.106
Germanicæ genti rerũ græcarum exitus metuendus 105
γερουσία 145
gloria, uirtutis alæ 132
græcarũ literarũ contemptus & neglectus multorũ uirorũ causa Accursianis 8
Græci potores 157
Græcorũ interitus Gemãicis quoq; populis metuendus 105 (98
Græciæ cõuentuũ ratio

Græciæ

Græciæ præcipua certamina quatuor 112
Græciæ quæstores 152
γραμματεὺς 50.70
γραμματικὸς 70.71
gymnica certamina quæ 109.110
γυναικόκοσμοι 153
gynæconomi 153.155

H

HAlirrhotij cædes in Ariopago dijudicata 140.13
αἵρεσις 13
ἁρμοσταὶ 161
Harpocration quando uixerit 119
Harpocrationis locus 55.76.84.118.131
Hebræi disciplinarum autores 88
ἑκατόμβη, ἑκατῶμβαιὼν mẽsis 122
hecatombe sacra cuiusmodi 122
ἑκτημόριοι 2 (145
ἡγεμονία τοῦ δικαστηρίου
Heliæa 52
ἡλιαῖα, ἡλίασις 60.61
ἡλιαία 140
ἡλιάζεσθαι 61
ἡλιαστῶν iusiurandum 58. eorundem comitia 60.61
hellanodicæ 153
ἑλληνοταμίαι 152
οἱ ἕνδεκα 50
ἡφαιστιαῖα sacra 129
ἡφαιστιάς tribus 11
ἕρκιος Iupiter 121.125
Herodoti etiã alia scripta, præter Musas 76
Herodoti locus 12.152
heroes ἐπώνυμοι 10
heroum statuæ Athenis 10
ἱεροκήρυκες 97
ἱεροδοῦλοι 95.96
ἱερομνάμονες 98.101
ἱερόνομοι 97
D. Hieronymi locus 112
ἱεροποιοὶ sacrificuli 93

ἱερο-

ἱεροποιὸν multis modis dici 93
ἱεροφάνται 94
ἱεροφύλακες 95
ἱερούεργοι 94
ἵππαρχοι 133.135
ἱππεῖς.7. ἱππάς 7.135
ἱπποδρομίας cura 110
hippodromi reliquiæ Constantinopoli 110
Hippothoõtis tribus. 12
Homeri laus 117.131
Homeri tempore literarum in Græcia usus paucis cognitus 115
homo dimidius apud Turcos quis 19
hominẽ occisum quanti æstiment Turcorũ iudices 19
ὁμοσαλακτοὶ 2.120.131
Horatij locus 23.142
hortorum studiosa tota Turcia 85
Hußitæ 106
ὑδρομαντία 92
ὑπσύθηνος 67

I

IAnuarius, ἐλαφηβολιῶν 122
Iesus Christus Dei sapientia & uerbũ 91
Iinghitzeri Turcarum 86
indictionales coactores 62
ingressoria 94
inquisitores 44
ἰοχέαιρα Diana cur 131
Isocratis locus 78
ἰσοτέλεις 133
Italia fatale Gallorum sepulchrum 102
iudex ordinarius 144. lectus 145
iudicandi forma in ciuilibus & capitalib. una ferè apud Venetos 36
iudiciales quæstores 77
iudiciarij ordinis corruptio 69 (144
iudiciorum uocabula

iudicium

iudicum decuriæ apud Rom. 15
iugerum 7
Iunoni sacra in Ianuario fieri solita 121
in ius rapiendi potestas cuiuis fuisse olim, absq; uiatore 142
Iouis uaria & nomina & sacra 121.125
Iouis uocabulũ ab Hebraico Iehoua 10

L

ad lampadem fieri solita sacra, cuiusmodi 129
Lauerna, furum dea 121
lectus iudex 145
legationis perperã obitæ causa 77
λὴγεν 84
legislatori imitanda natura, sapientiß. magistra. 8.9
λειποταξίου crimen 133
λειτουργοί. λειτουργοῦντες 111
λιναῖα 128
leonidæ Spartani deuotio 102
Leontis tribus 12
λούκω diarium 83
lex, peccati filia 158
leges non habere, aut ijs quæ habentur non uti, idem 27
leges trinũdino die promulgandi mos 26
legum conseruatores, νομοφύλακες 26
legum proponẽdarum apud Athenien. mos 25
legibus cõseruandis cuiusmodi præfecti apud Turcas 29
ληξιαρχικὸν 54.74.83. 124
lexiarchici 83
ληξιαρχική 84
lexiarchicorum funiculus rubrica tinctus. 87
lexiarchicorum iuramentum 84
λῆξις 84
Libanij locus 148

litium

litium commißiones et relationes 28
litium perpetuarum detestatio 68.69
logistæ 14.63. 64.70. quæstores 77
λογίζειν, λογίζεσθαι 64
λογοδαίδαλος 81
λογογράφοι 81.82
λωποδύται 50
luna eadem cum Diana 121
lunaris annus 31
luxus coercendi leges apud Venetos 159
ἐν λύκῳ tribunal 144

M

Macrobij locus 26
μαιμακτηριὼν 123
magistratus triplicis usus apud omnes 121
magistratuum contemptus summa reipublicæ pestis 21
magistratuum eligendorum Athenis triplex ratio 13
magistratum perpetuum in Gallia nullam rationem reddere, quàm perniciosum 68
magistratuum sortibus eligendorum ratio apud Venetos 40
maioris uiri apud Gallos officium 54. 133
μάντεις 92
Mareschalorum præpositi qui apud Gallos 51
margillares 95
Mars in Ariopago acsatus 139.140
Martiæ Palladis ara 140
Martis Enyalij sacra 131
Martis epitheta 131
μαστιγοφόροι 113
matronarum cultui,

ne

ne modum excederet, profecti 153
de matronarum incessu lex 153
medimna 7
μέλπειν 114
mensium nomina apud Atticos 121
mensulæ in Cereris sacris gestandæ ratio 119
mercaturæ studere nobilitatem Italicã 159
Mersogæa tribus 11
μεταιρεπτνὼν mensis 122
μέτοιχον tribunal 144
μιαιφόνος 131
miles Germanus quomodo iam corruptus 106
militaria officia 133. 134
militum sobrietas apud antiquos 157
mina 7
Mineruæ peplum in olympicis ludis 109
Mineruæ sacra 129
μνάμονες 156
modium 7
modulationum in religione ueterum usus 114
μόλπη 114
monachi appellatio 82
monopoliorum abrogatio in Gallia 123
Muhamedici impostores, prophetæ 116. 117
muliebris mundi sumptus intolerabilis quomodo Venetijs coercetur 154
munerarij 107. 128
munychia portus & arx Athenis 121
Munychia sacra 121
μουνυχιὼν mensis. 121. μουνυχία Diana. ibid.
Musæus Orphei discipulus 115
musicæ in cogendis hominibus uis 114
mutatio omnis ægrè admitti

mitti solita 6
μυταγωγοί 94
mysteria 129

N

N, L. ampliatiõis notæ 36
nauarchi 47
ναυκάροι, ναυκαρίαι 72. 130
ναυκλάροι 72. 75
ναυκράροι. ναυκραρίαι. 72. 76. ναυκραρικὰ eod.
ναυκρατικὰ 75
ναυκράτις 76
nebulonũ turba regionem liberandi ratio optima quæ 53
νεμειος Iupiter 121
Nemesis Furiarum prima 94
Neptunus Heliconius 100
Nili aggeres fregisse capitale 80
in Nilum ducti ex omni Ægypto aluei, à Romanis, frumẽti cõparandi gratia 80
nobilitatẽ Italicã mercaturæ studere 159
νομοφύλακες. 50. 52. quid à nomothetis differãt 26
νομοφυλάκιον 51
nomothetæ 24. 25
Normanorum conuentus 101
nouẽber cur ἀνθεστηριὼν Græcis 123
nouemuiri, ἄρχοντες. 125
Nouemuiri Venetorũ 50

O

OEneis tribus 12
oligarchia 139
olympici ludi, eorumq; ratio 100
olympicorum certaminum ratio et usus. 109 110
οἰνόπται 156
οἰνοφλύγοι 158
οἰωνοπόλοι 92
ὄφθαλμοι 157

ὀπισθόδομος 151
oraculorum delira credulitas 92
ὀργιαστικὰ ἔπη καὶ μέλη. 116
ordinum præfecti 135
Orestes matricida in Ariopago absolutus 143
ὀργεῶνες 116
ὀργιάζειν 116
origines suas consecrandi mos omnibus populis receptus 10
ὀρφάνων ἐπίτροποι 126
ostiarij 147

P

παιδοποιῆται 8
παλλάδιον tribunal 140.141.143
Palladium è Troia Athenas delatum 142
Palladis Martiæ ara 140
Panathenæa 109
panathenaica magna & parua 109
Pandectarum locus. 112
119.142.162
πανηγυρὶς Athenis quinquennis 100
Pandionis tribus 12
Panionia 100
παράβυστος tribunal. 140
παρὰ νόμων γραφὴ. 27.34 137
παραλία tribus 11
παράλιος nauis 151
πάραλοι 2
παραπρεσβείας causa. 77
παραστήζειν 135
παρέδροι 145
parlamenteæ curiæ 31
παροινία 126
pastor, alastor 83
patria 120
patrios Apollo. 121. πατρῷος 125
patrones, latrones 83
pauperum habenda ratio 160.161
Pausaniæ locus 12.139
pecunia deposita loco testis 32
πεδίαιοι 2

πεντα-

πεντακόσιοι 30
τῶν πεντακοσίων βουλὴ 13
πεντακοσιομέδιμνοι 7
pergræcari 157
περίπολοι 83
περισχοινίζω 88
Phalerus portus 142
Philinus rhetor 157
φιλοβασιλεῖς 113.144
Philolæi uersus falso Pythagoræ adscriptus 94
Phormio Hãnibali derisus 135
φράτορες 120.153
φρατρία 120
φρατρίαι 130
φρατρίαρχος 120
φρέαρ locus, & τὸ ἐν φρέατι tribunal 144
φρεαατῦος iudicia 140
phrygius modus 110
φθίνοντος τετάρτη, τρίτη, δευτέρα 20
φύλαι 130
φύλακες 151.161
φύλαρχοι 135
φυλῆς ἡγεμὼν 111
Piræum 140
Pisis olympici ludi introducti 100
plagiarij 50
Platonis locus 155.156
Platonẽ multa præter animi sententiam scripsisse 116
Plinij locus 22.23
Plutarchi locus 4
Pneumatici 106
poesis deorum inuentrix, mendax 114
ποικίλη porticus 140
πολέμαρχος. 126.128. tribunus militum 131
Pollucis locus. 44. 45. 61.65.142
Polybij locus 3
Pontificis magistratus necessarius 97
populi Atheniensis distinctio 1.7
populi fundi 1.2.133. 137
πορισταὶ ταμίαι 152

porticus regiæ Athenis tres 139.140
ποσειδεωνὼν mensis 123
ποσειδωνιὰς tribus 11
Postelli de Linguarum uarietate & originibus liber 88
Postelli historia Turcica 50.74
Postelli de Orbis cõcordia libri 93
Poyeti Cancellarij æquitatis studiũ. 18. laus 29.73.75.150
præfecti 161
præses 31
præsides decemuiri. 53
πρεσβρία 55
πρόεδροι. 27.31.53.54.55
Promethei sacra 129
prophetæ locus, Residuum erucæ comedit locusta, &c. 108
προστάτης 145
prouidadorij Venetorum 79.126
πρωτανῆον 33
Prytanes, re nauali bene administrata, donari aurea corona soliti 49
Prytaneuusa tribus. 54. 55
Prytania. οἱ πρυτανῆς. 31. τὰ πρυτανῆα 32.33
Prytaniũ tribunal. 140 143
Psaltis locus 88
psephismata 34
publicanum munus 1
πυανεψιὼν mensis 123
Pylades 102
Pylagoras 103.98.99
πῦλαι 101
Pylæ quarationе Alexandro occupatæ. 102
πυλαῖα σύνοδος 102
πυλαῖοι 98.101
πυρομαντία 92
Pyrrhica saltatio 109
Pythagoræ cur interdictus fabarum esus 62

Q

Quadraginta uiri causarum capitalium apud Venetos 28.35
quadragintaquatuor arbitri 37
quæstores ἀποδέκται 62
quæstores ναυάρχοι 71
quæstores repetundarum 77
quatuoruiri apud Parios cuiusmodi magistratus 137
quingenti uiri 29
Quintiliani locus 17

R

RAtionum magistri 64. 77. scriptores 81
receptores auxiliorum 64
rectores 77
regia porticus Athenis 139. tres. eod. & 140
regij procuratores & aduocati 136
reipub. curatores 70
relationes litium 28
religionis nostro seculo abusus & corruptio 108
religionis obseruantia primum reipub. bene institutæ membrum. 107
religiosi, religiosæ. ἱερόδουλοι 96
repetundarum quæstores 77
rex, sex 81
rex sacrificulus 128
regis appellatio 82
reges dij appellari soliti 12
rhetorum appellatio 82
rhetorum uersutia nihil non euerti posse 17
Riuus altus Venetijs 79
Romani in legibus & populi diuisione Atticos imitati 12
Ro. tribuum numerus 12

Romanos & legum et reipub. exemplum à Græcis accepisse 128

S

SAcerdotis appellatio 82
sacrificulus rex 128
sacrificuli, ἱεροποιοὶ 93
sacristæ 95
sacrorum apud ueteres genera 121
σαλαμινία nauis 151
scholæ apud Venetos ærarij loca 48
σκιῤῥοφοριὼν mensis 122
σχοινίζειν 87
scriba, γραμματικός. 70. 71. ἐπιγραφεὺς 78
scribæ tres Athenis 71
à secretis, scribæ 71
σεισάχθεια. 5. sacra instituta 6
Selictari Turcarum. 85
σεμναὶ θεαὶ 94
senatores 1
senatus. γερουσία 145
sententiæ tabellares 21
sepulchralia certamina 132
seruientes in Gallia qui 142. 147
sextaria quid Venetijs 28. 123
sexuiri Venetorum. 123
sexuiratus lexiarchicorum 87
Silij locus 132
σιτοδοσίαι 78
σιτομέτραι 79
σιτῶναι. 79. 80. σιτωνία. 81
σιτοφύλακες 79
Socrates propter religionem ad cicutam ad actus 116
Solachi Turcarum 86
Solonis carmina 9
Solonis imperiũ renuentis dictum 4. 5
Solonis σεισάχθεια 5
Sophistæ appellatio 82
sortium reipub. Venetæ modus 39. 40

Spachi

Spachi Turcarum 85
σπερματίζειν 86
sportula 33
Ssar emin apud Turcas 80
Stationarij nebulões. 95
statuarum heroibus erectarũ duplex ratio. 10
στοὰ βασίλειος 139
Strabonis locus. 96. 103
strophij linei ornatus 27
subdialia comitia ἡλιαστῶν 60
subsellia, cameræ 137
subselliorum ratio apud Athenienses 138
Suicerorum Cãtones siue Ligæ 98
Suicerorum fœdus & libertas 98
Suidæ locus 52. 70. 118
Superstitionis ueterum ante Christum, uarietas 92
susceptores 64
συλλογεῖς 62
symphratores 120
symphreatides 120
symposiarchæ 155. 157
σύγκλητος βουλή 16. 20
συνεδρία, σύνεδροι 145
synedrin Hebræis quid 145
συττενεῖς 131

T

TAleæ regales 73
talenta sex 6
ταμεῖον 151
ταμίας. 145. ταμίαι. 151. δημόσιοι, πορισταί. 152
ταμιοῦχοι 151
ταξιάρχοι 135
τειχεσιπλήττης 131
temporum rationes diuersæ apud diuersas gentes 35
θαργήλια sacra 122
θαργηλιὼν mensis 126. 122
theatri reliquiæ Constantinopoli 110
Thermopylæ 102

thesaurarij parsimoniæ 152. sacri 95
Thesei iudicium in Delphinio 143
thesmothetæ. 14. 15. 126
thesmothetarũ munus 136
θήσω, pro ποιήσω 8
Θ cuiusmodi in Græcorum iudicijs nota 36
theta nigrum 37
θῆτα. 7. 8. θητικὸν nũmi genus eod.
Thomæ magistri Eclogæ 82
topiarij qui 46
trapezophoræ 119
τραπεζαφόρος 118
τριακοσιομέδιμνοι 7
tribus. φύλαι 130
tribunalium Athen. ratio 138. inde
tribunus militum. πολέμαρχος 131
tribuni, tribuum præfecti 135
tribuni plebis 72
tribus unde dictæ 11
tribuum apud Athen. diuisio 130
tribuum Athenienſ. nomina & ratio. 10. 11. inde.
tribuum Athenis numerus ut creuerit 11. 12
tribuum Ro. numerus 12. partitio prima 11
τρίκωνον tribunal 140
τριήραρχοι 47. trierarchi etiam Latinis 49. 50
trinũdino die leges promulgandi mos 26
triennium præfecti. 47
τρισλοξίαι 117
τριτηβάρχος 120. 153
τριτῦς 11. 120. 130
triumuiri calculatores Venetijs 65
Trœzeniorum conuentus 100
Turca quomodo perpetuo milite abundet. 85
Turcarum demarchi quales 84

Turcorũ iudicãdi mos Ariopagitico modo abſimilis 18. 19
Turcarum milites unde perpetui 75
Turcarum principis delectus cuiuſmodi 86
Turcarum Sſar emin annonæ præfecti 80
Turcicæ militiæ ſobrietas 157
tutores 126. 127
tyranni appellatio 82

V

VAiuod & Vaiuodlar, qui apud Turcas 51
Valerij Max. locus 21
Varronis locus 7
Veioues quare culti. 94
Venetæ reipub. ſortiendi modus ac ratio. 39. 40
Venetiarũ imperij ſtabilitas 99
Venetijs quomodo cohercitus muliebris mũdi ſumptus intolerabilis 154
Veneti qua arte regionem ſuam magna furũ ac nebulonum turbæ liberarint 52
Venetorum ducis ornatus ſtrophij linei 7
Venetorum magna comitia 20
Venetorum mos in iudicãdis cauſis tam ciuilib. quàm criminalibus 36
Venetorum nouemuiri. 50. decemuiri. 17. XL uiri cauſarum capitalium. 28. item VI. uiri. eod. & Decemuiri 29. 35
Venetorum reſpub. ariſtocratia & monarchia temperata 39
Venetorum trierarchi cuiuſmodi 47
uiator 142
uigilum præfecti 51

INDEX

uini helluonibus præscripta lex à Carolo Imp. 158
uini obseruatores 156
in Vini potores 159
uirtutis excitandæ fundamenta maxima quæ 86
uirtutis præmium bono iure in conscientia positum 132
uirtutem tribus rebus potissimum ali 132
Vlpiani locus 46.80
Vluphegi Turcarũ. 85
uocabulorum significatio quomodo moribus corruptis in contrarium abeat 82
undecimuiri, οἱ ἕνδεκα 50
urnularum in iudicando usus apud Venetos 36
Vulcani sacra 129

Z

ζυγῖται 7.8
ζητηταὶ 44

FINIS.

ANNO DOMINI
M. D. LI. mense
Augusto.

ERRATA, OPERARVM INCVRIA commissa, sic emendabis.

Pag.1.uers.10.Primo 2.5.dele,sibi & uers. 11. πάρεδροι 4.21.αὐθρώπους, 5.11.planeq; 11.5.παρεκλισὲ 13. 8. magistratuum & 17. eam ob rem 17. 24.in nostris 20.16.paucis adferam & 18.primum 21.5.idem respon. 22.19.præcessisse & penult.τὰ χρεῖονα 23.21.memoriã & ult. quod excerp. 24.24.sanciedæ ib. enim 26.24.νομοφύλακας, 27.9.Secundo 22. γράφῃ 30.1.debebat esse ill. & penult.crebro 32. 20 præerat & penult.τὸ ταμιεῖόν. 33.5.seruiebat.τὸ 35.16. morem 36.14.enim 38.15.ἐσθὶν 44.penult. indignum cõmisisset 46.17.dele & 47.16. nauarchorum,aut naucleorum (nam 48.20. δίκαια ποιῶν. 49.9.μιᾶς 10. σωτελῆς 51. ult. abscondit 52.10.καπώσεως & 11.ἄρχεσθαι 54.15. injuria 55.8.aut de leg. 56.5.ἰατχέρσονίαν 11. παθελῶντοι 18.ὁμολῆται 25.ἡ 26.ἐσημέραι 57.2.τὸ ἡκατόμ. 20.possit 59.10.ὅτι 19.scriptum 64.10.publicæ prosint, sed ut sub regij. & 24.repetundarumq; 65.12.computorum 66.8.ἀκροάτου & 18.recitatam 69.7.iudiciarij ordinis & 14.tegmina & 22.est sibi 70. 12.quod 72.12.nauem 75.18.dele, authorum & 21.uocat 76.13.λῆμον & penult.habemus

mus 77.5.κυβερνῆται & 17.tamen actiua 78.
5.nomina ed. & 9. Rasionem 17. super eos
(subaudi, 22.Rasione 23.meis uti pec. 80.
7.ullum. 82.16.primæ contrariam 85.9.prin
ceps 12.annos(nam 86.8.habet.Vt 23.quæ
ind. & penult. nubilem 87.21.σχοινίον. 89.
19.Debebat esse titulus sequẽtis capitis: περὶ ἐξη
γατῶν, idest, de aruspicibus de cœlo seruanti-
bus. 90.6.quidam 93.12.omnibus 16.θεωρίαν
94.8.σέβου. 95.8. imperitos:cui morbo quam-
uis altè serpenti 96.16.Dianæ, 24.in ipsa ter
ra 98.10. religionis penult.agnoscerent.ubi
99.4. imperio 8.quàm 9.quum. 17.πυλα
γόραι ult. Phthij, Dolopes 100. 4. fœminæ
10. Trœzenij 101.5. Druidæ. 15. angustijs
16.angustias 17. Græcia 102.12. thermopy-
læ 15. Leonidas 16. patria 17. Pylade 103.
15. quàm 16.maximis 17.rusticæ 104.9.ἐνίους
17. nullam ult. consessu 105. 11. insigne in
conf. 13.sunt,hon. 108.10.multũ 17. bruchus
109. 6. uindex 23.offerret 110.19.longitudine
25. χορηγοί. 111.18.βοηθοὺς. 112.18. Archemoriq;
113. 13.ludis,sacris, 114.20.Palladem, 117. an
repenult. ἀμφιπόλοισι 118.9. τραπεζοφόρον 10.
κοσμὼ 21. Harpocrationis 25. authoribus
119.6. pręcipua 110. 3.usum 5.τρίττυς 20.po
test) ex Atticis, 23.τρίττυς 122.14. solitũ, 123.
1.manum, Athenienses Boed. , μαιμακτηριὼν
6.

6.legitur ἀνθετηριὼν, 16.dicunt, 124.10.hære
ditatis 13.essent illis 14.nobiles 18. imagi-
nis 125.1. VNA 127.1. dictione 21. ἑνδεκάτῃ 25.
Pythorato 128.1. princeps, unde res gestæ
129.11.exercent 131.19. ἦν ὁ penult. ἰσχέαιραν
132.12. cupiditate 14. Quamuis 133.19. uo-
cant 138.15. Athenienses 19. quàm uenerãd.
140.11.primum 144.16. ἐν λύκῳ, 21.multa
145.15.uocari.16.notari,146.18.literis lib.247.
11. nomina 13.in re 18.initiatũ 150.19. satisfa
cit.151.18.ab his 19.ταμιούχους. 152.15. agerẽt. 25.
ἑλληνοταμίας 156.2. resp.scribit. 17.naturæ,nõ
19. uarias. 25.quidem. 158.6. (ut natura 161.
22.adire, 25.præfecti. ἐφορᾶν 162.8. dele &
163.1.dele,Peroratio. 6,ne ullus